

SOLI DEO GLORIA

Solas

číslo 65

zima 2024

Post Scriptum: **Dovidenia v novom Jeruzaleme!**

**Hľa, stán Boží s ľudmi,
a bude bývať s nimi, a oni budú jeho ľudom**

Zjavenie 21:3

**Ja som Alfa i Omega,
počiatok i koniec, prvý i posledný.**

Zjavenie 22:13

Pán prichodí

Pán prichodí, nuž pozdvihujte hlavy
a radujte sa, svätí, zas a zas!
S ním v oblakoch už skoro stretneme sa,
už skoro zaznie jeho drahý hlas.

Pán prichodí a viera ustupuje
pred skutočnosťou jasným videním,
a nesmrteľnosť život pohlcuje
ten nášho tela stánok smrteľný.

Pán prichodí, ach, aké potešenie
a aká radosť srdcia plní nám!
My s dychtivosťou tešíme sa na to,
že pred nami sa v sláve zjaví Pán.

Ty prichodíš, náš Pane, aká nádej,
už skoro hlas tvoj sluch náš počuje
a s tebou, s Kráľom, v tvojej jasnej sláve
i nevesta sa tvoja zaskveje.

G. Gustaffson

Obsah

Planý figovník	2	Prvý a posledný – báseň.....	34
Koráb záchranu	4	Andrew Murray – 5. časť	35
Spasenie z viery – 6. časť	7	Andrew Murray – 6. časť	38
Spasenie z viery – 7. časť.....	13	Videnia o svetových ríšach	42
Život viery ako beh o závod	26	Post Scriptum	65
Život viery – láska Božích detí.....	30	Oznam.....	84

Planý figovník

Ako by ste opísali užitočný a prospešný život? Každý z nás by mohol na túto otázku odpovedať podľa vlastného súboru hodnôt, ale v tomto zamyslení chceme pouvažovať, ako by Boh opísal takýto život.

A povedal toto podobenstvo: Nieкто mal fík, zasadený vo svojej vinici. A prišiel hľadajúci na ňom ovocie, ale nenašiel. Vtedy povedal vinárovi: Hľa, toto už po tri roky prichádzam hľadajúci ovocie na tomto fíku a nenachádzam. Vytni ho; načo ešte i tú zem kazí! A on odpovedal a riekol mu: Pane, ponechaj ho ešte i tento rok, až ho okopem a pohnojím, či by na budúce doniesol ovocia; a keď nie, potom ho vytnieš.

Lukáš 13:6-9

Zasadiť figovník vo vinici nebolo v Ježišových časoch vôbec nezvyčajné. Rastliny sa tešili veľkej pozornosti a získavali úžitok z rovnakých živín v pôde, z akých získaval aj vinič. Muž v podobenstve sa rozhodol zasadiť vinič, ale výsledok bol sklamaním. Tri roky po sebe chodieval k figovníku v nádeji, že nájde ovocie a pozorne ho prezeral, pretože figy bývajú ukryté pod bohatým lístím. Na jeho veľké sklamanie zakaždým, keď sa pozrel, nenašiel vôbec žiadne ovocie, a tak po troch rokoch majiteľ vinice veľmi rozumne požiadal vinára: „Vytni ho. Prečo by mal využívať pôdu.“ Ved' naozaj, nielenže zaberá miesto vo vinici, ale svojimi hlbokými koreňmi pripravoval vinič o vzácne živiny v pôde. Akokoľvek, na čo je dobrý figovník, ktorý nerodí figy?

Ale vinár, ktorý sa staral o strom, sa zjavne zdráhal vyťat' ho bez toho, aby sa naposledy snažil prinútiť ho priniesť úrodu. Požiadal teda majiteľa, aby dal figovníku poslednú šancu tak, že ho okope a pohnojí; týmto by stromu poskytol najvýhodnejšie možné podmienky na

to, aby konečne zarodil ovocie. Ak by po všetkej tej práci strom stále nepri-nášal ovocie, potom by neexistovala žiadna alternatíva; figovník by musel byť vyrúbaný. To je zhrnutie podstaty obsahu podobenstva. Teraz sa pokúsime pochopiť učenie, ktoré ním chcel Ježiš odovzdať.

Pri rôznych príležitostiach v Biblii nachádzame Izrael opisovaný ako figovník a Ježiš mal nepochybne na mysli tento národ, keď rozprával toto podobenstvo. Židia ako národ dostali mnohé privilégia. Predovšetkým boli vyvolení ako zvláštny Boží ľud a Biblia zdôrazňuje skutočnosť, že toto vyvolenie nebolo založené na žiadnych konkrétnych vlastnostiach, ktoré by ho robili nadradeným voči iným národom. Boh sa potom osobitne staral o Židov, viedol ich stovky rokov, staral sa o to, aby boli uspokojené všetky ich fyzické a materiálne potreby, prejavoval svoju moc prostredníctvom mnohých zázrakov, posielal prorokov, aby ich učili jeho cestám a umožňoval im, aby porazili svojich nepriateľov. Žiadny iný národ

nikdy nedostal toľko lásky, milosrdenstva, starostlivosti a pozornosti, a to všetko bolo nezaslúžené. A čo Boh od nich očakával ako odozvu? Očakával od nich, že rozpozajú, akí sú mu zaviazaní, a prejavia mu vernosť tým, že budú dodržiavať jeho prikázania a uctievať ho celým srdcom. Toto bolo ovocie, ktoré od nich Pán očakával.

Aká však bola skutočnosť? Zisťujeme, že Izraeliti sa pri mnohých príležitostiach obrátili chrbtom k Pánovi a uctievali bohov iných národov, pričom sa v rozpore s Božími zákonmi dopúšťali ohavných hriechov. Keď im Boh poslal svojich poslov (prorokov), tí boli zvyčajne ignorovaní, zle sa s nimi zaobchádzalo, alebo boli dokonca zabití. Často o nich hovoril ako o tvrdošíjnych ľuďoch, ktorí ho odmietali počúvať. Ak si prečítate záznamy o deťoch Izraela v Starom zákone, budete prekvapení, aký trpezlivý bol Boh voči svojmu vzbúreneckému národu.

Ak môžeme identifikovať majiteľa figovníka ako Boha Otca, je logické, že vinára identifikujeme ako Pána Ježiša Krista. Všimnite si, že vinár nespochybnil právo majiteľa vyťatť figovník; jednoducho ho prosil, aby tomu dal viac času. Ježišova služba medzi Židmi, ako je opísaná v evanjeliách, im poskytla úžasnú príležitosť znovu premýšľať, činiť pokánie a vrátiť sa k Bohu. Faktom je, že Kristova služba na zemi bola vykonávaná takmer výlučne medzi Židmi. Bolo to preto, lebo ako dobrý vinár im chcel dať každú príležitosť, aby sa obrátili späť k Bohu. Jeho samotná služba vyučovania a konania zázrakov spolu s bezúhonným životom boli výzvou, aby sa kajali a konečne pri-

niesli ovocie vďačnosti a vernej služby svojmu Pánovi. Ale čo sa v skutočnosti stalo? Tieto slová, ktoré nachádzame v Jánovom evanjeliu, zhrňujú reakciu Židov na Ježiša: „*Prišiel do svojho vlastného, a jeho vlastní ho neprijali!*“ (Ján 1:11 – pozn. prekl.).

Bola by to však chyba obmedziť aplikáciu tohto podobenstva len na Židov, pretože všetci patríme Bohu v tom zmysle, že je to on, kto dal život každému z nás. Pán má teda právo očakávať návratnosť investície, ktorú vložil do našich životov. Ale ako by sa mala prejavíť?

V prvom rade by sme mu mali vyjadriť vďačnosť za to, že nám dal vzácny dar života tým, že žijeme na jeho slávu. Ďalej, dal nám naše telá. Mali by sme sa snažiť ctíť Boha tým, že svoje telá použijeme na to, aby sme mu verne slúžili a kráčali po jeho cestách. Dal nám aj našu myseľ. Svoju myseľ by sme mali zamerať na pozitívne veci, ktoré nachádzame vo Svätom Písme. Nájdeme napríklad toto nabádanie: „...*všetko, čo je pravdivé, čo je počestné, čo je spravodlivé, čo je mravne čisté, čo je ľúbe, čo je dobropestné, ak je nejaká cnosť a ak nejaká chvála, o tom premýšľajte*“ (Filipenským 4:8 – pozn. prekl.). To tiež znamená, že by sme mali zdržiavať svoju myseľ od všetkých nečistých, závistlivých, pomstychtivých, pohrdavých, pyšných a nečestných myšlienok. Aké ovocie prináša naša myseľ? A čo naše ústa? Hovoríme vždy slová, ktoré sú láskavé, povzbudzujúce, oceňujúce, láskyplné a úprimné, alebo niekedy odsudzujeme, hovoríme o ľuďoch zle, karháme a zľahčujeme ich? Figovník stvoril Boh, aby prinášal zdravé, nád-

herné ovocie. Pamätajte si, že v podobnosti prišiel majiteľ hľadať ovocie na jedenie, nielen sa naň pozerat'. Aké ovocie prinášame pre Pána? Je mu náš život príjemný?

Drahý priateľ, ak si nikdy alebo len zriedka premýšľal o tom, aké dôležité je páčiť sa Bohu, môžeš si byť istý, že on je nespokojný s tvojím životom. Pozri, rovnako ako je účelom figovníka prinášať ovocie, účelom ľudskej existencie je čítať, oslavovať a tešiť Boha, dávať ho na prvé miesto a kráčať v poslušnosti podľa jeho vôle. Možno si musíš priznať, že tvoj doterajší život bol z Pánovho pohľadu neplodný. Ak áno, potom zúfalo potrebuješ Spasiteľa. Ako sme už videli, najväčším hriechom, ktorý Židia spáchali, bolo to, že odmietli Pána Ježiša napriek všetkému, čo vykonal medzi nimi. Niektorí by mohli povedať: „Áno, ale neodmietol som Ježiša Krista“. Možno povieš, že ho obdivuješ, že ho

uctievaš, dokonca, že ho miluješ. Ale si si istý? Cieľom jeho príchodu na zem bolo tú obrovskú priepasť, spôsobenú našimi hriechmi, premosťovať tak, že za nás zomrel na kríži. Išiel si niekedy osobne k tomuto krížu s veľkým zármutkom a s úprimnou pokorou kvôli svojim hriechom a vložil si celý svoj život do rúk Spasiteľa? Ak si mu ešte nikdy neodovzdal svoj život, potom si ho v skutočnosti odmietol, hoci si urobil akékoľvek mnohé dobré veci. Ako som práve povedal, je to preto, že práve toto bol účel, pre ktorý prišiel na zem – spašit' hriešnikov.

Nemôže to byť tak, že ti Boh dáva poslednú šancu, ako to urobil tomu figovníku? Drahý priateľ, choď k Spasiteľovi so zlomeným srdcom a požiadaj ho, aby ťa zachránil. Potom konečne budeš môcť vo svojom živote prinášať Bohu ovocie. Ináč budeš stáť a vyhodенý na večnosť.

Michael Steedman

Koráb záchrany

Ježiš povedal: „A ako bolo za dní Nóachových, tak bude i za dní Syna človeka.

Jedli, pili, ženili sa a vydávali až do dňa, keď Nóach vošiel do korábu; prišla potopa a zahubila všetkých.“

Lk 17:26-27

V tomto zamyslení nás Ježiš vracia späť v čase k udalosti, ktorá zmenila svet. Máme na mysli celosvetovú potopu. Všimnime si, že Pán Ježiš bol presvedčený o presnosti historických záznamov Starého zákona. Mnohí sa v našej dobe môžu zabávať na myšlienke, že Boh zničil zvieratá a ľudí tým, že pokryl svet vodou. Príbeh o tom, ako Boh nariadil

Noemovi postaviť archu, aby mohol byť zachránený zostatok ľudstva spolu s rôznymi druhmi zvierat, považujú za zábavnú bájkou pre deti. Tvrdia, že ak niekedy v histórii došlo k potope, čo sa týka rozsahu, bola len lokálna, a nie celosvetová. V skutočnosti však existuje dostatok dôkazov, ktoré potrdzujú realitu, teda skutočnosť celosvetovej potopy, no

teraz sa tým nebudeme ďalej zaoberať. V každom prípade, ako sme si povedali, jedna vec je jasná: pre Pána Ježiša Krista to boli skutočné, reálne historické udalosti a spomína ich preto, aby nám všetkým dal dôležitú lekciu.

No, v prvom rade, prečo Boh vôbec spôsobil túto potopu? Dramatickú odpoveď dáva prvá kniha Biblie, Kniha Genezis, kde čítame: „*A Hospodin videl, že sa množí zlosť človeka na zemi a že všetko, čokoľvek vytvorila myšlienky jeho srdca, je len zlé po všetky dni. A Hospodin ľutoval, že učinil človeka na zemi, a mal bolesť vo svojom srdci. A Hospodin riekol: Zahľadím človeka, ktorého som stvoril, z tváre zeme, zahľadím všetko od človeka až do hoväda, až do zemeplazu a až do nebeského vtáka, lebo ľutujem, že som ich učinil. Ale Nóach našiel milosť v očiach Hospodinových.*“ (1. Mojžišova 6:5-8) Potopa bola teda súdom, trestom, ktorý Boh uvalil na ľudstvo za všetko zlo, ktoré videl páchať svoje stvorenia a – všimnime si toto – *pre všetko, čokoľvek vytvorila myšlienky jeho srdca* (teda človeka). Áno, Boh nesúdi ľudí len na základe ich činov, ale rovnako aj na základe ich myšlienok a pohnutí – a samozrejme, keďže je zároveň spravodlivý a vševediaci, Jeho súdy sú vždy dokonalé.

Ale čo presne chcel Ježiš zdôrazniť, keď hovoril o Noemovi? Chcel nám ukázať, že podmienky, ktoré existovali bezprostredne pred potopou, boli v podstate rovnaké ako podmienky, ktoré budú existovať vo svete a v čase, keď sa Ježiš na konci vekov vráti. Čo ale robili ľudia v dňoch Noeho? Konali rôzne veci – také, aké ľudia robia počas celých dejín vo všetkých krajinách na svete. Jedli, pili, ženili sa a vydávali až

do dňa, kým Noe nevstúpil do korábu. Z týchto slov vyplýva, že to bolo naozaj všetko, čo robili. Žili z jedného dňa na druhý bez toho, aby prejavili akýkoľvek záujem o to, či sa to Bohu páči alebo nie.

Navyše, pre svoje správanie nemali žiadne ospravedlnenie. Vidíme, že, od chvíle, keď dal Boh Noemovi inštrukcie postaviť archu, až do dňa, keď boli práce dokončené, uplynulo 120 rokov. A počas všetkých tých rokov Noe varoval ľudí pred blížiacou sa katastrofou. V skutočnosti apoštol Peter vo svojom druhom liste opisuje Noacha ako „kazateľa spravodlivosti.“ Takže počas celých 120 rokov boli ľudia týmto zbožným mužom neustále varovaní a nabádaní, aby činili pokánie zo svojej skazenosti a bezbožnosti a obrátili sa k Bohu – zatiaľ čo sa pred ich očami stavala archa, ktorá predstavovala jediný spôsob úniku pred Božím súdom. No namiesto toho, aby sa znepokojovali a volali k Bohu, títo ľudia naďalej pokračovali v žití života tak, ako dovtedy – ignorujúc výzvy Noeho, tohto verného kazateľa.

A toto je tragédia ľudskej povahy, priatelia; čím dlhšie sa súd odkladá, tým viac sa ľudia stávajú samolúbymi, predstavujúc si, že všetko bude v poriadku a že budú môcť pokračovať v hrešení bez strachu z Božieho trestu. Muži a ženy sa stávajú čoraz tvrdšími a čoraz menej a menej inklinujúcimi venovať pozornosť varovaniam ohľadom dôsledkov ich správania. No Božie hrozby a varovania nie sú len prázdne slová a jeho meškania nie sú známkou toho, že sa už viac nezaujímam o naše hriechy. Boh je práveže trpezlivý a milosrdný, dávajúc mužom a ženám čas a príležitosti, ktoré si nikto z nás nezaslúži.

Nakoniec však Bohu „dôjde trpezlivosť“ a súd musí prísť. Preto čítame: *„Ludia jedli, pili, ženili sa a vydávali až do dňa, keď Nóach vošiel do korábu; (potom) prišla potopa a zahubila všetkých.“* Rozsudok prišiel rýchlo a bez pochyb. A ako sme už uviedli, Ježiš chce, aby sme pochopili, že na konci časov sveta budú všetky veci, teda aj každodenný život ľudí, úplne rovnaké. Ľudia budú robiť tie isté veci, ktoré robili vtedy a robia aj doteraz – jesť, piť, ženiť sa atď. Teda žiť tak, ako keby jediným účelom ľudskej existencie bolo mať potešenie z materiálnych vecí.

Takže celosvetová potopa, dôsledok súdu nad ľudstvom za ich hriechy a búrenie sa proti Bohu, je predstavená Pánom Ježišom ako obraz toho, čo sa stane na konci sveta. Masy ľudí bude žiť svoj bežný život, robiac bežné veci bez toho, aby akýmkoľvek spôsobom mysleli na svoju zodpovednosť voči Bohu. Potom sa Ježiš zjaví na oblohe a všetci ľudia – živí aj mŕtvi – budú zavolaní do jeho prítomnosti, aby čelili súdu. To všetko sa stane náhle, bleskovo, no nikto nebude môcť tvrdiť, že vopred nedostal žiadne varovanie.

V priebehu rokov mal Noe svojich nástupcov – po prvé, v podobe Bohom inšpirovaných prorokov – a jednou z ich hlavných úloh bolo varovať ľudí pred budúcim súdom. Následne aj sám Pán Ježiš počas svojej služby na zemi znovu a znovu pripomínal ľuďom, že v budúcnosti príde deň zúčtovania a že on sám bude tým sudcom. Zodpovednosť za odovzdanie tohto posolstva svetu prevzali Kristovi apoštoli a odvtedy sú kazatelia (a tiež bežní

kresťania) podnecovaní varovať ľudí, že jedného dňa sa svet skončí a príde súd. Podľa Božieho slova sú bez ospravedlnenia dokonca aj tí, ktorí sa nikdy o takomto varovaní nedopočuli, pretože hlboko v každom človeku je zakorenené vnímanie, vedomie budúceho súdu. Môžeme sa to pokúsiť potlačiť a udusiť, potom sa tomu vysmiať, no v srdci vieme, že jedného dňa budeme súdení. Niet pre nás žiadneho úniku? Noemovi a jeho rodine sa podarilo uniknúť celosvetovej potope tým, že hľadali úkryt v korábe. Toto plavidlo ich udržalo v bezpečí, zatiaľ čo staroveký svet zahynul.

Nuž a neexistuje aj pre nás ekvivalent archy? Áno, existuje! Naším prostriedkom spasenia je Pán Ježiš Kristus. On je tá archa, ktorá zachráni pred Božím spravodlivým hnevom v deň súdu a bezpečne nás privedie do neba. Viete, Kristus znášal Boží hnev a súd za naše hriechy počas toho, ako visel na kríži. Bol odsúdený v mene iných, no prežil – alebo presnejšie – Boh ho vrátil k životu a teraz žije na veky vekov. K čomu nás Boh volá, aby sme to konali? Volá nás, aby sme rozpozнали svoj hriech, zo srdca činili pokánie a hľadali útočisko v Ježišovi Kristovi.

Drahí priatelia, hľadali ste už útočisko v Spasiteľovi? Ak áno, potom nemáte dôvod báť sa Božieho súdu. Keď sa Ježiš vráti, budete naplnení radosťou a budete ho vítať ako svojho Spasiteľa, a nie ako svojho sudcu. Na druhej strane však, ak ste v ňom nikdy nehľadali útočisko, naliehavo vás vyzývam, aby ste tak urobili ihneď, činili pokánie a vložili dôveru v jeho dielo na kríži.

Michael Steedman

Spasenie z viery znamená žiť život viery

Židom 11. kapitola – Sudcovia

A čo mám ešte hovoriť? Lebo mi nebude stačiť čas, aby som rozprával o Gedeonovi, Barákovi, Samsonovi, Jeftovi, Dávidovi, Samuelovi a o prorokoch, ktorí vierou zdolali kráľovstvá, robili spravodlivosť, dosiahli zaslúbenia, zapchali ústa levom, vyhasili moc ohňa, utiekli ostriu meča, zmocnili sa a vymanili od slabosti, stali sa junákmi v boji, ustúpiť prinútili tábory cudzozemcov.

Židom 11:32-38

Doba sudcov

V predchádzajúcej časti sme skúmali život viery Jozuu. Jozua voviedol Izraelcov do zaslúbenej zeme. Zomrel vo veku stodesať rokov. Pripomeňme si, aká bola situácia, keď izraelský národ vošiel do zaslúbenej zeme.

Boh ich vyviedol z otroctva v Egypte, aby naplnil svoje zaslúbenia dané otcom (Abrahámovi, Izákovi a Jakobovi). Sľúbil im, že im dá celú zem a vyhladí spred nich všetky národy žijúce v tejto zemi. Toto zaslúbenie však bolo podmienené poslušnosťou Izraela podmienkam sinajsko-moábskej zmluvy, zmluvy zákona. Izrael sa však ukázal ako neposlušný a vzdorovitý už počas putovania do zaslúbenej zeme, už na púšti. Rovnakým zostal aj po vstupe do zaslúbenej zeme. Preto ani za čias Jozuu, ani po ňom nenastala situácia, keď by bol izraelský národ v zaslúbenej zemi slobodný od nepriateľských pohanských národov, ktoré v zemi pozostali, s ktorými museli Izraelčania neustále viesť vojny.

Po smrti Jozuu viedol ľud Júda (Sudcovia 1:1). Júda spolu so svojim bratom Simeonom porazili Kananeja a Ferezeja vo viacerých oblastiach a zaujali ich

zem. Hospodin bol s Júdom. Na viacerých miestach vyhladili či vyhnali pohanské kmene a zaujali zem. Na iných miestach však izraelské kmene nedokázali premôcť pozostalé pôvodné pohanské národy a museli sa o zem s nimi deliť. Ak Boh dal a zosilneli, tieto pohanské národy im boli poplatné. Ak nie, museli s nimi neustále bojovať (Sudcovia 1. kapitola).

Boh svojmu ľudu túto situáciu vysvetlil. Poslal anjela, ktorý im oznámil: „Vyviedol som vás hore z Egypta a doviedol som vás do zeme, o ktorej som prisahal sľúbiť vám ju vašim otcom, a riekol som: *Nezruším svojej zmluvy s vami na veky*“ (Sudcovia 2:1). Ale to malo platiť len za podmienky, že Izrael bude poslušný Božím príkazom: „*Ale ani vy neučiníte zmluvy s obyvateľmi tejto zeme, ich oltáre rozboríte*“ (2:2). Izrael však neposlúchol: „*No, neposlúchli ste môjho hlasu; čo ste to urobili?*“ (2:2). Táto neposlušnosť mala ďalekosiahle následky: „*A preto som tiež povedal: Nezaženiem ich spred vašej tvári, a budú vám trŕni do bokov, a ich bohovia vám budú osídлом*“ (2:3).

Boh ponechal pohanské modlárske národy v zemi, aby svoj ľud skúšal, či

mu budú verní, alebo sa nechajú zviest' okolitými pozostalými národmi do modlárstva a smilstva. Výsledok bol hrozný. O pokolení, ktoré žilo v zemi po Jozuovej smrti, platilo, že „*neznali Hospodina ani skutkov, ktoré učinil Izraelovi*“ a „*činili to, čo je zlé v očiach Hospodinových, a slúžili Báloom*“ (verše 10 a 11). Toto pokolenie skončilo takto: „*A tak opustili Hospodina, Boha svojich otcov, ktorý ich vyviedol z Egyptskej zeme, a odišli za inými bohmi, za bohmi z bohov národov, ktoré boli vôkol nich, a klaňali sa im a tak popudzovali Hospodina. A opustiac Hospodina slúžili Bálovi a Astartám*“ (2:12-13). Božou odpoveďou boli časné Božie súdy (tresty): „*Vtedy sa zapálil hnev Hospodinov na Izraela a vydal ich do ruky lupičov, ktorí ich olupovali, a predal ich do ruky ich nepriateľov, ktorí boli naokolo, takže nemohli viacej obstáť pred svojimi nepriateľmi. Kamkoľvek vyšli, všade bola ruka Hospodinova proti nim na zlé, tak, ako hovoril Hospodin a ako im prisahal Hospodin, a bolo im veľmi úzko*“ (2:14-15).

Boh ich však nezavrhol definitívne. Opakovane sa nad nimi zľutovával, dávajúc im sudcov: „*A Hospodin im vzbudzoval sudcov, ktorí ich zachraňovali vyslobodzujúc ich z ruky tých, ktorí ich olupovali*“ (2:16). Tento ľud bol tak tvrdej šije, že sa dokonca protivili aj sudcom, ktorí im boli od Boha na záchranu a vyslobodenie: „*Ale nepočúvali ani na svojich sudcov, lebo smilnili odchádzaním za inými bohmi a klaňali sa im. Rýchle uhli z cesty, po ktorej išli ich otcovia poslúchajúc prikázania Hospodinove. Nerobili tak*“ (2:17).

A tak život izraelského ľudu v zaslúbenej zemi bol ako na hojdačke. Nejaký

čas (roky či desaťročia) sudcov počúvali a zažívali pokoj a Božiu priazeň, čo sa striedalo s obdobiami (desaťročiami), keď Boha neposlúchali, smilnili a modlářčili s okolitými pohanmi: „*A keď im vzbudzoval Hospodin sudcov, Hospodin bol so sudcom a zachránil ich z ruky ich nepriateľov, a bolo tak po všetky dni toho sudcu, lebo Hospodin želel počúvať ich vzdychanie pre ich utlačovateľov a ich honičov. A stávalo sa, keď zomrel taký sudca, že sa znova porušili a robili horšie ako ich otcovia idúc za inými bohmi, aby im slúžili a aby sa im klaňali. Neupustili od svojich skutkov a od svojej cesty tvrdohlavej. Preto sa aj zapálil hnev Hospodinov na Izraela, a riekol: Pretože tento národ stále prestupuje moju zmluvu, ktorú som prikázal ich otcom a nepočúvajú na môj hlas, ani ja nevyženiem viacej spreď ich tvári nikoho z národov, ktoré zanechal Jozua, keď zomrel, nato, aby som nimi skúšal Izraela, či budú ostríhať cestu prikázání Hospodinových chodiac v nich, ako ostríhali ich otcovia, a či nebudú. A Hospodin ponechal tie národy a nevyhnal ich rýchle ani ich nedal do ruky Jozuu*“ (Sudcovia 2:18-23).

Preto situácia izraelského národa za čias sudcov bola takáto: „*A tak bývali synovia Izraelovi v strede Kananeja, Heteja, Amoreja, Ferezeja, Heveja a Jebuzeja*“ (Sudcovia 3:5). Boh tieto národy ani nevyhladil, ani nevyhnal spreď Izraela preto, aby „*boli nato, aby nimi skúšal Izraela, aby sa zvedelo, či budú poslúchať prikázania Hospodinove, ktoré prikázal ich otcom skrze Mojžiša*“ (Sudcovia 3:4). Izraelský ľud však v tejto skúške neobstál: „*A brali si ich dcéry za ženy a svoje dcéry dávali ich synom a slúžili ich bohom. A teda robili synovia Izraela*

lovi to, čo je zlé v očiach Hospodinových a zabudnúť na Hospodina, svojho Boha, slúžili Báalom a Ašerám“ (3:6-7). Vždy, keď Izrael neposlúchal, zapálil sa hnev Hospodinov a dal, aby ich okolité národy utláčali a ožobračovali. Vždy, keď sa nad nimi Hospodin zľutoval, dal im sudcu, ktorý bol pre ľud vodcom a záchrancom. Hospodin bol vždy so sudcom: „*A keď im vzbudzoval Hospodin sudcov, Hospodin bol so sudcom a zachránil ich z ruky ich nepriateľov, a bolo tak po všetky dni toho sudcu, lebo Hospodin želel počujúc ich vzdychanie pre ich utlačovateľov a ich honičov*“ (Sudcovia 2:18). Sudca, zmocnený Božím duchom, bol mužom viery, viedol ľud a konal vierou veľké Božie skutky. Preto sú títo sudcovia, ako Gedeon, Barák, Samson a Jefta, spomenutí aj v jedenástej kapitole Listu Židom. O ich životoch a skutkoch viery sa dočítame v knihe Sudcov.

Sudcovia: Gedeon, Barák, Samson, Jefta

Po tom, ako izraelský ľud viedli Júda a Simeon, vzbudil Boh svojmu ľudu sudcu Otniela, ktorý bol synom mladšieho brata Kálefa. Otniel bol ľudu záchrancom. Za jeho „súdenia“ (vodcovstva) žil Izrael v pokoji 40 rokov. Po smrti Otniela sa opäť porušili. Preto ich Boh podrobil moábskemu kráľovi, pod ktorým trpeli 18 rokov. Potom im vzbudil Hospodin sudcu záchranca Ehúda. Ehúd vyslobodil ľud spod moábskej nadvlády, a tak žil ľud 80 rokov v pokoji. Po Ehúdovi bol sudcom záchrancom Samgar. Samgar vierou pobil 600 Filištincom ostňom na voly (Sudcovia 3:31). Po smrti Ehúda sa Izrael zase porušil a Boh ich vydal pod nadvládu kananejského kráľa Jabína, ktorý ich kruto utláčal 20 rokov. V tom

čase súdila Izrael prorokyňa Debora. Vierou Debora primála Baráka, aby zachránil Izraela spod tohto útlaku. Barák však váhal a odhodlal sa ísť do boja len ak pôjde Debora s ním. Debora a Barák pod Božím vedením a zmocnením vyslobodili ľud spod nadvlády Jabína. Túto záchranu Izraela vykonali vierou. Následne mal izraelský ľud pokoj 40 rokov.

Potom sa zase porušili a Boh ich vydal na 7 rokov do ruky Madiana. Opäť im dal sudcu, záchranca Gedeona. Gedeonovi sa zjavil anjel Hospodinov, aby ho ustanovil za sudcu: „*A Hospodin pozrel na neho a riekol: Idi v tejto svojej sile a zachrániš Izraela vytrhnúc ho z ruky Madiana. Hľad, poslal som ťa*“ (Sudcovia 6:11-14). Gedeon oslobodil Izraela spod madiánskej nadvlády. Gedeon porazil Madiana vierou, pretože veril, že nebojuje vo svojej sile, ale tento boj bojuje sám Hospodin. „*Ale Hospodin mu riekol: Ja budem istotne s tebou, a zbiješ Madiánov ako jedného muža*“ (6:16). Madian a Amalech boli porazení nadprirodzene, mocou Božou a rukou Gedeona.

Ale po jeho smrti sa Izrael opäť porušil: „*A stalo sa hneď, ako zomrel Gedeon, že znova smilnili synovia Izraelovi idúc za Bálmí a postavili si Bál-beríta za boha. A nepamätali synovia Izraelovi na Hospodina, svojho Boha, ktorý ich vytrhol z ruky všetkých ich nepriateľov dookola. Ani neučinili milosrdenstva s domom Jerubbálovým, Gedeonovým, podľa všetkého toho dobrého, ktoré učinil Izraelovi*“ (Sudcovia 8:33-35).

Po Gedeonovi bol ukrutným vladárom (tyranom) nad Izraelom Abimelech, Gedeonov syn s vedľajšou ženou (dievkou), ktorý nechal zavraždiť sedemdesiat Gedeonových synov. Boh tohto bez-

božného muža a vladára odstránil. Po Abimelechovi sa stal sudcom a záchrancom Izraela Tóla z pokolenia Izachárovho, ktorý súdil Izraela 23 rokov. Po ňom súdil Izraela Jair Gileádsky 22 rokov. Po jeho smrti „synovia Izraelovi zase robili to, čo je zlé v očiach Hospodinových, a slúžili Bálom a Astartám a sýrskym bohom, aramejským, a sidonským bohom, moábskym bohom, bohom synov Ammonových a bohom Filištínov a opustili Hospodina a neslúžili mu“ (Sudcovia 10:6). Preto sa zanietil hnev Hospodinov a predal ich do ruky Filištínov a Ammoncov, ktorí trápili Izraela 18 rokov.

Vtedy vzbudil Hospodin Izraelovi za vodcu (knieža) Jeftu. Ten vyslobodil ľud spod nadvlády Ammoncov a súdil ľud 6 rokov. Jefta porazil Ammoncov vierou. Vierou rozumel, že Hospodin vydal Ammoncov do jeho ruky. Ammoncov porazil Božou mocou – Duch Hospodinov zostúpil na Jeftu (Sudcovia 11:29): „A tak prešiel Jefta k synom Ammonovým, aby bojoval proti nim, a Hospodin ich dal do jeho ruky“ (11:32).

Po ňom súdil Izraela 7 rokov Ibcán z Betlehema. A po ňom súdil Izraela Élon Zabulonský a súdil Izraela 10 rokov. Po ňom súdil Izraela 8 rokov Abdón Pira-tonský. Po jeho smrti synovia Izraelovi robili zase to, čo je zlé v očiach Hospodinových, a Hospodin ich vydal do ruky Filištínov na 40 rokov (Sudcovia 13:1). Ako záchrancu z ruky Filištínov vzbudil Boh svojmu ľudu „nazareja Božieho“, Samsona, ktorého vlasy neboli od jeho narodenia strihané, pretože v nich bola jeho moc. Samsona Boh veľmi zmocnil a konal pri ňom veľké divy a zázraky. Obdaril ho veľkou (nadprirodzenou) silou. Samson holými rukami zabil leva.

Čelustou osla zabil tisíc Filištíncov. Po ich porážke Boh zázrakom napojil Samsona vodou. Za filištínskej nadvlády súdil Samson Izraela 20 rokov.

Ale ani sudcovia neboli dokonalí a bez zlyhaní. Gedeon mal na jednej strane múdrosť, že odmietol stať sa panovníkom nad Izraelom, pretože vierou rozumel, že kráľom nad Izraelom je sám Hospodin, a sudcovia len spravujú ľud. „Ale Gedeon im riekol: Nebudem ja panovať nad vami ani nebude panovať nad vami môj syn. Hospodin bude panovať nad vami“ (Sudcovia 8:23). Na druhej strane však nerozumne zatúžil po zlate z koristi porazených madiánskych kráľov a dal z tohto zlata spraviť efod. Tento efod sa stal predmetom modloslužby izraelského národa: „A Gedeon z toho urobil efod a zložil ho vo svojom meste, v Ofre. A smilnil tam celý Izrael chodiac ta za ním, a stal sa osídľom Gedeonovi i jeho domu“ (8:27). Ani Samson, napriek svojej veľkej nadprirodzenej sile a obdarovaniu, nebol dokonalý. Samson sa zaľúbil do Delily, ktorá ho zradila a zapredala filištínskym kniežatám. Ostrihala mu vlasy, takže stratil silu, Filištíni ho chytili, oslepili a zajali. Boh sa však nad ním zľutoval, ešte raz mu prinavrátil silu a Samson zvalil počas slávnosti stĺpy v chráme modly filištínskeho boha Dáгона, spôsobiac zrútenie chrámu a smrť všetkých filištínskych kniežat a viac ako tritisíc Filištíncov, ktorí boli na postreší. Takto zabil viac Filištíncov, než koľko ich pobil za svojho života. Spolu s nimi zomrel v ruinách chrámu aj Samson.

Od smrti Samsona, až pokým nemal Izrael kráľa, bolo obdobie, ktoré sa dá charakterizovať jednou vetou: „V tých

dňoch nebolo kráľa v Izraelovi; každý robil to, čo bolo správne v jeho očiach“ (Sudcovia 21:25). V tomto období sa udiali hrozné veci v Izraelovi, ktoré sú opísané v knihe Sudcov v kapitolách 17 až 21.

Naoma a Rút

V období sudcov sa udial aj príbeh Naomy a jej nevesty Rút (Rút 1:1). V zemi nastal hlad, a preto Elimelech z Betlehema vzal svoju manželku Naomu a dvoch synov a odišli do moábskeho kraja. Tam muž zomrel, Naoma ovdovela. Jej synovia si vzali za ženy Moábanky. Žili tam asi desať rokov a aj jej synovia tam zomreli. Naoma sa rozhodla vrátiť sa do Judska, lebo sa dopočula, že *„Hospodin navštívil svoj ľud dajúc mu zase chleba“* (Rút 1:6). Jej nevesty, tiež už vdovy, sa vydali na cestu s ňou. Ale Naoma ich odhovárala a poslala ich navrátiť sa do domu ich rodičov. Požehnala im, aby sa opäť vydali a boli zaopatrené: *„Hospodin nech vám dá, aby ste našli odpočinok každá v dome svojho muža! A bozkala ich. Na to pozdvihli svoj hlas a plakali“* (verš 9). Obe však chceli ísť s ňou: *„Nie, ale s tebou sa vrátíme k tvojmu ľudu“* (verš 10).

Naoma ich naďalej presviedčala, aby sa vrátili domov, pričom argumentovala ich vydajom, aby im nebolo tak trpko, ako je jej. V jej vyjadreniach sa ukázalo, že rozumie tomu, že všetko to, čo na ňu prišlo, je pre to, že s manželom nekonali vo viere: *„... pretože ruka Hospodinova vyšla proti mne“* (verš 13). Keď nastal hlad v zemi, Elimelech a Naoma sa mali vo viere spoliehať na Hospodina a nie hľadať nádej v moábskej zemi. Keďže nedostali priamu inštrukciu od Boha,

že majú pred hladom odísť do moábskej zeme, mali vo viere zotrvať vo svojej domovine. Tento prvok Božej skúšky vidíme v dejinách Izraela opakovane. Opakovane Boh vystríha svoj ľud, aby nehľadal svoju nádej či záchranu v okolitých národoch, napríklad v Egypte, ale aby sa dokonale nádejal na svojho Boha. Naoma vierou porozumela, že s manželom v tomto zlyhali a konali neverne, a preto pokorne vierou prijala svoj údel ako odplatu od Boha.

Naomina nevesta Orfa sa nakoniec nechala odhovoriť a vrátila sa k svojej moábskej rodine. Nevesta Rút však nie, držala sa pevne Naomy. Z jej strany to bol skutok viery. Že to bol skutok viery, poznáme podľa toho, čo Naoma povedala o návrate Orfy: *„Hľa, tvoja švagriná sa vrátila ku svojmu ľudu a ku svojim bohom“* (verš 15). Naoma presviedčala Rút, aby urobila to isté. *„Ale Rut' rieka: Nenúť ma, aby som ťa opustila a vrátila sa od teba späť; lebo kam ty pôjdeš, tam pôjdem i ja, a kde ty budeš bývať, tam budem bývať i ja; tvoj ľud môj ľud a tvoj Boh môj Boh“* (verš 16). Aký bol rozdiel medzi Orfou a Rút? Pre Orfu boli zemský prospech či prosperita dôležitejšie ako to, ktorému bohu bude slúžiť. Pre Rút už bolo rozhodujúce, ktorému Bohu bude slúžiť, a to za akúkoľvek cenu. To je skutok viery. Rút so svojim pohanským etnickým pôvodom sa vierou stala súčasťou Božieho ľudu, a to nielen toho etnického, ale nadovšetko toho pravého, ktorý je z viery.

Vierou získala ovdovela Rút svojho bohabojného manžela Boaza, podľa izraelského práva výkupníka, a porodila chlapca menom Obéd. Obéd je starým otcom kráľa Dávida (Rút 4:17-22). V zá-

ležitosti opätovného vydaja Rút a v práve výkupníka konala aj Naoma vo viere. Napriek svojmu zlyhaniu, týkajúcemu sa odchodu do moábskej zeme, dožila svoj život vo viere a ako verná Hospodinovi.

Samuel

Ďalším veľkým Božím mužom v dejinách izraelského národa bol Samuel. Samuela vierou počala i porodila jeho zbožná matka Anna a oddala ho Hospodinovi za služobníka (1. Samuelova 1. kapitola). Samuel vyrastal od svojho odstavenia od dojčenia u kňaza menom Éli v Síle. Samuel bol ešte mládenček, keď k nemu Boh prvý raz osobne prehovoril. Éliho synovia boli bezbožní a páchali hrubú nepravosť. Za to, že im Éli nezabránil, sa rozhodol Boh vykonať súd nad Éliho domom, čo oznámil skrze Samuela, keď k nemu prvýkrát prehovoril (1. Samuelova 3:11-14). Ako Samuel rástol, celý Izrael spoznal, že sa z neho stal stály a verný Boží prorok: „*A Samuel rástol, a Hospodin bol s ním a nedal padnúť niktorému jeho slovu na zem. A poznal celý Izrael od Dána až po Bér-šebu, že je Samuel verný a stály za proroka Hospodinovi. A Hospodin sa znova a znova ukazoval v Síle, lebo Hospodin sa zjavil Samuelovi v Síle v slove Hospodinovom*“ (1. Samuelova 3:19-21).

Samuel bol prorokom v Izraelovi v čase, keď bezprostredným nepriateľom boli Filištíni. Izrael vytiahol proti Filištínom, ale bol porazený. Išli vo svojej sile bez Božieho poverenia. Dokonca svojvoľne dali priviezť truhlu zmluvy, lebo si mysleli, že takto získajú Božiu prítomnosť a víťazstvo. Výsledkom tejto svojvôle a bezbožnosti bola veľká porážka Izraela. Padlo 30 000 mužov a truhla

Božia bola ukoristená Filištínmi. Obaja synovia Éliho boli zabití. Keď sa to dozvedel Éli, spadol zo stoličky nazad, zlomil si väzy a zomrel. Takto sa vyplnil Boží súd nad Éliho domom oznámený cez Samuela, vtedy ešte len mládenčeka. Filištíni truhlu zmluvy nakoniec vrátili, pretože ich Boh navštevoval ranami. Truhla Božia bola po návrate v Kirjat-jearíme.

Následne ubehlo 20 rokov, počas ktorých Izrael žialil za Hospodinom (1. Samuelova 7:2). Vtedy prehovoril Samuel k ľudu: „*A Samuel povedal celému domu Izraelovmu a riekol: Ak sa celým svojím srdcom obraciate k Hospodinovi, odstráňte cudzích bohov zo svojho stredy i Astarty a upravte svoje srdce k Hospodinovi a slúžte jemu samému, a vytrhne vás z ruky Filištínov*“ (7:3). Ľud činil pokánie a poslúchol. Prorok Samuel sa tu stal sudcom Izraela (verš 6). Samuel obetoval zápalnú obeť Hospodinovi. Hospodin bol teraz na strane svojho ľudu a Filištínci utrpeli porážku. Mužovia Izraelovi honili Filištíncov až po Bét-kár. Tu na pripomienku porážky Filištíncov postavil Samuel pamätný kameň, ktorý nazval Ében-ézer (Kameň pomoci Božej) a povedal: „*Až potiaľto nám pomáhal Hospodin*“ (7:12).

Výsledkom tohto víťazstva bolo: „*A Filištíni boli zohnutí, ani neprišli viacej na územie Izraelovo. A ruka Hospodinova bola proti Filištínom po všetky dni Samuelove. A tak sa navrátili mestá, ktoré boli vzali Filištíni od Izraela, Izraelovi, od Ekróna až po Gát, aj ich územie vytrhol Izrael z ruky Filištínov. A bol pokoj medzi Izraelom a medzi Amorejom. A Samuel súdil Izraela po všetky dni svojho života. A chodil z roka na rok a obchádzal Bét-*

el a Gilgal a Micpu a súdil Izraela na všetkých týchto miestach. A navracoval sa do Rámy, lebo tam bol jeho dom, a tam tiež súdil Izraela. A postavil tam Hospodini oltár“ (7:13-17).

Samuel súdil Izraela, až pokým nezostarol. Mal dvoch synov, ktorí po ňom mali súdiť Izraela, ktorých Samuel aj ustanovil za sudcov (8:1). Avšak títo dvaja boli bezbožní, brali úplatky a krivili súd (8:3). Kvôli tomu si Izrael prostredníctvom svojich starších žiadal, aby im Samuel ustanovil kráľa, ako aj okolité národy majú svojho kráľa. Takto vrcholí obdobie sudcov a začne sa preklápať do obdobia kráľov, čo bude témou nasledujúcej časti tejto série. Bol to Samuel, kto podľa Božieho pokynu pomazal Izraelovi jeho prvého kráľa. Samuel sa počas celého svojho života dokázal ako verný, spravodlivý a bezúhonný Boží muž viery.

Viera a poslušnosť

Na príklade sudcov opäť vidíme, ako súvisí skutok viery (vierou vykonal to

a to) s poslušnosťou Božiemu slovu či Božiemu príkazu. Keď sudcovia vierou porazili nepriateľov, nebolo to tak, že by sa sami od seba rozhodli vykonať to či to alebo vstúpiť do takého či onakého boja. Aby skutok vykonal vierou, pod Božou mocou, dostali od Boha priamu inštrukciu, konali vo viere v jeho slovo. Niekedy, aby sa uistili, že budú konať podľa Božieho slova, pýtali si od Boha aj znamenie. Nebolo to tak, že by si sami niečo zamysleli a potom sa akože „zosilili vo viere“, aby mali dostatok viery to aj vykonať. Oni dobre rozumeli, že ak sa majú udiať veľké Božie skutky či víťazstvá, musí to byť podľa Božej vôle, podľa Božieho poverenia, že ich musí poslať Boh. A následne, ak budú Bohu veriť a konať poslušne, Božia moc bude s nimi a Boh sám vykoná ich rukou tie veľké divy a víťazstvá. Naopak, ak konali sami od seba, bez Božieho poverenia či vyslania, Boh nebol s nimi, stíhali ich porážky a zlé od Boha. Zreteľne to vidíme následne aj v období kráľov.

Peter Vajda

Spasenie z viery znamená žiť život viery **Židom 11. kapitola – Králi, proroci a všetci verní**

Lebo mi nebude stačiť čas, aby som rozprával o... Dávidovi, Samuelovi a o prorokoch, ktorí vierou zdolali kráľovstvá, robili spravodlivosť, dosiahli zaslúbenia, zapchali ústa levom, vyhasili moc ohňa, utiekli ostriu meča, zmocnili sa a vymanili od slabosti, stali sa junákmi v boji, ustúpiť prinútili tábory cudzozemcov.

Židom 11:32-38

Doba kráľov

Doba sudcov končí vtedy, keď Samuel zostarol. Obdobie sudcov trvalo približne 450 rokov (Skutky 13:20). Po Samue-

lovi mali súdiť Izrael jeho dvaja synovia. Samuel ich za sudcov aj ustanovil. Títo dvaja však boli bezbožní, brali úplatky a krivili súd (1. Samuelova 8:3). Preto

ich ľud za sudcov neprijímal. Izrael preto chcel, aby bol nad ľudom ustanovený kráľ, ktorý by ich nielen súdil, ale by aj bojoval za nich vo vojnách. Izrael chcel mať kráľa tak, ako aj okolité národy mali kráľa. Preto si Izrael prostredníctvom svojich starších žiadal, aby im Samuel ustanovil kráľa. Z Božej zvrchovanej vôle sa tak aj stalo. Samuel pomazal Saula za kráľa nad Izraelom. Tým končí v Izraeli obdobie sudcov a začína sa obdobie kráľov.

Mať zemského kráľa – zlá či dobrá vec?

Žiadal Izrael dobrú vec, keď chcel mať nad sebou ustanoveného kráľa po vzore okolitých národov? Bolo ustanovenie zemského kráľa nad Izraelom súčasťou Božej vôle? To sú dôležité otázky, ktorým potrebujeme venovať náležitú pozornosť.

Izrael si žiadal prostredníctvom svojich starších kráľa. Povedali Samuelovi: „*Hľa, ty si už starý, a tvoji synovia nechodia po tvojich cestách; ustanov nám teraz kráľa, aby nás súdil, ako je to u všetkých národov*“ (1. Samuelova 8:5). Žiadať si kráľa bola však v Samuelových očiach zlá vec (8:6). Prečo? Izraelský národ nemal mať zemského kráľa, pretože jeho kráľom bol sám Hospodin, Boh neba a zeme, Všemohúci. V Božom zvrchovanom pláne bolo aj to, že kráľom nad Božím ľudom raz bude Boží Pomazaný, Pán z výsosti (z neba). Izrael mal mať sudcov, prorokov a kňazov, nie však zemského kráľa. Ohľadom ochrany pred nepriateľmi sa mali vždy spoliehať len priamo na Hospodina, nie na kráľa a kráľovo vojsko. Mali veriť a spoliehať sa, že je to Hospodin, ktorý bojuje ich boje. Samuel tomu rozumel

správne, keď považoval žiadať si kráľa za zlú vec.

Na druhej strane potrebujeme rozumiť aj tomu, že skutočnosť, že Izrael raz bude mať kráľa, bola súčasťou zvrchovanej Božej vôle. Už Mojžiš oznámil v zákone takéto ustanovenia o kráľovi: „*Keď vojdeš do zeme, ktorú ti dá Hospodin, tvoj Boh, a zaujmeš ju do dedičstva a budeš bývať v nej a povieš: Ustanovím nad sebou kráľa ako všetky národy, ktoré sú vôkol mňa. Ustanoviš nad sebou iba toho za kráľa, ktorého si vyvolí Hospodin, tvoj Boh: niektorého spomedzi svojich bratov ustanoviš nad sebou za kráľa, nebudeš môcť dať nad seba človeka-cudzozemca, ktorý nie je tvojím bratom. Avšak nech si nežadováži mnoho koní ani nech neobracia ľudu do Egypta nato, aby rozmnožil svoje kone, keďže vám povedal Hospodin: Nikdy sa viacej navrátite touto cestou. Ani si nenaberie mnoho žien, aby sa neodvrátilo jeho srdce od cesty Hospodinovej, ani si nežadováži príliš mnoho striebra a zlata. A bude, keď dosadne na trón svojho kráľovstva, že si odpíše tento zákon do knihy spred kňazov Levitov. A bude u neho a bude v ňom čítať po všetky dni svojho života, aby sa učil báť sa Hospodina, svojho Boha, nato, aby ostríhal všetky slová tohoto zákona a tieto ustanovenia, aby ich činil, aby sa nepozdvihlo jeho srdce nad jeho bratov a aby sa neodchýlilo od prikázania ani napravo ani naľavo, aby dlho žil vo svojom kráľovstve, on i jeho synovia prostred Izraela*“ (5. Mojžišova 17:14-20).

Aj podľa toho rozumieme, že súčasťou zvrchovanej Božej vôle je, aby verný, poslušný, bohabojný kráľ, akým bol neskôr (po Saulovi) Dávid, bol predobrazom nebeského pomazaného

kráľa, Pána Ježiša Krista, ktorý mal prísť podľa Božieho zaslúbenia.^{A)} Aj to je dôvod, prečo je Pán Ježiš titulovaný „syn Dávidov“.^{B)} Preto bolo potrebné aj to, aby Pomazaný, ktorý je Božím Synom a Synom človeka zároveň, prišiel z rodovej línie Dávida.^{C)}

Boh však ľudí neberie na zodpovednosť (nesúdi) podľa svojej zvrchovanej vôle, ale podľa svojej nariadujúcej vôle, podľa svojich príkazov a nariadení. Preto to bola zlá vec v Samuelových očiach, že si žiadali kráľa. A rovnako to bola zlá vec aj v Božích očiach. Božie slovo hovorí jasne, že tým, že žiadali kráľa, zavrhlí Hospodina: „... ale mňa zavrhlí, aby som nekraloval nad nimi“ (1. Samuelova 8:7). Aby sa naplnila Božia prozreteľnosť, Hospodin pripustil, aby mal Izrael ustanoveného kráľa: „Ale Hospodin riekol Samuelovi: *Poslúchni na hlas ľudu vo všetkom, čo ti povedali...*“ (8:7), „*A tak teraz poslúchni na ich hlas...*“ (8:9). To, že nad Izraelom bol ustanovený kráľ, bolo z Božieho pripustenia. Bolo to v Božom hneve: „*Dal som ti kráľa vo svojom hneve*“ (Ozeáš 13:11).

To, že to bolo v Božom hneve, znamená, že to bol časný Boží súd nad Izraelom. Súčasťou tohto súdu bolo to, aké práva mal mať kráľ („kráľovské právo“) a čo všetko si mal od ľudu brať. Hospodin im oznámil kráľovské právo (pozri 1. Samuelova 8:11-17) cez Samuela: „*A tak teraz poslúchni na ich hlas, len že budeš dôrazne svedčiť proti nim a oznámiš im spôsob a právo kráľa, ktorý bude kralovať nad nimi*“ (8:9). To, že bolo zlou vecou žiadať si kráľa, je zrejme aj z nasledujúceho verša: „*A budete kričať toho dňa pre svojho kráľa, ktorého si zvolíte, ale neohlási sa*

vám Hospodin toho dňa“ (8:18). Ale ľud nepočúval na toto varovanie a nechcel sa napraviť: „*Avšak ľud nechcel počúť na hlas Samuelov, ale povedali: Nie, ale kráľ bude nad nami. A budeme aj my ako všetky iné národy, a bude nás súdiť náš kráľ a vyjde pred nami a bude bojovať naše boje*“ (8:19-20). A Boh dopustil podľa ich zlej žiadosti: „*A Hospodin riekol Samuelovi: Poslúchni na ich hlas a ustanovíš im kráľa*“ (8:22).

To, že žiadali zlú vec, vidíme opäť vtedy, keď Samuel na sklonku svojho života rekapituluje svoj život a udalosti v Izraelovi (1. Samuelova 12. kapitola). Pripomína im: „*A keď ste videli, že Nachaš, kráľ synov Ammonových, prišiel na vás, povedali ste mi: Nie, ale kráľ bude kralovať nad nami, kým predsa Hospodin, váš Boh, je vašim kráľom*“ (12:12). Svoju dôveru ohľadom bojov a vojen s nepriateľmi mali vždy vkladať v Hospodina, ktorý je Všemohúci, ktorý bojoval ich boje za nich, a nie vo svojho zemskeho kráľa a jeho vojsko.

Teraz, keď už majú z Božieho dopustenia aj kráľa, stále je tu možnosť byť poslušným národom a zažívať Božiu priazeň, alebo byť spurným národom a zažívať Božie tresty. Samuel ich ako prorok vystríha a nabáda: „*Tak teraz hľa, tu je kráľ, ktorého ste si zvolili, ktorého ste si žiadali. A teda hľa, Hospodin ustanovil nad vami kráľa. Ak sa budete báť Hospodina a budete mu slúžiť a budete poslúchať jeho hlas a nebudete sa spierať reči Hospodinovej, a ak budete i vy i kráľ, ktorý kraluje nad vami, kráčať za Hospodinom, svojím Bohom, bude všetko dobre; ale ak nebudete poslúchať hlasu Hospodinovho a budete sa spierať reči Hospodinovej, vtedy bude ruka Hospo-*

dinova proti vám i proti vašim otcom“ (12:13-15), „Len sa bojte Hospodina a slúžte mu v pravde celým svojím srdcom, lebo veď len vidíte tie veľké veci, ktoré učinil s vami! Ale ak by ste predsa len robili zlé, zahyniete i vy i váš kráľ“ (12:24-25). Toto Samuelovo proroctvo predznamenalo, aká bude celá doba kráľov v izraelskom národe.

Kráľ Saul

Hospodin si vyvolil za kráľa nad Izraelom Saula. Samuel ho za kráľa aj ustanovil a pomazal. Udialo sa tak podľa Božej prozreteľnosti a tieto udalosti sprevádzalo Božie nadprirodzené riadenie a zázraky (1. Samuelova, kapitoly 9-11). Saul sa ukázal v mnohých ohľadoch a udalostiach ako Bohu neposlušný a neverný kráľ. Boh ho preto odstránil a za kráľa nad Izraelom si vyvolil Dávida, ktorý bol podľa jeho srdca. Saula charakterizuje to, že často konal svojvoľne, dokonca priamo proti Božím inštrukciám. Aj si o sebe myslel, že poslúcha Boha, dokonca i v prípadoch, keď výslovne neuposlúchol Božie príkazy.

Pred bitkou s Filištínmi (13. kapitola) Saul nepočkal na Samuela, ale sám obetoval, svojvoľne a bláznivo, zápalnú obeť. Dôsledkom tejto neposlušnosti bolo to, že Boh od Saula odňal kráľovstvo: „A stalo sa, keď už bol do-obetoval zápalnú obeť, že tu hľa, prišiel Samuel, a Saul mu vyšiel oproti, aby ho pozdravil. Ale Samuel riekol: Čo si to urobil?! A Saul povedal: Keď som videl, že sa ľud rozchádza odo mňa, a že si ty neprišiel na ustanovený čas tých dní, a že sa Filištíni zhromaždili do Michmasa, povedal som: Teraz zídu Filištíni proti mne do Gilgala, a tvári Hospodinovej som ešte

neuprosil, preto teda som sa premohol a obetoval som zápalnú obeť. A Samuel riekol Saulovi: Bláznovstvo si vykonal, neostríhal si prikázania Hospodina, svojho Boha, ktoré ti prikázal, lebo teraz by bol Hospodin pevne postavil tvoje kráľovstvo nad Izraelom, takže by bolo trvalo až na veky. Ale teraz neobstojí tvoje kráľovstvo. Hospodin si už vyhládal muža podľa svojho srdca, a Hospodin mu prikáže, aby bol vojvodcom nad jeho ľudom, lebo si neostríhal toho, čo ti prikázal Hospodin“ (1. Samuelova 13:10-14).

Hospodin poslal Saula (prostredníctvom Samuela), aby porazil a zahladil Amalecha na čele s ich kráľom Agagom (15. kapitola). Saul Amalecha síce porazil, ale dopustil sa hrubej neposlušnosti ohľadom zarieknutia Amalecha na úplnú záhubu: „Ale Saul i s ľudom zľutoval sa nad Agagom i nad tým, čo bolo najlepšie z drobného stáda a z rožného statku a z krmného dobytku i z baranov a vôbec nad všetkým, čo bolo najlepšie, a nechceli to zahladať, dané pod kľatbu na záhubu. Ale všetko, čo bolo ničomné a prašivé, zahladili“ (15:9). Hospodin prehovoril k Samuelovi: „Lutujem, že som ustanovil Saula za kráľa, lebo sa odvrátil odo mňa nenásledujúc ma a nevykonal mojich slov“ (15:11).

Keď Samuel prišiel za Saulom, aby mu oznámil Boží súd, Saul mu povedal: „Požehnaný ty Hospodinovi, vykonal som slovo Hospodinovo“ (15:13). Saul dokonca ani nedokázal rozoznať, ako veľmi sa prehrešil voči Bohu, živil v sebe sebaklam, že naplnil Božiu vôľu. To je veľkou výstrahou a poučením aj pre nás dnes, aby sme neprekrúcali Božie slovo a neprispôbovali si novozmluvné prikázania a usmernenia o tom, ako

máme žiť nový život, svojim vlastným predstavám, túžbam a žiadostiam.

Dokonca ešte aj po tom, ako Samuel Saula konfrontoval s tým, že neuposlúchol Boha ohľadom zarieknutia Amalecha na úplné zahľadenie, sa Saul bránil a tvrdil, že poslúchol (15:20). Vyhováral sa, ospravedlňoval sám seba, že všetko, čo nezahľadil, ale zachoval, zachoval pre Hospodina: „*Ale ľud vzal z koristi drobné stádo a voly, prvotinu daného pod kliatbu, aby bolo čo obetovať Hospodinovi, tvojmu Bohu*“ (15:21).

Prvý postreh je ten, že Saul je kráľ a nesie zodpovednosť za to, čo vykoná ľud. Aj tak to bola len výhovorka, lebo Saul túžil zachovať to všetko a na ľud sa len vyhováral (podobne ako onoho času Adam na Evu). Ešte vážnejšie je však to, že Saul pripúšťa, že to stádo bolo dané pod kliatbu na zahľadenie, ale on ho považoval za prvotinu, aby bolo čo obetovať Hospodinovi. To, čo je dané na zahľadenie, nie je určené na obetovanie. Hospodin nekázal Saulovi oddeliť to najlepšie z koristi a obetovať. Toto bola Saulova hrubá neposlušnosť.

A práve pri tejto príležitosti zaznela ústami Samuela Božia reč, ktorá je obrovským mementom aj pre nás dnes: „*Či azda má Hospodin takú záľubu v zápalných a v iných obetiach bitných, ako aby niekto poslúchal na hlas Hospodinov? Hľa, poslúchať je lepšie ako obetovať a pozorovať na slovo Hospodinovo ako donášať tuk baranov. Lebo spurnosť (vzpieranie sa, neposlušnosť) je taký hriech ako čarodejníctvo a svojvôľa ako modlárstvo a bohovia*“ (1. Samuelova 15:22-23). Následne oznámil Samuel Saulovi Boží súd: „*Preto, že si ty zavrhol slovo Hospodinovo, zavrhol aj on teba,*

aby si nebol kráľom“ (verš 23) a „*Hospodin odtrhol kráľovstvo Izraelovo od teba dnes a dal ho tvojmu blížnemu, lepšiemu ako si ty*“ (verš 28).

Poznajúc dnes biblickú históriu, hneď nám napadne, že „ten lepší ako Saul“ je Dávid. Toto proroctvo je však pozoruhodné, pretože následné vysvetlenie (verš 29) hovorí o tom, kto bude lepším kráľom ako Saul: „*Ani nebude klamať večne trvajúcí víťaz Izraelov ako ani nebude želiť, lebo nie je človek, aby želel.*“ Toto poukazuje na to, že definitívnym Pomazaným, tým konečným a dokonalým kráľom nad Božím ľudom, bude niekto podľa Božieho srdca (v ktorom sa Bohu zalúbilo), bude to niekto na spôsob Dávida (syn Dávidov), ale nie smrteľný zemský človek, lež Pán z neba, Pán Ježiš Kristus.

Od tejto chvíle to išlo so Saulom už len, ľudovo povedané, dolu vodou. Saul síce ešte zostal kráľom nad Izraelom (akoby „de facto“), ale v Božom rozhodnutí už bolo kráľovstvo od neho odňaté, ba dokonca Boh poslal Samuela, aby pomazal za kráľa Dávida (Dávid sa stal kráľom akoby „de jure“, ale ešte nie „de facto“). Saul síce ešte fungoval ako kráľ, ale Boh sa k nemu už nepriznával. Keď sa Saul Hospodina dopytoval ohľadom vedenia bojov či vojen s nepriateľmi, Hospodin mu už neodpovedal. Po Samuelovej smrti zašlo Saulovo zúfalstvo a jeho bezbožnosť až tak ďaleko, že si pre Hospodinovo mlčanie nechal vešticou vyvolať ducha Samuela (1. Samuelova 28. kapitola). Toto je veľmi zvláštna a výnimočná udalosť v dejinách Izraela.

Duch Samuelov oznámil Saulovi Boží súd: „*A Samuel odpovedal: A prečože sa ma ty pýtaš, keď odstúpil od teba*

Hospodin a stal sa твоjím nepriateľom? Hospodin si učinil, ako hovoril skrze mňa, lebo Hospodin odtrhol kráľovstvo od teba a vzal ho z tvojej ruky a dal ho tvojumu blížnemu, Dávidovi, lebo si neposlúchal hlasu Hospodinovho a nevykonával pále jeho hnevu na Amalechovi. Preto ti Hospodin učinil túto vec tohoto dňa. A Hospodin vydá s tebou aj Izraela do ruky Filištínov, a zajtra budeš ty i tvoji synovia so mnou. K tomu aj tábor Izraelov vydá Hospodin do ruky Filištínov“ (28:16-19).

V tomto Božom súde sa zjavuje jedna dôležitá skutočnosť, ktorá charakterizuje celú éru kráľov. Keď je kráľ zlý a neposlušný, Boží trest prichádza nielen na kráľa, ale aj na celý národ, pretože kráľ reprezentuje (zastupuje) celý ľud. Tento princíp uvidíme aj pri kráľovi Dávidovi, keď zhrešil tým, že dal spočítať ľud, a preto prišiel Boží trest v podobe anjela zhubcu. A tento princíp sa vzťahuje aj na dokonalého kráľa z výsosti, ktorý môže dokonale zastupovať svoj ľud.

To, čo Samuel prorocky oznámil Saulovi, keď veštica na Saulovu žiadosť vyvolala jeho ducha, sa aj naplnilo. Saul a jeho synovia (vrátane Jonatána, ktorý miloval Dávida a on jeho) zahynuli v boji s Filištíncami a Izrael bol porazený (31. kapitola).

Kráľ Dávid

Samuel pomazal podľa príkazu Hospodina za kráľa Dávida, najmladšieho syna Izaiho, mládenca, ktorý pásol stádo (1. Samuelova 16:12-13). „*A Duch Hospodinov zostúpil na Dávida a zostal na ňom od toho dňa a tak vše potom“* (verš 13). Pomazanie Dávida za kráľa sa udialo ešte počas toho, ako kraloval Saul. Avšak Hospodin už bol odňal krá-

ľovstvo od Saula. Po pomazaní Dávida za kráľa „*Duch Hospodinov odišiel od Saula, a desil ho zlý duch, poslaný od Hospodina“* (verš 14). Božou prozreteľnosťou sa stalo, že Dávida doviedli k Saulovi, aby mu hral na harfe, aby sa mu uľavilo, keď Saula desil zlý duch. Saul si Dávida obľúbil (zamiloval) a ustanovil ho za svojho zbrojnoša.

Dávid činil už od svojej skorej mladosti mocné skutky. Keď pásol stádo svojho otca, stalo sa, že holými rukami zabil leva aj medveďa, keď prišli trhať stádo (1. Samuelova 17:34-36). Myslím si, že nie je v prirodzenej moci muža zabiť holými rukami leva alebo medveďa. Som presvedčený, že Hospodin a jeho moc boli už vtedy s Dávidom, keď zabil leva a medveďa. V týchto udalostiach je podobnosť so Samsonom, ktorý tiež zabil leva. Sám Dávid si bol vedomý toho, že Hospodin ho zmocnil zabiť leva aj medveďa: „*Hospodin, ktorý ma vytrhol z moci ľva a z moci medveďa...“* (17:37). Z tohto dôvodu môžeme povedať, že „Dávid vierou zabil leva i medveďa“. Urobil to preto, lebo ako pastier chránil stádo svojho otca. Je v tom veľký obraz, lebo aj Boží ľud je v Božom slove pripodobnený stádu a Boží Pomazaný je nazývaný aj Pastierom. Zabitie leva a medveďa bola „predpríprava“ na Goliáša.

Filištínci vytiahli na Izrael (17. kapitola). Izrael na čele so Saulom sa proti nim zrotil, ale veľmi sa ich báli, pretože do čelnej línie Filištínci posielali obra Goliáša, ktorý zosmiešňoval Izrael a jeho vojsko. Dávid vnímal svoje povolanie od Hospodina, preto sa ponúkol Saulovi, že sa Goliášovi postaví a porazí ho: „*A ešte povedal Dávid: Hospodin,*

ktorý ma vytrhol z moci ľva a z moci medveďa, on ma vytrhne i z ruky tohoto Filištína. Na to povedal Saul Dávidovi: *Id', a Hospodin bude s tebou*" (17:37). Dávid vierou porazil (zabil) Goliáša napriek Goliášovej fyzickej prevahe. Kameňom z praku ho skolil a jeho vlastným mečom mu odtiaľ hlavu.

To, že Dávid vierou porazil Goliáša, je zrejme aj z Dávidových slov, ktoré povedal Goliášovi, keď sa stretli v boji: *„Na to riekol Dávid Filištínovi: Ty ideš ku mne s mečom, s kopijou a so štítom, ale ja idem k tebe v mene Hospodina Zástupov, v mene Boha vojsk Izraelových, ktorému si sa rúhal. Dnes ťa vydá Hospodin do mojej ruky, a zabijem ťa a zotnem tvoju hlavu z teba a dnes vydám mŕtve telá tábora Filištínov nebeským vtákom a zemským šelmám, a tak zvedia, celá zem, že má Izrael Boha. A zvie i celé toto zhromaždenie, že nie mečom ani kopijou zachraňuje Hospodin, pretože boj je Hospodinov, a vydá vás do našej ruky“* (17:45-47).

V Dávidovej reči zaznela tá veľká pravda, ktorá je duchovným odkazom a poučením aj pre nás dnes: Záchrana a víťazstvo nespočíva v ľudskej sile ani v svetských zbraniach či prostriedkoch, ale boj je Hospodinov. Keď sme Bohu verní a poslušní, spoliehame a nademe sa dokonale na neho, vtedy Boh bojuje za nás naše boje.

Izrael vďaka Dávidovi, pretože Hospodin bol kvôli Dávidovi s Izraelom, porazil Filištíncov. Odvtedy sa o Dávidovi hovorilo: *„Saul porazil svoje tisíce, ale Dávid svoje desaťtisíce“* (18:7). Od tejto udalosti Saul na Dávda žiarlil aj sa obával, že Dávid získa kráľovstvo. Nastalo dlhé obdobie, počas ktorého

Saul prenasledoval Dávda a opakovane sa snažil zo závesti ho zabiť. Dávid musel pred Saulom utekať a skrývať sa.

Saul sa snažil Dávda zabiť najmä preto, lebo na neho prichádzal zlý duch. Tento zlý duch bol posielaný od Hospodina. Bolo to tak preto, lebo Boh už bol odňal od Saula kráľovstvo a trestal ho. Všetky tieto udalosti, ako Saul usiloval o Dávidovu dušu, boli dôsledkom toho, že na Saula prichádzal zlý duch. Boli podľa Božej zvrchovanej vôle. Pritom Hospodin bol stále s Dávidom. Celé toto obdobie žil Dávid vierou a vierou vykonal mnoho pozoruhodných skutkov, ako o nich čítame v 1. knihe Samuelovej (kapitoly 18-31).

Keď Izrael čelil Filištíncom, Saul slúbil svoju dcéru za ženu (priženie sa do kráľovskej rodiny) tomu, kto sa postaví Goliášovi. Goliáša porazil Dávid. Ale Saul Dávda oklamal, svoju staršiu dcéru Mérab, ktorú mu bol slúbil, dal za ženu inému mužovi. Následne Dávidovi ponúkol svoju druhú dcéru Míchal', ktorá Dávda milovala. Ale týmto vydajom Saul hľadal dušu Dávidovu, lebo si žiadal, aby namiesto „kúpneho“ („vena“) doniesol Dávid Saulovi z boja s Filištíncami sto obriezok týchto neobrezancov. Saul tajne dúfal, že Dávid v tomto boji zomrie. Dávid však vierou vykonal aj tento skutok a priniesol Saulovi 200 obriezok pobitých Filištíncov. A tak dal Saul Dávidovi svoju dcéru Míchal' za ženu. Dávid sa tým stal Saulovým zaťom (18:27). Pri týchto 200 obriezokach *„Saul videl a poznal, že je Hospodin s Dávidom“* (18:28). Míchal' Dávda milovala, ale *„Saul sa i ďalej, a to ešte väčšmi bál Dávda. A Saul bol nepriateľom Dávidovi po všetky dni“* (18:29).

Počas prenasledovania Dávida vykonal Saul hroznú, krutú a ohavnú vec. Dávid, ktorý utekal pred Saulom, sa bol skryl u kňaza Achimelecha v Nóbe. Saul rukou Doéga Edomejského zabil Achimelecha i jeho dom, 85 kňazov Hospodinových (1. Samuelova 22:18). Ale ani pri tom sa Saul nezastavil: „*I Nób, mesto kňazov, zbil ostrím meča pobijúc všetko, i muža i ženu, odrastlé dieťa i kojencu, vola i osla i dobytča, všetko pobil ostrím meča*“ (22:19). Ťažko si predstaviť väčšiu ohavnosť. Keď mal Saul zahľadiť Amelecha Hospodinom zarieknutého na úplnú záhubu, toho ušetril. A tu Saul vo svojej bezbrehej závidosti a zúrivosti vykonal úplnú záhubu Hospodinových kňazov a zákerne povraždil nielen ich, ale aj ich ženy a deti. Nezlútoval sa a neušetril.

Dvakrát sa stalo, že Dávid mal možnosť Saula zabiť. Hospodin pri týchto príležitostiach skutočne vydal Saula do Dávidovej ruky. Dávid však konal vo viere správne a rozumne (spravodlivo), Saula nezabil. Rozumel tomu, že Saul je Bohom pomazaný kráľ a že ako jeho kralovanie, tak aj jeho život môže ukončiť len Hospodin. Nevzal to do svojich rúk. Vo viere trpezlivo očakával na Božie konanie aj napriek tomu, že ho Saul prenasledoval a išlo mu o holý život. Počas tohto obdobia vo všetkom dôveroval Hospodinovi. Aj z tohto plynie pre nás cenné poučenie. Nakoniec aj novozmluvné Božie slovo nás k tomu vedie, že nemáme odplácať zlým za zlé (Rímskym 12:17), máme sa snažiť mať pokoj so všetkými ľuďmi (12:18), „*nie sami sa pomstiac, milovaní, ale dajte miesto hnevu, lebo je napísané: Mne pomsta; ja odplatím, hovorí Pán*“ (12:19). Dávid prenasledovaný Saulom je nám

v tomto veľkým príkladom. Saul a jeho synovia nakoniec zahynuli vo vojne s Filištíncami (1. Samuelova, 31. kapitola).

Dávida pomazal za kráľa v Hebrone najprv kmeň Júdov. Dávid tam kraloval nad Júdom sedem a pol roka. Po pohnutých udalostiach a krátkej bratovražednej vojne (2. Samuelova, kapitoly 1-5) nakoniec prijali Dávida za kráľa a pomazali aj ostatné kmene Izraela (2. Samuelova 5:3). „*Tridsať rokov mal Dávid, keď začal kralovať, a kraloval štyridsať rokov. V Hebrone kraloval nad Júdom sedem rokov a šesť mesiacov a v Jeruzaleme kraloval tridsaťtri rokov nad celým Izraelom i nad Júdom*“ (5:4-5).

Mnohé ďalšie o živote viery Dávida by sa dalo vymenovať a pospomínať. Chceme však upriamiť pozornosť na to, že napriek tomu, že Dávid bol veľký Boží muž viery, ani on nebol dokonale bezúhonný. Zhrešil. Scudzoložil s Uriášovou ženou Batšebou a zavraždil jej muža Uriáša tak, že ho úkladne poslal na smrť (na podobný spôsob, ako keď jeho poslal Saul po sto obriezok Filištíncov). Zhrešil aj neskôr, keď dal spočítať ľud. Dať spočítať ľud je znakom spoliehania sa na ľudskú silu namiesto spoliehania sa na Hospodina. Na sčítanie ľudu naviedol Dávida satan. Ako Boží trest prišiel anjel zhubca na ľud, ktorému kraloval Dávid. V tejto rane od Hospodina zomrelo 70 000 mužov. Dávid však spoznal svoje zlyhania, zhrešenia, činil pokánie a nápravu.

Abigail'

V Dávidovom príbehu sa stretávame aj so ženou obdarenou rozumom a vierou. Abigail' bola ženou zámožného majetného muža Nábala. Abigail' bola rozumná žena a krásna, ale jej muž bol

tvrdý a zlostný vo svojich skutkoch (1. Samuelova 25:3). Nábál bol zlý muž, „syn beliála“ (25:17). Počas toho, ako bol Dávid na úteku pred Saulom, sa istý čas zdržiaval aj pri vrchu Karmel, kde pásli stádo Nábálovi pastieri. Dávidova družina s nimi vychádzala v dobrom a poskytovala im aj ochranu (25:15-16). Dávid cez svojich poslov požiadal Nábala o milodar. Nábál ich ale odmietol a osopil sa na nich. To Dávida rozhnevalo a rozhodol sa so zbraňou udrieť na Nábálov dom (domácnosť) za to, že Nábál sa im za dobré odplatil zlým (25:21). Dozvedela sa to Abigail' a bez vedomia manžela pripravila dary pre Dávida a jeho družinu a šla im oproti. Abigail' nielen priniesla Dávidovi dary, ale ho aj odhovorila, aby nevykonal ten krvavý skutok pomsty: „*A tak teraz, môj pane, ako že žije Hospodin, a ako žije tvoja duša, že ti Hospodin zabránil, aby si nevošiel do krvi, a aby ti nepomohla tvoja vlastná ruka*“ (25:26). Abigail' pripomenula Dávidovi to, čo vedel, čo sa však teraz chystal porušiť: neodplácať zlým za zlé a prenechať pomstu Hospodinovi.

Dávid poslúchol Abigailinu radu: „*Na to riekol Dávid Abigaili: Nech je požehnaný Hospodin, Boh Izraelov, ktorý ťa poslal dnes oproti mne, a požehnaný tvoj rozum i ty požehnaná, ktorá si ma zdržala tohto dňa, aby som nevošiel do krvi, a aby mi nepomohla moja vlastná ruka. Ale ako že žije Hospodin, Boh Izraelov, ktorý mi zabránil, aby som ti neurobil zlého, keby si sa nebola poponáhľala a prišla oproti mne, že by nebol pozostal Nábálovi do ranného svetla ani močiaci na stenu*“ (25:32-34). Vierou si Abigail' zachránila vlastný život a vierou zdržala Dávida, pomazaného kráľa, aby nezhrušil.

Naozaj sa aj čoskoro naplnilo, že pomstu vykoná sám Hospodin: „*A stalo sa na druhý deň ráno, keď už bolo vyšlo víno z Nábala, a jeho žena mu oznámila, čo sa prihodilo, že zmrŕvelo jeho srdce v ňom, a on sa obrátil na kameň. A stalo sa tak asi o desať dní, že Hospodin uderil Nábala, a zomrel*“ (25:37-38). „*Keď potom počul Dávid, že zomrel Nábál, povedal: Požehnaný Hospodin, ktorý rozsúdil pru môjho pohanenia vyhládajúc to z ruky Nábálovej a zdržal svojho služobníka od zlého a zlost' Nábálovu zhrnul Hospodin späť na jeho hlavu*“ (verš 39). Hneď nato si Dávid vzal Abigail', teraz už vdovu, za ženu. Vierou získala Abigail' bohabojného manžela, pomazaného kráľa.

Mnohoženstvo

Okrem Abigaili si Dávid vzal za ženu aj Achinoamu z Jezreela (1. Samuelova 25:43). V tom čase dal Saul Dávidovu manželku, svoju dcéru Míchal', mužovi menom Palti (25:44). Dávid získal Míchal' späť za ženu až neskôr, keď bol ustanovený za kráľa v Hebrone. Dávid si však vzal aj viaceré ďalšie (mnohé) ženy a ženiny a mal s nimi deti. Po Uriášovej smrti si vzal za ženu aj Batšebu, s ktorou predtým scudzoložil. V ére sudcov a ére kráľov pozorujeme v Izraeli mnohoženstvo ako pomerne rozšírený jav u sudcov i u kráľov. Napríklad Gedeon mal mnoho žien, ktoré mu porodili 70 synov (Sudcovia 8:30). Ibcán z Betlehema, ktorý súdil Izraela, mal 30 synov a 30 dcér, z čoho tiež usudzujeme, že mal mnoho žien. Kráľ Dávid mal mnoho žien. Aj jeho syn kráľ Šalamún mal mnoho žien. O čo horšie, mnohé z nich boli cudzozemky, ktoré sa mu stali osídľom a zviedli ho do pohanskej modloslužby.

Pri stvorení ustanovil Boh manželstvo medzi jedným mužom a jednou ženou ako zmluvný zväzok. V Mojžišovom zákone vydal Boh ustanovenie o kráľovi: „... Ani si nenaberie mnoho žien, aby sa neodvrátilo jeho srdce od cesty Hospodinovej...“ (5. Mojžišova 17:14-20). Zvláštne je, že ani pri sudcoch, ani pri kráľoch im to Boh nevytýka a nepočíta im to za hriech. Javí sa to tak, že to Boh v tej ére ponechal z pripustenia.

Viera, poslušnosť a Božie slovo

Hriech je prestúpením zákona. Dodržať zákon (v starozmluvnej ére Mojžišov zákon) znamenalo zachovať zmluvu (zmluvu zákona). Poslúchať Boha znamenalo dodržiavať jeho zákon. Avšak poslušnosť viery znamenala aj v starozmluvnej ére viac než len dodržiavanie všetkých ustanovení zákona. Zákon nepokrýval všetky životné situácie a osobné rozhodnutia. Poslušnosť viery preukázali títo Boží muži viery tým, že pri menej či viac dôležitých osobných rozhodnutiach sa dopytovali priamo Hospodina na jeho vôľu. Následne konali podľa Božej odpovede. Poslúchli Božie slovo pre danú situáciu či rozhodnutie.

Napríklad, keď išiel Dávid oslobodiť Keilu, dvakrát sa pýtal Hospodina, či má uderiť na Filištíncov (1. Samuelova 23:2, 4). A Hospodin mu odpovedal, že áno, že on dá Filištíncov do Dávidovej ruky. Podobne sa Dávid dopytoval aj ohľadne prenasledovania Amalechitov, ktorí ukoristili ženy a deti a majetok Dávidovej družiny: „A Dávid sa dopytoval Hospodina a povedal: Či mám prenasledovať tú rotu a či ju dosiahnem? A riekol mu: Prenasleduj, lebo istotne dostihneš a is-

totne vytrhneš“ (1. Samuelova 30:8). Tak to bolo aj pri mnohých iných rozhodnutiach. „Potom sa stalo, že sa Dávid pýtal Hospodina a povedal: Či mám ísť hore do niektorého z miest Júdových? A Hospodin mu riekol: Id! A Dávid povedal: Kam mám ísť hore? A riekol: Do Hebrona“ (2. Samuelova 2:1). „Vtedy sa pýtal Dávid Hospodina a povedal: Či mám ísť hore proti Filištínom, či ich vydáš do mojej ruky? A Hospodin riekol Dávidovi: Id, lebo cele iste dám Filištínov do tvojej ruky“ (2. Samuelova 5:19). „A keď sa pýtal Dávid Hospodina, riekol: Nepojdeš hore. Obídi ich, aby si sa im dostal od chrbta a prídeš na nich naproti morušiam“ (5:23).

Úplne inú situáciu vidíme pri kráľovi Saulovi. Saul bol neposlušný aj priamym Božím príkazom. Preto Hospodin od neho odňal kráľovstvo a stal sa Saulovi nepriateľom. Neskôr sa Saul tiež dopytoval Hospodina. Ale Hospodin mu neodpovedal: „Saul sa dopytoval Hospodina, ale Hospodin mu neodpovedal ani skrze sny ani skrze urím ani skrze prorokov“ (1. Samuelova 28:6). Saul bol z toho taký zúfalý, že si dokonca nechal vešticou vyvolať vtedy už zomrelého proroka Samuela zo záhrobia. A dopytoval sa Hospodina cez ducha Samuela. Samuel však Saulovi neodpovedal, čo má robiť, ale mu oznámil Boží trest nad ním a jeho domom (28:15-16).

Z tohto vyplýva hneď dvojaké poučenie pre nás dnes. My, ktorí sme skrze vieru v evanjelium pod milosťou a pod Novou zmluvou, už nie sme pod zákonom (pod Mojžišovou zmluvou skutkov). Ale nie sme bez zákona, pretože sme v zákone Kristovom (sme uzákoneení Kristovi). Naša poslušnosť sa meria poslušnosťou Kristovmu a apoštolské-

mu učeniu, poslušnosťou novozmluvných prikázaní lásky a spravodlivosti o tom, ako máme žiť svoje nové životy a posväcovať sa. Poslušnosť viery a vernosť Bohu však znamená viac než len riadiť sa novozákonnými usmerneniami. Božie slovo nás nabáda prichádzať ku trónu milosti a prosiť Boha o všetko: „*O nič sa nestarajte, ale vo všetkom modlitbou a prosbou s ďakovaním nech sa oznamujú vaše žiadosti Bohu*“ (Filipským 4:6). „*Preto vám hovorím: Všetko, za čokoľvek modliac sa prosíte, verte, že dostanete, a bude vám*“ (Marek 11:24). „*... proste a dostanete...*“ (Ján 16:24). Poučenie z toho, ako sa Dávid dopytoval Hospodina, je v tom, že aj my máme vo všetkých svojich životných situáciách a rozhodovaniach prosiť Boha a modliť sa. Poučenie z toho, ako sa kráľ Saul dopytoval Hospodina a nedostal odpoveď, je v tom, že ak sme neverní či neposlušní, nemôžeme očakávať odpovede na modlitby a prosby. Najprv musíme činiť pokánie a vrátiť sa k poslušnosti viery. Naše modlitby, ak majú dostať odpoveď, nesmú mať prekážku.

A tí všetci, hoci dostali svedectvo vierou, neodniesli si zaslúbenia, pretože Boh predvidel čosi lepšie o nás, aby neboli bez nás zdokonalení.

Židom 11:39-40

Peter Vajda

Poznámky

A) Pán Ježiš Kristus je syn Abrahámov aj syn Dávidov (Matúš 1:1). Je takto titulovaný (nazvaný) preto, lebo on je vyplnením zaslúbenia daného Abrahámovi (Božej zmluvy s Abrahámom) aj vyplnením zaslúbenia daného Dávidovi (Božej zmluvy s Dávidom). Ježiš Kristus je synom Abrahámovým v tom zmysle, že on je tým semenom (v jednotnom čísle), potomkom zaslúbeným Abrahámovi (Galatským 3:16): „*A zaslúbenia boli povedané Abrahámovi a jeho semenu. Nehovorí: I semenám, ako keby ich bolo mnoho, ale hovorí ako o jednom: I tvojmu semenu, ktorým je Kristus.*“ Ježiš Kristus

Záver

Jedenásta kapitola Listu Židom, ktorá je o Božích mužoch a ženách veľkej viery, ktorí sú poučením aj príkladom na každý deň aj pre nás uverivších v Pána Ježiša Krista, končí pozoruhodným posolstvom. Napriek tomu, že my veriaci v evanjelium dnes nekonáme také veľké Božie skutky ako tí vymenovaní v tejto kapitole o hrdinoch viery, Božie slovo o nás hovorí, že „*Boh predvidel čosi lepšie o nás*“.

Títo hrdinovia viery sú už u Pána, sú s Pánom, ale musia ešte čakať na svoje zdokonalenie (oslávenie). Musia počkať na nás, aby neboli bez nás zdokonalení. Je to vzácne a pozoruhodné, že takíto velikáni viery musia čakať na nás, ktorí ani zďaleka nekonáme také veľké a mocné činy ako oni. Ukazuje to na to, aká vzácna je samotná viera v evanjelium Pána Ježiša Krista, ktorá je verná a poslušná. A keď sa naplní počet uverivších v Pána Ježiša Krista, ako zo Židov, tak i z pohanov, potom celý Boží ľud vojde do Božej slávy až na večnosť.

je synom Dávidovým v tom zmysle, že on je vyplnením zaslúbenia, ktoré Boh dal kráľovi Dávidovi (2. Samuelova 7:12-16): „... *postavím tvoje semeno po tebe, ktoré vyjde z tvojho života, a upevním jeho kráľovstvo*“, „*a nepodvrátiteľne stály bude tvoj dom a tvoje kráľovstvo až na veky pred tebou, a tvoj trón bude stáť pevne až na veky.*“ Toto zaslúbenie sa nevyplnilo ani cez Šalamúna, ani cez ďalších kráľov z rodovej línie Dávida. Vyplnilo sa až cez príchod Pána Ježiša Krista, Pomazaného Božieho, Božieho Syna, Pána z neba, syna človeka z Dávidovej kráľovskej línie.

B) Pán Ježiš je „synom Dávida“ jednak preto, lebo je naplnením Božieho zaslúbenia daného Dávidovi o kráľovi nad Božím ľudom, a jednak preto, lebo je z rodovej línie Dávida.^{c)} To, že Kristus bude potomkom Dávida, prorokoval aj Izaiáš, keď prorokoval, že Kristus bude potomkom Izaiho (Izaiáš 11:1). Novozákonné písmo to vyjadruje výslovne (explicitne): „*Či nehovorí Písmo, že zo semena Dávidovho a z Betlehema, z mestečka, kde bol Dávid, príde Kristus?*“ (Ján 7:42). Aj farizeji rozumeli zo starozákonných písem, že keď príde Mesiáš (Pomazaný, pomazaný Kráľ), bude Dávidovým synom (Matúš 22:42).

C) V Novom zákone nachádzame dva rodokmene Pána Ježiša. Rodokmeň v Matúšovi 1:1 začína Abrahámom a pokračuje po kráľa Dávida.^{d)} Od Dávida pokračuje cez jeho syna Šalamúna a jeho potomkov, judských kráľov, až po babylonské zajatie (Šalamún, Roboám, Abiáš, Aza, Jozafat, Jorám, Oziáš, Joatám, Achas, Ezechiáš, Manasses, Amon, Joziáš, Jekoniáš). Po vyjdení z babylonského zajatia rodokmeň pokračuje cez Salatiela a Zorobábelu. Od Zorobábelu pokračuje rodokmeň po Jozefa (Zorobábel, Abiúd, Elijakim, Azor, Sádoch, Achim, Eliúd, Eleazár, Mattan, Jakob): „*Jakob splodil Jozefa, muža Márie, z ktorej sa narodil Ježiš, zvaný Kristus.*“

Rodokmeň v Lukášovi 3:23-38 sa líši od rodokmeňa v Matúšovi 1:1. Ide od Jozefa späť v čase k predkom. Siahá až po Adama. Ale to nie je ten podstatný rozdiel. Rodokmeň v Lukášovi sa líši od rodokmeňa v Matúšovi v rodovej línii od Dávida po Jozefa. Od Dávida po Jozefa sa rodová línia tiahne cez Dávidovho syna Nátana, Šalamúnovho brata (obaja sú synmi Batšeby). Od Dávida po Jozefa uvádza Matúšov rodokmeň 27 generácií, zatiaľ čo Lukášov rodokmeň 42 generácií. Jozefovým otcom bol podľa Matúša Jakob a podľa Lukáša Héli.

Najprv si pripomeňme, že rodokmeň v Matúšovi nie je rodokmeň typu otec-syn, ale je typu predok-potomok. Rodokmeň typu predok-potomok znamená „predok ten a ten splodil rodovú líniu, ktorá vyústila do potomka toho a toho“. Rodokmeň v Matúšovi 1:1-17 je členený do troch sekvencií (skupín) po 14 predkoch. Toto členenie (táto forma), táto schéma je úmyselná a nepredstavuje skutočnú súvislú rodovú líniu. Rodokmeň Ježiša v Matúšovi 1:1-17 je selektívny a nespojitý. Vieme to z písem Starého zákona, ktoré uvádzajú rovnakú rodovú líniu. Napríklad v Matúšovi 1:8 nachádzame, že Jorám splodil Oziáša. Avšak v písmach Starého zákona sa dočítame (2. Kráľov 8:25, 11:2, 14:1, 14:21), že kompletná rodová línia od Joráma (Jehoráma) po Oziáša (Azariáša) bola Jehorám–Achaziáš–Joas–Amaziáš–Azariáš (Uziáš). V rodovej línii vo verši Matúš 1:8 sú teda vypustené (chýbajú) tri generácie od Joráma po Oziáša. Text v tomto verši „Jorám splodil Oziáša“ treba chápať tak, že Jorám splodil rodovú líniu, ktorá vyústila do potomka Oziáša (v starozákonných textoch známeho ako Uziáš či Azariáš), či inak

povedané, Jorám splodil pra-pravnuka Oziáša. Musíme zohľadniť aj použitie rôznych mien pre tú istú osobu. Napríklad Dávidov otec Izai (Rút 4:22) je v Matúšovom rodokmeni pomenovaný Jesse. Rôznymi menami a medzerami v týchto rodokmeňoch sa však nedá vysvetliť rozdiel medzi rodokmeňom v Lukášovi a v Matúšovi.

V dejinách cirkvi sa vyskytli rôzne vysvetlenia rozdielu medzi týmito dvoma rodokmeňmi Ježiša Krista. V súčasnosti väčšina konzervatívnych vykladačov usudzuje, že rodokmeň v Lukášovi je rodokmeňom Márie a rodokmeň v Matúšovi je rodokmeňom Jozefa. Podľa tohto názoru je Mária potomkom Dávida cez jeho syna Nátana a Jozef je potomkom Dávida cez jeho syna Šalamúna. Ježiš je splodený nadprirodzene zo Svätého Ducha. Jozef nie je jeho biologickým otcom, ale je jeho zákonným (adoptívnym) otcom. Jozef je v rodovej línii Dávida a judských kráľov. V rodokmeni podľa Lukáša síce figuruje Jozef, ale v tomto výklade sa má za to, že Jozef tam figuruje zástupne za Máriu, aby bolo dodržané, že v židovských rodových líniiach figurujú vždy muži. Človečenstvo získal Ježiš narodením sa žene, panne Márii. Človečenstvo teda má po rodovej línii Márie. Ak je rodokmeň v Lukášovi rodokmeňom Márie, potom Ježiš ako Syn človeka je biologickým potomkom Dávida cez rodovú líniiu Dávidovho syna Nátana. Tomu, že rodokmeň v Lukášovi sa venuje biologickému pôvodu Ježiša, by mohol nasvedčovať aj fakt, že tento rodokmeň siaha až po Adama, zatiaľ čo rodokmeň v Matúšovi siaha len po Abraháma, s dôrazom na Dávida a Abraháma, čím poukazuje na naplnenie Božích zaslúbení daných Abrahámovi a Dávidovi.

Rodokmene v Lukášovi a v Matúšovi sa líšia od Dávida. Jeden ide po rodovej línii Dávidovho syna Nátana, druhý po línii Dávidovho syna Šalamúna. Avšak v období babylonského zajatia dochádza v oboch rodokmeňoch ku zhode v menách Zorobábel a Salatiel (jeho otec). Ak je výklad, že v Lukášovi je rodokmeň Márie a v Matúšovi je rodokmeň Jozefa, správny, potom zhoda týchto dvoch mien musí byť náhodná. Nemôže ísť o tie isté osoby, ale len o zhodu ich mien („menovci“). Aj keď vylúčiť sa to nedá, predsa len to môže vyvolávať isté pochybnosti o tomto výklade.

Nech už má rozdiel v rodokmeňoch (od Dávida) v oboch evanjeliách akýkoľvek pôvod či dôvod, nemení to nič na tom, že Pán Ježiš Kristus je skutočne, naozaj, pravdivo, reálne Syn Dávidov. Toto poznanie prináša bez akýchkoľvek pochybností novozákonné Písmo (Matúš 1:1, 22:42; Ján 7:42). Vždy sa držíme princípu, že aj keď v Písme nachádzame pasáže, ktoré sa nám javia ako rozporuplné alebo nezrozumiteľné, tak nikdy nespochybňujeme pravdivosť a neomylnosť Písma, ale naopak trpezlivo hľadáme vysvetlenie v Písme a na modlitbe prosíme Boha o múdrosť a porozumenie.

D) V predchádzajúcich častiach tejto série o živote viery sme písali o Rachab a o Rúť. Obe boli pohanky. Obe sa vierou stali súčasťou Božieho ľudu (nielen toho etnického – Izraela, ale aj toho pravého, ktorý je z viery). A nielen to. Obe nachádzame v rodokmeni kráľa Dávida. Salmon splodil so svojou manželkou Rachab syna Boáza. Boáz splodil so svojou manželkou Rúť syna Obéda. Obéd splodil Jesseho (Izaiho). Jesse splodil Dávida (Matúš 1:5-6). Tým činom sa však obe nachádzajú aj v rodokmeni Pána Ježiša Krista. Aj to je jasným znakom toho, že Boh mal celý čas vo svojom pláne aj spásu pohanov.

Život viery ako beh o závod

Židom 12. kapitola

Preto aj my, keď máme taký veľký oblak svedkov okolo seba, zložíme každé bremeno a ľahko obkľúčujúci hriech a tak s trpezlivosťou bežme pred nami ležiaci beh o závod hladiac ta na Veľvodcu viery a dokonávateľa Ježiša...

Židom 12:1-2

Beh o závod

Ako je to pravidlom aj v iných apoštolských listoch, ktoré najprv vyučujúco, doktrinálne do hĺbky vyložia, kto je Pán Ježiš Kristus, aký je zmysel a obsah diela kríža a aká je cesta spásy, a následne prinášajú aplikácie do života a pastierske inštrukcie ako žiť nový život, tak je to aj v Liste Židom. Špecifický dôraz Listu Židom spočíva vo varovaniach neprejsť pomimo a neminúť sa toho preveľkého spasenia. Obzvlášť Židom hrozilo, že neprijmú či zavrhnú Pána Ježiša, alebo sa vrátia na starú cestu. Hrozilo im to preto, lebo mali chrám a chrámovú službu, mali kňazov, mali zákon a mali zaslúbenia. Zaslúbenia si vykladali tak, že im platia automaticky z titulu ich etnicity, lebo za svojich otcov majú Abraháma, Izáka a Jakoba. Avšak List Židom nie je určený len etnickým Židom. Je určený všetkým uverivším v Pána Ježiša Krista, aj keď sa zameriava najmä na uverivších zo Židov. Dôraz tohto listu je na zotrvaní vo viere až do konca, na vytrvaní. Vytrvanie je na začiatku 12. kapitoly prirované k „behu o závod“, k pretekom, ktoré ležia pred nami.

Jedenásta kapitola nám dala za vzor Božích mužov a ženy veľkej viery. Tento vzor slúži na to, aby sme

rozumeli, ako žiť život viery, a aby sme ho skutočne aj žili. Má nás motivovať k žitiu života viery. Dvanásta kapitola začína tým, že sa zameriava na výdrž, vytrvalosť v súvislosti so životom viery a na nevyhnutnosť dobehnúť tento beh, tieto preteky až do konca. Dobehnúť do cieľa, ktorým je zavŕšenie spásy, vykúpenie tela, oslávenie. Premostenie z jedenástej do dvanástej kapitoly sa odvoláva na „veľký oblak svedkov“. To sú tí, ktorí sú nám daní za vzor v jedenástej kapitole.

Máme byť povzbudení tým, že oni sú už pri Pánovi, že oni už ten beh dobehli. A teraz sú pripodobnení, ako keby stáli pozdĺž trate, po ktorej my bežíme svoj beh, a povzbudzovali nás (boli nám povzbudením). To nás má poháňať, aby sme zložili každé bremeno, starosti tohto sveta dali bokom a odložili aj každý hriech, ktorý nás obkľučuje a ľahko sa stáva našim problémom či bremenom. A aby sme trpezlivo žili nový život, život viery, a vytrvali v tom až do konca. Ťažko by sa nám bežal nejaký vytrvalostný beh tu na svete s ťažkým batohom na chrbte. Sotva by sme s takýmto batohom dobehli do cieľa. Preto zhoďme zo seba každé bremeno tohto sveta a aj hriech, ktorý nás tak ľahko zachvacuje.

Pamätajte aj na to, že tento beh nebežíme sami! Máme bežať tak, že neustále hľadáme na svojho Veľko-vojvodu, Spasiteľa Pána Ježiša. On je aj dokonávateľ. To znamená, že keď „naňho hľadáme“, tak, súc novým stvorením, tento beh nebežíme vo svojej vlastnej sile, ale v jeho sile – on dokonáva za nás.

Keď sa nám ten beh zdá ťažký a plný strastí a súženia, tak si spomeňme na Pána Ježiša, ktorý strpel kríž. Ale za tým ho čakalo sedieť po pravici Božieho trónu. Keď nám dochádzajú sily počas týchto pretekov a zomdlievame vo svojej duši, tak si spomeňme, čo všetko strpel Pán Ježiš a že to strpel pre nás a za nás, aby sme aj my strpeli útrapy, ktoré nás postihujú.

Boj s hriechom

Následne nám Božie slovo pripomína: „*Ešte ste sa nesprotivili až do krvi v borbe proti hriechu*“ (Židom 12:4). Počas toho, ako bežíme svoj beh, neustále bojujeme s hriechom. Neustále musíme zhadzovať zo seba ľahko obklúčujúci hriech. Je to tak preto, lebo telo ešte nie je vykúpené. Preto musíme neustále *mŕtviť skutky tela* (telesné hriešne skutky). Podrobne a do hĺbky o tom vyučuje List Rímskym v 6. kapitole. Miera tohto mŕtvenia musí byť veľká, List Židom nás vo verši 12:4 nabáda, že to má byť „až do krvi“.

Božie káznenie a káranie

Keď sme sa stali Božími synmi (a dcérami), Božími deťmi, stali sme sa účastnými Božieho káznenia, Božej výchovy: „*Môj synu, nepohrdaj kázňou Pánovou ani neumdlievaj, keď si ním káraný! Lebo koho Pán miluje, toho kázni, a švihá každého, koho prijíma za syna*“ (Židom 12:5-6). Náš život viery nebude a nie je

„prechádzka rajskou záhradou“, pobyt na príjemnej dovolenke. Bude ako výcvik na základnej vojenskej službe. Plný odriekania, výchovy, výcviku a disciplíny. Pamätajte na to, že koho Pán miluje ako svoje dieťa, toho aj „kázni a švihá“ (verš 6). Káznenie a švihanie zaiste nie je nič príjemné, po čom by sme túžili. Božie slovo pripomína, že keď sme boli deťmi, znášali sme káznenie (výchovu – aj s trestaním, keď bolo treba) od svojich rodičov. O čo viac máme znášať ako Božie deti káznenie od nebeského Otca. Ak túto kázeň prijímame, Boh sa k nám priznáva ako Otec (verš 7). Ak by sme pod Božou kázňou neboli, znamenalo by to, že nie sme jeho deťmi (12:7-8). Ak sme sa ako deti poddávali kázni svojich rodičov, o čo viac je potrebné, aby sme sa poddávali Božej kázni – pretože Boh je Otec duchov (verš 9). Ak sa poddávame jeho kázni, výsledkom je *život*: hojnosť nového života, podiel na svätosti a za tým večný život (12:9-10).

Keď sme káznení, máme tendenciu ustávať, upadať, byť smutní a skleslí. Je to prirodzené, lebo káznenie nie je radostné. Vytrvať v káznení nás motivuje a povzbudzuje očakávanie ovocia, ktoré káznenie prináša: „*A pravda niktoré káznenie, keď je prítomné, nevidí sa byť radostným, lež smutným; ale pozdejšie pokojným ovocím spravodlivosti odpláca tým, ktorí ním boli vycvičení*“ (verš 11).

Keď počas behu o závod a počas Božieho káznenia upadáme a ustávame, Božie slovo nás napomína a povzbudzuje: „*Preto posilnite opustené ruky a zomdlené kolená vzpriamte a robte priamu dráhu svojimi nohami, aby to, čo je chromé, nevybočilo, ale radšej bolo uzdravené*“ (12:12-13).

Stíhať pokoj a posvätenie

„*Stíhajte pokoj so všetkými a posvätenie, bez ktorého nikto neuvidí Pána*“ (12:14). Božie slovo na mnohých miestach napomína, aby sme činili spravodlivosť a vyhľadávali pokoj. Božie deti má charakterizovať pôsobenie pokoja: „*Blahoslavení, ktorí pôsobia pokoj, lebo oni sa budú volať synmi Božími*“ (Matúš 5:9). Pán Ježiš prišiel na svet, aby nám (nie svetu) priniesol pokoj: „*Pokoj vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam; nie tak, ako dáva svet, ja vám dávam. Nech sa neláká vaše srdce ani nestrachuje!*“ (Ján 14:27). Pokoj nenájdeme vo svete, ale v Pánovi: „*To som vám hovoril nato, aby ste mali vo mne pokoj. Na svete budete mať súženie, ale dúfajte, ja som premochol svet*“ (Ján 16:33). Keď máme Ducha Kristovho, sme znovuzrodení a chodíme podľa Ducha a nie podľa tela, zmyšľáme duchovne a nie telesne, tak zažívame pokoj (Rímskym 8:5-6). To je pokoj, ktorý zažívame osobne a vnútorne.

Božia inštrukcia, ktorá nás vedie, aby sme vyhľadávali pokoj a pôsobili pokoj (pozri aj 1. Petrov 3:11), sa však týka nášho fungovania v tomto svete a vzťahov s ostatnými ľuďmi vo svete. To, že bratia a sestry (Božie deti) majú mať pokoj (a nie zvady a roztržky) medzi sebou, je samozrejmosť (2. Korintským 13:11; Galatským 5:22; Filipským 4:7; Kolosenským 3:15; 1. Tesalonickým 5:13; Jakub 3:18). Mať pokoj s ľuďmi zo sveta a vo svete samozrejmosťou nie je. Božie slovo nás však vedie k tomu, aby sme sa o to usilovali, nakoľko je to len možné: „*Ak je to možné, nakoľko to závisí od vás, majte pokoj so všetkými ľuďmi*“ (Rímskym 12:18). A ak to nefunguje, ak to možné nie je, tak nemáme odplácať

ľuďom zlým za zlé (Rímskym 12:17), ale radšej vyhľadávať to, čo je dobré pre všetkých ľudí (Rímskym 12:17). Nemáme sa pomstiť, ale prenechať súd Bohu: „*Nie sami sa pomstiac, milovaní, ale dajte miesto hnevu, lebo je napísané: Mne pomsta; ja odplatím, hovorí Pán*“ (Rímskym 12:19).

Vyhľadávať však máme nielen pokoj so všetkými, ale aj posvätenie (Židom 12:14). O to viac posvätenie, lebo: „... a posvätenie, bez ktorého nikto neuvidí Pána“ (verš 14). Nikto, kto nebude mať posvätenie, nevojde do večného života. Len ten, kto z viery získal ospravedlnenie a dostal Kristovho Ducha, je svätý a vojde do večného života. Každý svätý sa však preukazuje a dokazuje svojím posvätením. Preto je veľmi dôležité, aby sme „stíhali“ posvätenie, čiže vyhľadávali posvätenie a rástli v ňom: „... a spravodlivý nech činí spravodlivosť ešte, a svätý nech sa posväťí ešte“ (Zjavenie 22:11).

Nezaostávať od milosti

Je dôležité, aby nikto v cirkvi, v miestnom zbore, „*nezaostával od milosti Božej, aby nevyrástol nejaký koreň horkosti a nenarobil nepokoja a trápenia*“ (verš 15). To je skôr úloha pre pastierov, ale aj pre všetkých bratov v zbore. Zaostávať od milosti znamená nechodiť správne s Pánom, byť zamotaný do vecí sveta alebo do hriechu. Keby sa to nechalo len tak, bez povšimnutia, hrozí riziko, že „*boli by ním poškrvnení mnohí!*“ (verš 15).

Charakteristickým pre zaostanie v milosti je byť smilníkom či obecným na spôsob Ezava (verš 16). Ezav za jeden pokrm predal svoje prvorodenstvo. Tým definitívne stratil svoje požehnanie

(verš 17). Byť obecným znamená viac milovať veci sveta ako veci Božieho kráľovstva. Kto zaostáva od milosti, stráca Božie požehnanie, a to spôsobuje koreň horkosti.

Neodstupovať od Boha

„Lebo ste nepristúpili k dotýkanému vrchu a horiacemu ohňom, k mrákave, ku tme, k víchrici, ku zvuku trúby a k hlasu slov, čo tí, ktorí ho počuli, prosili, žeby im viacej nebolo hovorené slovo, lebo nemohli uniesť to, čo sa im prikazovalo: Keby sa aj len zvierá dotklo vrchu, ukameňujú ho alebo prebodnú strelou. A bolo také strašné to, čo videli, že sám Mojžiš povedal: Predesený som a trasiem sa. Ale ste pristúpili k vrchu Sionu a k mestu živého Boha, k nebeskému Jeruzalemu a k myriadám anjelov, k slávnostnému zhromaždeniu a k zboru prvorodených, ktorí sú zapísaní v nebesiach, a k Bohu sudcovi všetkých a k duchom spravodlivých zdokonalených a k prostredníkovi novej zmluvy Ježišovi a ku kropeniu krvi, ktorá hovorí lepšie než Ábelova“ (12:18-24).

Dvanásta kapitola prichádza ku svojmu vrcholnému varovaniu a napomenutiu: *neodbyť Boha!* Je to rovnaké varovanie, akým je posolstvo celého Listu Židom: pre Židov – neprejsť pomimo, neminúť sa pre veľkého spasenia v Pánu Ježišu Kristovi; a pre všetkých uverivších v evanjelium – vytrvať vo viere, zotrvať až do samého konca! Tomuto vrcholnému varovaniu predchádza vysvetlenie. Tým vysvetlením je rozdiel medzi Starou a Novou Božou zmluvou.

Uverivší v evanjelium nie sú pod zmluvou zákona! Tí, ktorí boli (či dodnes sú) pod zmluvou zákona, nemohli uniesť

to, čo sa im prikazovalo. Byť pod zmluvou zákona, byť pod (Mojžišovým) zákonom bolo (a je) strašné. Zákon je pre človeka zlorečenstvom: *„Lebo všetci, koľko ich len je zo skutkov zákona, sú pod zlorečenstvom. Lebo je napísané, že zlorečený je každý, kto nezotráva vo všetkom, čo je napísané v knihe zákona, aby to činil“* (Galatským 3:10). Žiaden človek nedokáže zákon naplniť a zachovať zmluvu zákona. Je to preto, lebo je telesný, predaný pod hriech. Je to preto, lebo je kamenného srdca a tvrdej šije, mŕtvy vo svojich hriechoch a previneniach. Zákon je litera, ktorá zabíja (2. Korintským 3:6). Zákon však mal tých, ktorí boli daní pod zákon, priviesť ako pestún ku Kristovi, k milosti a k spásu z viery. Zákon odkrýva hriech človeka, aby človek pochopil svoju vinu, bezbožnosť a potrebu spásy – ktorú môže získať jedine v Kristovi skrze vieru. Zmluvu zákona symbolizuje vrch Sinaj (Hóreb).

Božie slovo v 12. kapitole Listu Židom pripomína, že sme „pristúpili“ k Novej zmluve, zmluve milosti, ktorú symbolizuje vrch Sion (verš 22). Výsledkom tohto „pristúpenia“ má byť večný život. Pristúpiť k vrchu Sion znamená: *„Ale ste pristúpili k vrchu Sionu a k mestu živého Boha, k nebeskému Jeruzalemu a k myriadám anjelov, k slávnostnému zhromaždeniu a k zboru prvorodených, ktorí sú zapísaní v nebesiach, a k Bohu sudcovi všetkých a k duchom spravodlivých zdokonalených a k prostredníkovi novej zmluvy Ježišovi a ku kropeniu krvi, ktorá hovorí lepšie než Ábelova“* (12:22-24).

Tamté „pristúpili k vrchu Sinaj“, ale nezachovali zmluvu a výsledok bol strašný. My sme „pristúpili k vrchu Sion“, ale ak nezotrváme do konca, ak nevytrváme

vo viere, ak odstupíme od živého Boha, výsledok bude ešte strašnejší. Preto nás Božie slovo varuje: „*Hľad'te, aby ste neodbyli toho, ktorý hovorí! Lebo ak tamtí neušli odvraciame od toho z nebies*“ (verš 25).

Božia milosť a konečný súd

Tak ako Boh za Noachovej potopy zatrisol zemou, tak ešte zatrasie nielen zemou, ale aj nebom (Židom 12:26).

Raz príde Boží súd: „*Ale príde deň Pánov ako zlodej v noci, v ktorý pominú nebesia s rachotom, a živly, rozpálené ohňom, sa rozplynú, a zem i diela, ktoré sú na nej, zhoria*“ (2. Petrov 3:10). Nič stvorené nezostane zachované, zostane len nepohnutelné Božie kráľovstvo (Židom 12:27). Ak sme vierou súčasťou tohto kráľovstva, tak „*buďme vďační a vďakou svätoslúžme ľúbe Bohu s úctou a bázňou Božou*“ (verš 28). Vytrvajte vo viere v evanjelium, zotrvajme až do konca.

Preto, keď prijímame nepohnutelné kráľovstvo, buďme vďační a vďakou svätoslúžme ľúbe Bohu s úctou a bázňou Božou, lebo náš Boh aj je ohňom, spaľujúcim.

Židom 12:28-29

Peter Vajda

Život viery – láska Božích detí

Židom 13. kapitola

Bratská láska nech zostáva.

Židom 13:1

Láska nerobí blížnemu zlého, a teda plnosťou zákona je láska.

Rímskym 13:10

Bratská láska

Trinásta kapitola Listu Židom pokračuje v napomenutiach a praktických inštrukciách, ako žiť život viery. Začína tým najväčším všetko obsahujúcim príkazom: „*Bratská láska nech zostáva*“ (verš 1). Pán Ježiš varoval učeníkov, že v posledných časoch sa rozmnoží nepravosť a pre to ochladne láska mnohých (Matúš 24:12). O to viac si musíme dávať pozor, aby naša láska, láska medzi Božími deťmi, neochladla. Mať medzi

sebou navzájom lásku je poznávacím znamením učeníkov Pána Ježiša Krista (Ján 13:35). Veľkým príkazom Kristovho zákona je: „*Zostaňte v mojej láske!*“ (Ján 15:9). Dôvod, prečo tak máme činiť, zostávať v Kristovej láske, je, že ako Boh Otec miloval Pána Ježiša, tak on miloval nás. Preto máme v jeho láske zostávať. Ak zostaneme v jeho láske, zostaneme aj v bratskej láske. A ako to máme robiť?

Ako sa dá zostať v Kristovej láske? Poslušnosťou viery, teda dodržiavaním

prikázaní Kristovho zákona: „*Ak budete ostríhať moje prikázania, zostanete v mojej láske, tak ako som ja ostríhal prikázania svojho Otca a zostávam v jeho láske*“ (Ján 15:10). Láska je previazaná s poslušnosťou viery, s dodržiavaním Kristovho zákona: „*Lebo toto je tá láska Božia, aby sme zachovávali jeho prikázania, a jeho prikázania nie sú ťažké*“ (1. Jána 5:3, pozri aj 2. Jána 1:6). Láska Božia je v nás vtedy, keď je v nás Kristus: „*A oznámil som im tvoje meno, a ešte oznámim, aby láska, ktorou si ma miloval, bola v nich a ja v nich*“ (Ján 17:26). Keď zostávame v Kristovi, on zostáva v nás. To sa deje vtedy, keď chodíme Duchom a nie telom, keď zmýšľame duchovne a nie telesne: „... *lebo láska Božia je vyliala v našich srdciach skrze Svätého Ducha, ktorý nám je daný*“ (Rímskym 5:5).

Bratská láska je nepokrytecká a úctivá: „*Láska nech je nepokrytecká. Nech sa vám oškliví zlé, a pridržajte sa dobrého. V bratskej láske buďte navzájom naproti sebe nežní, v úcte jedni druhých predchádzajúci*“ (Rímskym 12:9-10). To najdôležitejšie, čo o bratskej láske a láske ako takej platí, je: „*Láska nerobí blížnemu zlého, a teda plnosťou zákona je láska*“ (Rímskym 13:10). Láska sa prejavuje veľmi jasným a zrozumiteľným spôsobom: „*Láska zhovieva, je dobrotivá; láska nezávidí; láska sa nechváli, nenadáva sa*“ (1. Korintským 13:4).

Najväčším posolstvom Listu Židom je neminúť sa spásy, vytrvať vo viere. Trvácna viera, vernosť a poslušnosť viery je tým prostriedkom, ktorým vojdeme do oslávenej večnosti u Boha. S vierou je spojená nádej a láska. A predsa Božie slovo vyzdvihne, že z týchto troch je naj-

väčšou láska: „*A teraz zostáva viera, nádej a láska, to troje, ale najväčšia z nich je láska*“ (1. Korintským 13:13). Preto všetko, čo žijeme vierou, sa má diať v láske (1. Korintským 16:14). Máme sa usilovať o lásku v našich životoch: „*Stíhajte lásku...*“ (1. Korintským 14:1). Viera a láska sú ako siamské dvojčatá. Jedno bez druhého nemôže byť. Viera pôsobí skrze lásku (Galatským 5:6). Ak by v našom živote nebolo lásky Kristovej, nebolo bratskej lásky, ako by sme sa mohli domnievať, že máme vieru?

V Kristovi sme povolani, aby sme boli slobodní. Súčasťou tejto slobody má byť láska: „*Lebo vy ste nato povolaní, bratia, aby ste boli slobodní, len nedávať tej slobody za príčinu telu, ale skrze lásku slúžte navzájom jedni druhým*“ (Galatským 5:13). Táto láska sa prejavuje vzájomnou službou medzi Božími deťmi. Táto láska je ovocím Ducha (Galatským 5:22). Keď si nás Boh ešte pred založením sveta vyvolil v Kristovi ku spásu, tak tým sledoval svoj cieľ: „... *aby sme boli svätí a bezvadní pred ním, v láske*“ (Efezským 1:4). Pevní a nepohnutelní budeme vtedy, keď budeme *zakorenení v láske* (Efezským 3:18).

Je to láska Kristova v nás, ktorá nás ženie konať skutky viery a lásky (2. Korintským 5:14). Príkaz bratskej lásky je zrejmy: „... *a choďte v láske, ako aj Kristus miloval nás a vydal sám seba za nás ako posvätný dar a obeť Bohu na príjemnú vôňu upokojujúcu*“ (Efezským 5:2). Dôkazom toho, že patríme Bohu, sme v Bohu a prešli sme zo smrti do života, je to, že máme bratskú lásku: „*Po tom poznať deti Božie a deti diablove. Nikto, kto nečiní spravodlivosť, nie je z Boha, a ten, kto nemiluje svojho brata*“

(1. Jána 3:10); „*My vieme, že sme prešli zo smrti do života, lebo milujeme bratov. Ten, kto nemiluje brata, zostáva v smrti*“ (1. Jána 3:14); „*Keby niekto povedal: Milujem Boha, a svojho brata by nenávidel, je lhár; lebo ten, kto nemiluje svojho brata, ktorého videl, ako môže milovať Boha, ktorého nevidel?*“ (1. Jána 4:20).

Láska je spojivom dokonalosti. Preto nám Božie slovo prikazuje, obrazným spôsobom, si ju obliecť: „*Ale nad to nado všetko oblečte si lásku, ktorá je pojivom dokonalosti*“ (Kolosenským 3:14, pozri aj 1. Tesalonickým 5:8). Láska je aj cieľom zákona; môže však prameniť len z čistého srdca, očisteného svedomia a nepokryteckej viery: „*Ale cieľom prikázania je láska z čistého srdca a dobrego svedomia a z nepokryteckej viery*“ (1. Timotejovi 1:5).

To miesto, kde naša láska môže porásť, je cirkev, miestny zbor: „*A pozorujme sa navzájom tým cieľom, aby sme sa roznechovali k láske a k dobrým skutkom*“ (Židom 10:24). Je veľmi dôležité a prospešné, aby Božie deti mali lásku jedni k druhým, pretože to má aj jeden úžasný dôsledok: „*Ale predovšetkým majte vrelú lásku navzájom proti sebe, lebo láska prikrýva množstvo hriechov*“ (1. Petra 4:8). Z viery pramení viacero skutočností, ktoré sú navzájom podmienené a prepojené: „*A tak práve preto vynaložte na to všetku snahu a poskytujte vo svojej viere chrabrosť a v cnosti známosť a v známosti zdržanlivosť a v zdržanlivosti trpezlivosť a v trpezlivosti pobožnosť a v pobožnosti milovanie bratstva a v milovaní bratstva lásku*“ (2. Petra 1:5-7).

Mať Božiu lásku však znamená nemilovať svet: „*Nemilujte sveta ani vecí,*

ktoré sú na svete. Keď niekto miluje svet, nie je v ňom lásky Otcovej“ (1. Jána 2:15). Hranice bratskej lásky sú položené veľmi vysoko: „*Po tom sme poznali lásku Božiu, že on položil za nás svoju dušu. Aj my sme povinní klásť duše za bratov*“ (1. Jána 3:16). Bratská láska je veľmi praktická a zrozumiteľná: „*A kto by mal majetok tohto sveta a videl by svojho brata, že má nedostatok, a zavrel by pred ním svoje srdce, ako potom zostáva v ňom láska Božia?*“ (1. Jána 3:17). Keď máme bratskú lásku, tak Boh zostáva v nás a jeho láska je v nás prítomná (1. Jána 4:12). Ten, kto zostáva v láske, zostáva v Bohu a Boh v ňom (1. Jána 4:16).

Praktické inštrukcie

Súčasťou bratskej lásky a lásky všeobecne je pohostinnosť (Židom 13:2). Súčasťou bratskej lásky je aj pamätať na väzňov (13:3). Toto napomenutie využíva zvláštnu zdôvodnenie či prirovnávanie. My sme tu označení za spoluväzňov. Sme uväznení v tele, ktoré ešte nie je vykúpené, a pre to máme trápenie (Rímskym 8:17-23). Aj väzni, ktorí sú v žalári, sú obmedzení na slobode a majú trápenie. Väzni by sa najradšej vystaňovali z väzenia a boli na slobode. Aj my by sme sa najradšej vystaňovali z väzenia nášho fyzického tela a boli už na úplnej (završenej) slobode u Pána (2. Korintským 5:1-9). To je dôvod, prečo máme pamätať na väzňov.

Máme sa *vystríhať lakomstva*, byť skromní a *spokojní s tým, čo máme* (13:5), rozumejúc vierou tomu, že Pán nás zaopatruje a nebudeme mať nedostatku (pozri aj Žalm 23:1): „... *majte dosť na tom, čo máte. Lebo on povedal: Nenechám ťa cele iste ani ťa neopustím.*“

Nehľadajte to, čo hľadá svet. Neporovnávajte svoje majetkové pomery či životný štandard s majetnými ľuďmi tohto sveta. Netúžme po svetskej prosperite. Pán vie, čo potrebujeme, a stará sa o nás. Svoj poklad si zhromaždíme v nebi, kde je naše občianstvo, odkiaľ i Pána očakávame. Vo všetkom dôverujeme a vyznávame: „*Pán mi je spomocníkom, a nebudem sa báť*“ (13:6). Máme byť zdieľni a konať dobročinnosť: „*A na dobročinnosť a na zdieľnosť nezabúdajte, lebo v takých obetiach má Boh záľubu*“ (13:16).

Máme pamätať na svojich vodcov predstavených vo viere, tých pravdivých a verných, a vziať si príklad z toho, ako oni dobehli svoj beh viery: „*Pamätajte na svojich vodcov, ktorí vám hovorili slovo Božie, a pozorujúc, aký bol ich východ, to jest koniec ich obcovania, nasledujte takú vieru*“ (13:7). To platí rovnako dnes, ako to platilo v prvom storočí, lebo: „*Ježiš Kristus ten istý včera i dnes i naveky*“ (13:8). Takýmto verným vodcom, ktorí chodia a slúžia v pravde, sa máme poddávať a poslúchať ich: „*Poslúchajte svojich vodcov a ustupujte im, lebo oni bdejú za vaše duše ako takí, ktorí vydajú počet, aby to robili s radosťou a nevzdychali, lebo to by vám nebolo užitočné*“ (13:17). Od takých vodcov máme aj zniest' slovo napomenutia (13:22).

Manželstvo

Tak ako máme zostať verní Pánovi, verní vo viere, rovnako tak je potrebné zostať

verní aj v manželstve: „*Manželstvo nech je v úcte u všetkých a loža nepoškvrnená. A smilníkov a cudzoložníkov bude súdiť Boh*“ (13:4).

Falošné učenia

Máme byť rozumní, obozretní a vystríhať sa falošných učení: „*Rôznymi a cudzími učeníami sa nedajte točiť. Lebo je dobre, aby milosťou bolo upevňované srdce, nie pokrmami, ktoré neprospejú tým, ktorí sa nimi zapodievali*“ (13:9). Z kontextu veršov 10 až 15 vyplýva, že apoštol varuje pred učením a praxou, ktorá odvádza vieru preč od evanjelia Ježiša Krista a zvádza späť do starozmluvných ustanovení (chrám, obeť, obrady, obriezka, čisté a nečisté jedlá, sviatky, sobota, sprostredkovanie kňazmi branými z ľudí...). Aj keď nepochádzame z prostredia etnického židovstva, táto inštrukcia je platná aj pre nás dnes, pretože aj v súčasnej spoločnosti a krajine, v ktorej žijeme, existuje hrozba opúšťania evanjelia milosti a zvodu kvôli náboženstvu, ktoré má rovnaké prvky (chrám, obrady, sviatosti, kňazov braných z ľudí, opakujúcu sa nekrvavú obeť...). Príkaz Kristovho zákona je jasný: Zostať v učení Ježiša Krista a jeho apoštolov (pozri Skutky 2:42). Inak povedané, zostať v učení novozákonného Písma (a starozákonného Písma vo svetle Novej zmluvy rozumejúc, že nie sme pod zmluvou skutkov zákona, ale pod zmluvou milosti, že nie sme pod Mojžišovým, ale pod Kristovým zákonom).

Milovaní, milujte jedni druhých, pretože láska je z Boha, a každý, kto miluje, narodil sa z Boha a zná Boha. Ten, kto nemiluje, nepoznal Boha, pretože Boh je láska.

1. Jána 4:7-8

*Milost' Pána Ježiša Krista a láska Božia a účasť Svätého Ducha
nech je so všetkými vami! Ameň.*

2. Korintským 13:13

*A Boh pokoja, ktorý vyviedol toho veľkého Pastiera oviec z mŕtvych
na základe krvi večnej zmluvy, nášho Pána Ježiša,
nech vás ráči učiniť dokonalými v každom skutku dobrom,
aby ste činili jeho vôľu, pôsobiac vo vás to, čo je lúbe pred jeho tvárou,
skrže Ježiša Krista, ktorému sláva na veky vekov. Ameň.*

Židom 13:20-21

Peter Vajda

Prvý a posledný

Si prvý, Pane Ježišu,
a posledný si tiež Ty,
si minulosť, si prítomnosť,
si sláva budúcnosti,
si Alfa a si Omega,
si počiatok a koniec,
raz mŕtvy, večne živý však
si na Otcovom tróne.

Si Slnkom slávy žiarivej,
ach, okom nevidanej,
Tys' nikdy nemal počiatku,
si od večnosti, Pane.
Ty Boha verným obrazom
si Neviditeľného,
On v svetle neprístupnom dlie,
však aká láska Jeho!

Si z mŕtvych prvorodený,
raz každý vyzná Teba,
Ty vo všetkom máš prvenstvo,
si Pánom zeme i neba.
Ty Tvorcom všetkých vecí si
a všetko udržiavaš,
nech Tebe, Pane Ježišu,
je chvála, česť a sláva!

G. W. Fraser

Andrew Murray

V znášaní nespravodlivosti

Ved' je milosťou, keď niekto s čistým svedomím pred Bohom znáša bolesti a trpí bez viny. Ale čože je to za sláva, keď vás bijú preto, že hrešíte? Keď však dobre robíte, a predsa vytrváte v utrpení, to je milé Bohu.

1. Petrov 2:19–20

Tieto dôležité slová, ktoré Peter píše v súvislosti s Pánom Ježišom, ktorý je naším zástupcom a naším vzorom, sú spojené s niečím, čo sa týka každodenného života. Smeruje ich k sluhom, ktorí v tom čase boli zväčša otrokmi. Učí ich, aby sa podriaďovali so všetkou úctou, nie len dobrým a miernym pánom, ale aj tým nevlúdny. Preto, Peter píše, keď niekto vykoná nepravosť a pre ňu trpí, nie je pri tom nič nezvyčajné, ak to znáša trpezlivo. Ale ak niekto trpí pre dobrý skutok a to trpezlivo nesie, je to príjemné pred Bohom; také znášanie nepravosti je podľa príkladu Pána Ježiša.

Keď Pán Ježiš niesol naše hriechy ako náš zástupca, znášal nespravodlivosť zo strany ľudí; a podľa jeho príkladu máme aj my byť ochotní trpieť krivdu. Sotva je niečo ťažšie, ako keď musíme znášať nepravosť od ľudí vôkol nás. Pritom sa nejedná iba o stratu alebo bolesť; krivda a s tým spojené poníženie pôsobí veľkú bolesť a my by sme radi uplatnili svoj zmysel pre spravodlivosť. Tiež nie je vôbec ľahké v tom, čo nám vykonali ľudia, rozpoznať vôľu Boha, ktorý to dovolil, aby sme boli preskúšaní, aby sme mohli dokázať, že sme skutočne prijali Pána Ježiša za svoj vzor.

Chceme sa teraz nad týmto vzorom zamyslieť hlbšie; od Pána Ježiša sa môžeme naučiť, čo mu dávalo silu, aby trpezlivo zniesol všetku nepravosť. Pán Ježiš bol presvedčený, že jeho utrpenie je podľa Božej vôle. Z Písem spoznal, že sluha Pánov musí trpieť. S touto myšlienkou sa natoľko stotožnil, že ho vôbec neprekvapilo, keď utrpenie skutočne prišlo; očakával ho. Vedel, že týmto spôsobom má byť učiný dokonalým (Židom 2:10). Jeho prvou myšlienkou nebolo, ako sa utrpeniu vyhnúť, ale ako v ňom osláviť Boha. Preto mohol zniesť aj tú najväčšiu nespravodlivosť; videl v nej Božiu ruku.

Brat môj, chceš aj ty dostať silu k takému znášaniu nepravosti, aké ukázal Pán Ježiš? Zvykni si vidieť vo všetkom, čo sa ti príhodi, Božiu ruku a jeho vôľu. Závisí od toho oveľa viac, ako si možno myslíš. Či už sa ti deje veľká nespravodlivosť, alebo zažívaš drobné urážky v každodennom živote, strp to a skôr, ako obrátiš svoje myšlienky proti osobe, ktorá ti ublížila, pomysli si: „Pán Boh dovolil, aby som prišiel do tejto núdze, aby ma skúsil, či ho v nej oslávim. Túto skúšku, či už je veľká, alebo malá, dopustil Boh, áno, je to Jeho vôľa pre mňa.“ Pokor sa pod túto vôľu Božiu, a tak sa naučíš, ako

sa máš správať. Obráť svoj pohľad od ľudí k Bohu: potom nebude také ťažké strpieť krivdu, ako sa to na prvý pohľad mohlo zdať. Pán Ježiš tiež veril, že Boh ručí za jeho práva a jeho česť.

Máme vrozený zmysel pre spravodlivosť, ktorý pochádza od Boha. Ale človek, ktorý je obrátený len k viditeľnému, očakáva, že jeho česť bude zachránená ihneď, tu na zemi. Kto však vidí do večnosti, ako keby videl neviditeľné, ten sa uspokojí s tým, že svoje práva a dobré meno odovzdá Bohu, u ktorého sú v dobrej opatere. Toto bola myseľ Pána Ježiša Krista. Peter píše, že On „porúčal tomu, ktorý spravodlivo súdi“.

Medzi Otcom a Synom bolo hotovou vecou, že Syn bude hľadať iba Otcovu česť, nie svoju. Otec sa chcel postarať o česť Syna. Keď v tomto budeš nasledovať príklad Pána Ježiša, brat môj, tak čoskoro prídeš ku pokoju. Odovzdaj svoje práva a svoje dobré meno do Božej úschovy. Každý urážke, ktorú ti spôsobia ľudia, môžeš čeliť s pevnou dôverou, že Boh ťa ochráni a postará sa o teba; prenechaj to tomu, ktorý spravodlivo súdi.

Pán Ježiš ďalej veril v moc trpezlivej lásky. Všetci pripúšťame, že niet väčšej moci, ako je moc lásky. ňou Pán Ježiš premáhal nepriateľstvo sveta. Ak je víťazstvo dosiahnuté nejakou inou cestou, nasleduje za ním iba vynútené poddanie sa. Iba láska dosahuje pravé víťazstvo nad nepriateľom; pretože ho premieňa na priateľa.

V zásade všetci súhlasíme s týmito pravdami, avšak obávame sa ich použitia. Pán Ježiš tomu veril a aj podľa toho jednal. Aj on sa túžil pomstiť; ale jeho pomsta bola pomstou lásky, ktorá

jeho nepriateľov podrobila jeho nohám ako priateľov. Veril, že skrze tichosť a podriadenosť, skrze znášanie a strpenie nepravosti vybojuje víťazstvo, pretože musela zvíťaziť láska. Rovnakú myseľ vyžaduje aj od nás.

Naša hriešna prirodzenosť si myslí, že oveľa viac sa dá dosiahnuť násilím a právom než nebeskou mocou lásky. Ale kto chce byť podobný Pánovi Ježišovi, ten ho bude nasledovať aj v tom, že sa bude snažiť prekonávať zlé dobrým. Čím viac nepravosti znesie od druhého, tým viac sa cíti povolaný k tomu, aby ho miloval. Dokonca aj keby bolo pre všeobecné dobro potrebné, aby ruka spravodlivosti potrestala vinníka, učeníkovi Pána Ježiša záleží na tom, aby sa pri tom neuplatnil žiadny osobný pocit krivdy; čo sa jeho týka, odpúšťa a miluje. Ach, o koľko ináč by to vyzeralo v kresťanstve vôbec a aj v jednotlivých spoločenstvách, keby sme príklad Pána Ježiša učinili meradlom našich životov, keby každý, komu sa zlorečí, nezlorečil späť, každý, kto trpí, nehrozil, ale porúčal tomu, ktorý spravodlivo súdi.

Moji drahí spoluveriaci, doslova toto od nás očakáva náš Otec. Chceme čítať Petrove slová znova a znova, až kým naše duše nebudú naplnené myšlienkou: „Keď trpíme a znášame pre dobrý skutok, je to milosť od Boha (alebo príjemné pred ním).“ Pre tých kresťanov, ktorí chcú svoje povolanie k vykúpeniu naplniť z vlastnej sily, je takáto premena do obrazu Pána Ježiša nemožnou. Avšak v živote v úplnej odovzdanosti, keď sa vydáme do jeho rúk vo viere, že Pán v nás chce a môže pôsobiť všetko, vtedy sa prebúdzajú slávne očakávanie, že skutočné nasledovanie Pána Ježiša Kris-

ta je možné aj pre nás. Pretože v úzkom spojení s príkazom trpieť ako Kristus stojí slovo: „Kristus trpel za nás, aby sme my, zomrúc hriechu, žili spravodlivosti.“

Drahý spoluveriaci, nechceš byť Pánovi Ježišovi podobný, a keď musíš znášať nejakú nespravodlivosť, konať presne tak, ako by konal on na tvojom mieste? Nie je to slávna vyhliadka, že v každej veci, teda aj v tejto, mu máme byť podobní? Pre naše schopnosti je to privysoký cieľ, v jeho moci je to možné. Odovzdaj sa mu deň za dňom, aby si v každej situácii bol presne tým a konal presne to, čo je jemu lúbe. Ver, že on bude životom a silou každému, kto túži kráčať v jeho šľapajach. Vydaj sa tomu, staň sa jedno s trpiacim, ukrižovaným Pánom Ježišom, aby si mohol porozumieť, čo to znamená byť mŕtvy hriechu a žiť spravodlivosti. Potom aj ty okúsiš radostné poznanie, koľko moci leží v smrti Pána Ježiša, nielen aby zmieril hriech, ale aj aby zlomil jeho moc – je to sila jeho zmŕtvychvstania, ktorá ti umožní žiť spravodlivosti. Nasledovanie šľapají trpiaceho Spasiteľa sa ti stane rovnako blaženým ako to, že sa môžeš spoľahnúť na zmierenie a vykúpenie týmto utrpením. Pán Ježiš ako vzor sa ti stane rovnako drahým, akým sa ti stal pre jeho zástupnú obeť. Preto, že vzal na seba tvoje utrpenie, budeš aj ty ochotný vziať jeho utrpenia na seba a znášanie nespravodlivosti sa stane podstatnou

súčasťou tvojho spoločenstva s jeho svätými, slávnym znamením toho, že si premenený do jeho svätého obrazu. Stane sa požehnaným ovocím pravého duchovného života.

Pane, môj Bože, počul som Tvoje drahé slovo: ak niekto znáša krivdu a trpezlivo ju nesie, je to milosť u Boha. Toto je vskutku Tebe lúba obeť, dielo, ktoré v nás môže dokonat iba Tvoja milosť, ovocie utrpení Tvojho milovaného Syna, ovocie príkladu, ktorý nám zanechal. Moc k tomu pramení z toho, že on zničil moc hriechu v nás. Môj Otče, nauč mňa a všetky svoje deti neupriamovať svoju pozornosť na nič menšie, než je úplná podobnosť aj s touto črtou obrazu Tvojho milovaného Syna. Pane, môj Bože, chcem teraz a už navždy zveriť svoje práva a svoje dobré meno do Tvojej ochrany, aby som sa o ne už nikdy nemusel starať sám; Ty najlepšie dokážeš ochrániť moju česť – mojou jedinou starostou nech je, aby som uvádzal v platnosť česť a práva môjho Pána! A obzvlášť Ťa chcem prosiť, naplň ma vierou vo víťaznú moc trpezlivej lásky. Daj, aby som úplne porozumel, čo nás učí trpiaci Boží Baránok, že trpezlivosť, tichosť a láska dosiahnu u Boha, a tým aj u ľudí viac než sila a právo. Môj Otče, musím a chcem kráčať v šľapajach môjho Pána Ježiša. Tvoj Svätý Duch a svetlo Tvojej prítomnosti nech ma vedú a posilňujú. Amen!

Skrátená 5. kapitola z knihy Andrew Murray *Na podobu Ježiša Krista*. (Úvahy o požehnanom živote a našom premieňaní sa na podobu Božieho Syna). Pôvodný názov knihy v angličtine *Like Christ*. Pre misijné účely pripravila MSEJK Bratislava (2018) pod vedením zodpovedného redaktora Imricha Fülöpa. Publikované so súhlasom zodpovedného redaktora MSEJK.

Andrew Murray

S ním ukrižovaný

*Spolu s Kristom som ukrižovaný a nežijem už ja, ale žije vo mne Kristus.
Ale, Bože, chráň, aby som sa aj ja vychvaľoval, ak len nie krížom
nášho Pána Ježiša Krista, ktorým je mi svet ukrižovaný a ja svetu.*

Galatským 2:20, 6:14

Ako dôkaz skutočne pravej viery Pán Ježiš očakával od svojich učeníkov, že vezmú na seba kríž. Pri rôznych príležitostiach (Matúš 10:38, 16, 24; Lukáš 14:27) máme zaznamenané tieto slová: „Ak ma chce niekto nasledovať... nech vezme svoj kríž a ide za mnou.“ Pokým sa náš Pán ešte nachádzal na ceste ku krížu, bol výraz „vziať na seba kríž“ tým najvhodnejším, aby učeníkom, ukázal prečo boli povolaní do obecenstva s ím.¹⁾ Ale teraz, keď už bol ukrižovaný, používa Svätý Duch iný výraz, ktorým je ešte mocnejšie znázornené naše premieňanie do obrazu Pána Ježiša: veriaci učeník je ukrižovaný spolu s ním.

Hlavným poznávacím znamením kresťana je rovnako ako pri Kristovi kríž; ukrižovaný Kristus a ukrižovaný kresťan patria k sebe. Skutočná podobnosť Pánovi Ježišovi spočíva v tom, že je s ním ukrižovaný. Kto túži byť podobný jemu, musí chcieť porozumieť tomuto tajomstvu spoločenstva jeho kríža.

Veriaceho, ktorý túži byť podobný Pánovi Ježišovi, táto pravda na prvý pohľad vystraší; desia ho bolestivé utrpenia, smrť, s ktorými je spojená myšlienka na kríž. Čím jasnejšie je však jeho duchovné poznanie, tým viac nachádza svoju nádej a radosť práve v tomto slove. Chváli sa krížom, pretože ten ho činí účastným dokonanej smrti a víťazstva,

skrze ktoré mu je zaistené vykúpenie z moci tela a sveta. Pokiaľ by to však pre veriacich znamenalo len toľko, že majú trpezlivo znášať utrpenie tela, bola by tomuto Pánovmu príkazu zlomená jej čepel. Zahŕňa však v sebe oveľa viac.

Kríž znamená smrť. Vziať na seba kríž znamená vydať sa na smrť. V dňoch najväčšieho šťastia je najviac nutné brať na seba kríž. Vziať kríž a nasledovať Pána neznamena nič menšie, ako denne vydávať naše vlastné telo a našu vlastnú vôľu na smrť. Aby sme tomuto porozumeli, musíme pozorne dbať na slová Písma. „Som s Kristom ukrižovaný,“ píše Pavol, „nežijem už ja, ale žije vo mne Kristus.“

Skrze vieru v Pána Ježiša Krista sme účastní jeho života. Je to život, ktorý prešiel smrťou kríža a v ktorom je táto moc smrti neustále prítomná. Hneď ako prijmem tento život, je mi darovaná celá sila tejto smrti kríža, ktorá vo mne pôsobí neustálou mocou. „Spolu s Kristom som ukrižovaný a nežijem už ja, ale žije vo mne Kristus.“ To, čo teraz žijem, nie je môj vlastný život, ale život Ukrižovaného, život kríža.

Ukrižovanie sa udialo v minulosti, leží za mnou: „Vieme, že náš starý človek je ukrižovaný s ním...“ „Ktorí sú Kristovi, ukrižovali svoje telo...“ „Chválim sa krížom nášho Pána Ježiša Krista,

skrže ktorý mi je svet ukrižovaný a ja svetu.“ Na všetkých týchto miestach je reč o niečom, čo sa stalo v Kristovi. Je veľmi dôležité, aby som tomu správne porozumel a aby som sa odvážil smelo povedať túto pravdu: „Som s Kristom ukrižovaný; ukrižoval som svoje telo.“ Týmto spôsobom môžem porozumieť, aký dokonalý podiel mám na dokonanom diele Kristovom. Ak som s ním ukrižovaný a s ním som zomrel, tak som účastný aj jeho života a jeho víťazstva. Učím sa rozumieť, aké postavenie sa mi dostalo, aby sa na mne zjavovala moc tohto kríža a tejto smrti tým, že starý človek a telo sú usmrtené a telo je mŕtve pre hriech (Rímskym 6:6).

Ešte mám však jednu veľkú úlohu; no nie je to tá, ukrižovať sám seba. „Som ukrižovaný; starý človek bol ukrižovaný“, hovorí Písmo. To, čo musím robiť, je považovať starého človeka za ukrižovaného a podľa toho sa aj správať, aby som mu nedovolil zostúpiť z kríža. Musím zachovávať svoje postavenie ukrižovaného, musím svoje telo nechať pribité na kríži. Aby som zakúsil silu, ktorá z toho pramení, je nutné, aby som porozumel jednému zásadnému rozdielu. Ja som ukrižovaný a zomrel som; starý Adam je tiež ukrižovaný, ale ešte nezomrel. Keď som sa so všetkým, čím som bol, s mojím telom a s mojimi hriechmi odovzdal môjmu ukrižovanému Spasiteľovi, úplne ma prijal; spolu s mojou starou, zlou prirodzenosťou som bol zahrnutý do jeho ukrižovania. Avšak teraz prichádza rozdelenie. V spoločenstve s ním som bol oslobodený od života tela; ja sám som zomrel s ním; v najhlbšom vnútre môjho života som prijal nový život: Kristus žije vo mne. Ale

telo, v ktorom ešte stále ostávam, starý človek, ktorý bol ukrižovaný s Kristom, ostáva odsúdený k smrti a zatrateniu; on sám ešte nezomrel. Mne teraz prináleží, aby som v spoločenstve s mojím Pánom a v jeho smrti dbal na to, aby táto stará prirodzenosť ostávala na kríži, až kým príde čas, že bude úplne zničená.

Všetky jej chůtky a žiadosti hlasno volajú: „Zostúp z kríža; pomôž sebe i nám.“ Avšak mojou povinnosťou teraz je, aby som sa chválil svojím krížom, v srdci spravil priestor pre žezlo kríža a potvrdil už vyrieknutý rozsudok, umŕtvil každý príval hriechu ako už ukrižovaný, a tak odoprel jeho vládu nado mnou. Toto je význam slov: „Ak skutky tela duchom umŕtvujete, budete živí.“ (Rímskym 8:13) „Tak umŕtvujte svoje údy, ktoré sú na zemi.“ Slobodne a neustále uznávam, že v mojom tele neprebýva nič dobré; že Kristus, Ukrižovaný, je mojím Pánom; že v ňom som aj ja ukrižovaný a mŕtvy; že moje telo je navždy vydané smrti kríža. Ak som týmto spôsobom skutočne ukrižovaný s Kristom, môžem aj žiť tak ako on.

Aby nasledovník Pána Ježiša mohol pochopiť význam a moc tohto spoločenstva s krížom svojho Pána, sú potrebné dve veci. Najprv si musí byť plne a jasne vedomý tohto spoločenstva s Ukrižovaným skrže vieru. Bol do neho posadený už pri obrátení, bez toho, že by úplne rozumel, čo sa s ním udialo. Pre nedostatok duchovného poznania ostávajú mnohí v tejto nevedomosti počas celého svojho života. Brat môj, pros Svätého Ducha, aby ti zjavil tvoje spojenie s Ukrižovaným. „Spolu s Kristom som ukrižovaný...“, „... chválím sa krížom, skrže ktorý som ukrižovaný svetu.“

Uchop tieto slová svätého Písma a prijmi ich skrze uvážlivú modlitbu za svoje vlastné. Pros Svätého Ducha, aby ich pre teba učinil živými a účinnými. Hľad' na seba v Božom svetle ako na toho, kto je skutočne ukrižovaný s Kristom. Skrze milosť budeš potom dovedený k druhej nutnej časti: budeš schopný chodiť ako ukrižovaný, v ktorom žije Pán Ježiš. V každom čase budeš svoju telesnosť a svet považovať za pribité na kríž, a tak sa aj voči nim správať. Starý človek sa bude síce snažiť uplatniť svoje a bude ťa presviedčať, že je to priveľa, čo sa od teba očakáva, aby si stále žil tento svoj život v ukrižovaní. Tvoja jediná istota vtedy spočíva v spoločenstve s Pánom Ježišom. „Skrze neho a jeho kríž,“ hovorí Pavol, „som pre svet ukrižovaný.“

Kým si v ňom, tvoje ukrižovanie je dokonaná skutočnosť; v ňom si zomrel, ale aj bol oživený: Kristus žije v tebe. Nech je pre teba toto spoločenstvo kríža stále hlbšie, stále milšie; ním sa dostávaš do stále bližšieho vnútorného spoločenstva s jeho životom a jeho láskou. Súc ukrižovaný s Kristom, si oslobodený od vlády hriechu, si vykúpený a si víťazom.

Mysli na to, že hlavnou úlohou Svätého Ducha je zjavovať v tebe Krista, ukazovať ho na tebe a činiť tvojím vlastným všetko, čo je pre teba pripravené v Pánovi Ježišovi. Neuspokoj sa ako mnohí iní s tým, že poznáš moc kríža, ktorá ťa zmierila s Bohom; sláva kríža leží v tom, že on bol nielen cestou k životu pre Pána Ježiša, ale že v každom okamihu môže byť pre nás aj mocou, ktorá premáha hriech a smrť a dáva nám silu prijať večný život. Uč sa od svojho Spasiteľa to požehnané umenie takto používať kríž. Viera v moc a vo víťazstvo kríža budú

denne držať v smrti záujmy a žiadosti tela. Táto viera ťa naučí, že kríž, ktorý neustále umŕtvuje tvoje staré ja, môže byť pre teba slávou. Pretože hľadiš teraz na kríž nie ako ten, kto je ešte na ceste k ukrižovaniu, pred kým ešte stojí táto strastiplná smrť, ale ako taký, pre ktorého je ukrižovanie už dokončená skutočnosť, ktorý žije v Kristovi a ktorý teraz nesie kríž ako požehnaný nástroj, skrze ktorý môže byť zničené telo hriechu.

Kríž je zástavou, pod ktorou dosiahneš úplné víťazstvo nad hriechom. Predovšetkým ale nezabudni na hlavnú vec: že Pán Ježiš je živý, láskyplný Spasiteľ, ktorý sám chce v tebe vykonať to, že mu budeš vo všetkých veciach podobný. Skrze sladké spoločenstvo s ním, jeho nežnú lásku, jeho nadprirodzenú moc bude pre teba požehnanou radosťou, že sa stávaš podobný jemu, Ukrižovanému. Život neustáleho križovania bude životom radosti zo zmŕtvychvstania a moci. V ňom sú tieto dve pravdy nerozlučne spojené. V ňom dostávaš aj radosť a môže v tebe neustále znieť pieseň víťazstva: „Nech je to ďaleko odo mňa, aby som sa chválil niečím iným, než je kríž nášho Pána Ježiša Krista, skrze ktorého mi je svet ukrižovaný a ja svetu.“

Verný Spasiteľu, pokorne Ťa prosím, ukáž mi skrytú slávu spoločenstva Tvojho kríža. Na kríži, mieste kliatby a smrti, tam bolo moje miesto. Ty si sa stal podobný nám, nechal si sa za nás ukrižovať. A teraz je kríž miestom požehnaného a života. Povolal si ma k tomu, aby som sa stal podobným Tebe a aby som spolu s Tebou, ukrižovaným, poznával, ako dokonale ma kríž oslobodil od hriechu. Pane, daruj mi plné poznanie moci kríža. Už dávno poznávam moc kríža, ktorá ma vykúpila z kliatby; ale ako dlho som

už ako vykúpený márne túžil premáhať moc hriechu a byť Otcovi poslušný tak, ako si bol Ty! Nedokázal som zlomiť moc hriechu. Teraz poznávam, že to môžem dosiahnuť iba vtedy, ak sa ako Tvoj učeník cele vydám Svätému Duchu, ktorý ma vedie k spoločenstvu Tvojho kríža. Potom spoznám, že kríž navždy zlomil moc hriechu a daroval mi slobodu. Ty, Ukrižovaný, žiješ vo mne a dávaš mi podiel na Tvojom Duchu, ak z celého srdca vydám svoj život Tebe v obeť, aby

si hriech z neho vyhnal a premohol ho v ňom. Ó, môj Pane, nauč ma tomu lepšie rozumieť, aby som vo viere mohol povedať: „Som s Kristom ukrižovaný.“ Ty, ktorý si ma miloval až na smrť, očakávam na Teba a hľadám Ťa. Prijmi ma, ty Ukrižovaný, a pevne ma drž; uč ma vidieť všetko, čo je zo mňa, ako odsúdené na smrť kríža, vezmi ma, drž ma a ukáž mi, že v každom okamihu mám v Tebe všetko, čo potrebujem k požehnanému, svätému životu. Amen.

Poznámka:

1) Kristus má dnes mnoho milovníkov jeho nebeského kráľovstva, ale málo tých, ktorí nesú jeho kríž. Má mnohých, ktorí túžia po jeho potešení, ale málo takých, čo si žiadajú jeho utrpenie; mnohých, ktorí chcú jeho pokrm, ale málo tých, čo túžia po jeho pôste. Mnohí sa chvália jeho divmi, ale málokto potupou jeho kríža.

Zdá sa, že mnohí ľudia považujú toto slovo za príliš tvrdé: „Zapri sám seba, vezmi svoj kríž a nasleduj Ježiša.“ Ale omnoho ťažšie im bude zniesť slovo „Odídte odo mňa, vy odsúdení k večnému ohňu.“, pretože iba tí, ktorí teraz s radosťou počúvajú a nasledujú slovo kríža, sa nemusia báť večného zatratenia. Znamenie kríža bude v nebi, keď Pán príde, aby súdil; vtedy sa budú všetci služobníci kríža, ktorí boli v tele podobní tomu Ukrižovanému, blížiť ku Kristovi s veľkou a istou dôverou. Prečo sa bojíš kríža, ktorý ťa učinil schopným byť v kráľovstve? V kríži je spasenie; v kríži je ochrana proti všetkým nepriateľom; z kríža k tebe prúdi všetka nebeská dobrota; v kríži leží sila duše, radosť Ducha; v kríži je najvyššia cnosť, dokonalá svätosť. Duša nikde nenájde svoje šťastie, iba v kríži. Preto vezmi na seba svoj kríž a nasleduj Pána Ježiša, aby si mohol žiť večne.

Ak nesieš svoj kríž rád, bude on niešť teba. Ak ho ale nesieš s nevoľou, sám seba činíš bremenom, ktoré aj tak musíš niesť. Či bol vo svete nejaký svätý, ktorý neniesol svoj kríž? Dokonca aj Kristus musel trpieť. Prečo hľadáš inú cestu, než je táto kráľovská cesta svätého kríža? Kto sa ochotne poddáva krížu, tomu sa každé bremeno zmení na dôveru v nebeskú útechu. Čím viac je telo umŕtvené skrze kríž, tým viac je duch posilňovaný nebeským potešením. Pre človeka nie je prirodzené niesť a milovať kríž, zapierať samého seba, podriaďovať svoje telo a ochotne znášať utrpenie. Keď budeš hľadiť sám na seba, nič z toho nezmožeš; ak ale dôveruješ Pánovi, potom ti bude daná sila z nebies, ktorá podrobí svet a tvoje telo.

Nech je teda pre teba pravou ctou niesť kríž tvojho Pána, ktorý bol z lásky za teba ukrižovaný. Mal by si vedieť, že musíš viesť život umierania, pretože čím viac človek zomiera sám sebe, tým viac žije svojmu Bohu. Pravda, ak by bolo niečo pre spásu človeka dôležitejšie ako nesenie kríža, Pán Ježiš by nám to určite zvestoval svojím životom a svojimi slovami; ale teraz jasne povoláva každého, kto ho chce nasledovať, k tomuto jednému: denne niesť svoj kríž. (*Thomas í Kempis: „Nasledovanie Pána Ježiša Krista“, II. 11, 12.*)

Skrátená 6. kapitola z knihy Andrew Murray *Na podobu Ježiša Krista*. (Úvahy o požehnanom živote a našom premieňaní sa na podobu Božieho Syna). Pôvodný názov knihy v angličtine *Like Christ*. Pre misijné účely pripravila MSEJK Bratislava (2018) pod vedením zodpovedného redaktora Imricha Fülöpa. Publikované so súhlasom zodpovedného redaktora MSEJK.

Videnia o svetových ríšach

Starozákonné a novozákonné proroctvá o poslednej celosvetovej ríši z kníh Daniel a Zjavenie Jána

A celá zem bola jedného jazyka a jednakých slov.

1. Mojžišova 11:1

Od stvorenia až po stavenie veže v Bábeli hovorilo celé ľudstvo jedným jazykom. Po zmätení jazykov a rozptýlení ľudstva po tvári Zeme sa dejiny ľudstva odohrávajú už ako dejiny národov. Vznikali kráľovstvá a ríše. V doterajšej histórii existovali štyri kráľovstvá považované za celosvetové ríše svojej doby. Z prorockých videní zaznamenaných v Písme sa dozvedáme, že na našej zemi dôjde v budúcnosti k vytvoreniu ešte jednej celosvetovej zemskej ríše.

Podľa proroctiev Písma dôjde v dobe celosvetovej vlády tejto ríše k viacerým významným udalostiam. Predovšetkým dôjde k dlho očakávanému druhému príchodu Pána Ježiša Krista. Podľa zaslúbení si Pán k sebe zoberie svoju Cirkev a nastolí svoje kráľovstvo.

Článok je venovaný proroctvám a videniam o tejto budúcej celosvetovej ríši. Chceme sa z Písma o nej čo najviac dozvedieť, lebo táto ríša bude tvoriť pozadie prvého vzkriesenia mŕtvych a druhého príchodu Pána. Udalosti, ktoré sa v tejto ríši a v dobe jej vlády budú odohrávať, budú príchod Pána predznamenať.

Úvod

Izrael si Boh Jahve vyvolil, aby boli jeho kráľovským kňazstvom a aby známosť

o ňom zanesli národom celého sveta. Izrael zlyhal, ale Hospodin si napriek tomu používal svojich prorokov, Božích mužov z Izraela, prostredníctvom ktorých svoje rozhodnutia a pripravované udalosti oznamoval Izraelu, ale i okolitým národom. Takými boli napríklad Izaiáš (Izaiáš 37:32-37), Jonáš (1:2, 3:2), Náhum (1:1, 2:7-8, 10, 3:7) a Sofoniáš (2:13), ktorí okrem Božieho slova určeného Izraelu prorokovali napríklad i o Asýrii a jej hlavnom meste Ninive. Iní izraelskí proroci prorokovali aj o ostatných národoch, ktoré obklopovali Izrael.

Aj medzi pohanskými národmi boli „proroci“, avšak nie Boží, ale falošní. Neprinášali zjavenie od Hospodina, neprorokovali pravdu. Sú nazývaní veštcí. Vo výnimočných situáciách si však Hospodin použil aj veštcov, aby poslúžili jeho zvrchovanej vôli. To z nich však nerobí Božích mužov či ženy, nerobí to z nich Hospodinových prorokov či služobníkov. Typickým predstaviteľom je Balám z Petoru (mesto ležiace na rieke Eufrat, 4. Mojžišova 22:5).

Baláma najal za mzdu moábsky kráľ Balák, aby zlorečil Izraelu. Z Božieho zvrchovaného rozhodnutia však Balám Izraelu dobrorečil. Hospodin obrátil Balámovu kľatbu na požehnanie (5. Mojžišova 23:5,

Jozua 24:10). To neznamená, že Balám bol Božím mužom, Hospodinovým prorokom. Naopak, neskôr zosnoval osídlo proti Božiemu ľudu, aby zviedol izraelských mužov do smilstva a modlárstva.

Už v starozákonných písmach je Balám identifikovaný ako veštec (Jozua 13:22). Izraelskí muži na Balámovi vykonali Božiu pomstu, zabili ho mečom (Jozua 13:22). V novozákonných písmach je Balám označený ako bezbožný muž (2. Petrov 2:15, Júda 1:11), ako falošný prorok či falošný učiteľ (Zjavenie 2:14). Balám vedel, čo od neho Hospodin žiada, ale Boha neposlúchal (4. Mojžišova kapitoly 22 až 25 a 31). Radil Moábčanom, ako zviest' Izrael do smilstva a modloslužby (4. Mojžišova 31:16, 25:1-3; Zjavenie 2:14). To sa im aj podarilo a tým sa roznieťil Hospodinov hnev na Izrael (4. Mojžišova 25:3, 31:15-17). Potrestaný bol Izrael (4. Mojžišova 25:4-5), Moábčania (25:17-18; 31:15-17) aj Balám (31:8).

V článku sa zo starozákonných proroctiev venujeme videniam Božieho proroka Daniela o štyroch svetových ríšach (Daniel 2. a 7. kapitola). Z novozákonných je to videnie apoštola Jána (Zjavenie kapitola 13). Tieto videnia a porozumenie ich výkladu sú podkladom pre pochopenie udalostí prvého vzkriesenia mŕtvych a vychvátenia živých patriacich Pánovi – ich datovaniu v súvislosti s druhým príchodom Pána Ježiša Krista. Pred tým, ako prejdeme k vlastným videniam, urobíme krátku všeobecnú poznámku o starozákonných proroctvách.

Proroctvá starozákonných prorokov Izraela a Božie konanie s Izraelom

Izraelský národ bol, je a vždy bude výnimočným národom medzi všetkými

národmi sveta. Boh si ho vyvolil na naplnenie svojich zámerov s týmto svetom. Izrael v dejinách ľudstva a formovania Božieho ľudu zo Židov i pohanov zohráva dôležitú úlohu. Oni dostali synovstvo, zmluvy, zaslúbenia, zákon, svätoslužbu. Ich sú otcovia. Z nich má pôvod Kristus podľa tela (Rímskym 9:4-5, rozumej v kontexte Rímskym 11. kapitola).

Tak to bolo, je a bude aj v budúcnosti. Preto je dôležité porozumieť starozákonným proroctvám a tomu, čo sa z Izraelom dialo, a cez okuliare Písma sa dívať, čo sa s ním deje aj dnes, a očakávať nástup predpovedaných udalostí.

Izrael, ako žiaden iný národ, dostal výnimočné postavenie, výsady, požehnanie a ochranu. Je to však národ, ako čítame v Písme, tvrdej šije – je Bohu neverný, neposlušný a vzdorovitý. Za to ho v celej jeho histórii stíhajú tresty a katastrofy s cieľom priviesť ho k poslušnosti Bohu.

Boh ľudu Izraela v každej dobe ich dejín (s výnimkou približne 400 rokov „prorockého ticha“ pred príchodom Krista) vzbudzoval prorokov, prostredníctvom ktorých ich napomínal, vyučoval, upravoval, varoval, karhal a súdil. K ich náprave používal aj okolité národy, ktoré ich utláčali a trápili. Keď k tomu dochádzalo, Izrael volal k svojmu Bohu o záchranu. Boh ich vypočul a vzbudil im vodcov, prostredníctvom ktorých národ priviedol k slobode a pokoju. To im však trvalo len dovtedy, kým sa opäť a opäť neodvrátili od svojho Boha a nevydali sa vlastnou cestou, cestou odpadnutia a modloslužby. Izrael stále túžil po vyslobodení, po dni spasenia, po dni záchranu.

V dobe stavania babylonskej veže boli ľudia Bohu neposlušní, a preto ich

Boh rozptýlil po celej tvári zeme. Tak sa to stalo aj izraelskému ľudu, keď sa už usídlili v zaslúbenej krajine. O rozptýlení medzi národy sveta im oznamoval už Mojžiš:

„Ja som Hospodin, váš Boh, ktorý som vás vyviedol z Egyptskej zeme, aby ste im neboli sluhami, a polámal som ihlice vášho jarma a dal som vám, aby ste chodili priami. Ale ak by ste ma neposlúchali a nečinili by ste všetkých týchto prikázaní a keby ste zavrhlí moje ustanovenia, a vaša duša keby si zošklivila moje súdy, takže by ste nečinili všetkých mojich prikázaní a zrušili by ste tak moju zmluvu, vtedy vám i ja učiním toto: uvediem na vás strach, suchoty a horúčku, čo skazí oči a zmalátni dušu, a budete nadarmo siať svoje semeno, lebo ho zjedia vaši nepriatelia. A obrátim svoju tvár proti vám, a budete porazení pred svojimi nepriateľmi, a budú panovať nad vami tí, ktorí vás nenávidia. Budete utekať, hoci vás nebude nikto honiť. A keby ste ma neposlúchali ešte ani vtedy, keď by prišlo až po to, vtedy vás budem ešte sedemkrát prísnejšie trestať pre vaše hriechy a skrúšim pýchu vašej sily a dám, aby vaše nebesia boli nad vami ako železo a vaša zem ako meč. Vaša sila vynaložená bude nadarmo, a vaša zem nevydá svojej úrody, ani strom zeme nedá svojho ovocia. A keby ste ešte i vtedy išli proti mne čelom a nechceli by ste ma poslúchať, ešte pridám na vás sedemkrát toľko úderov, podľa vašich hriechov. Pošlem na vás polnú zver, ktorá vás osirotí a vyhubí váš dobytok a zmenší vás, a spustnú vaše cesty. A keby ste mi ani tým neboli nakarhaní a išli by ste proti mne čelom, nuž pôjdem i ja proti vám čelom a budem i ja vás biť sedemkrát tak mocne pre vaše hriechy.

A dovediem na vás meč, ktorý zvrchovane pomstí zrušenie zmluvy; zhrniete sa do svojich miest, a pošlem ta medzi vás mor, a budete vydaní do ruky nepriateľa. Keď vám polámem palicu chleba, desať žien bude piecť váš chlieb v jednej peci, a vrátia váš chlieb na váhu, a budete jesť, ale sa nenasýtite. A keby ste ma ešte ani vtedy neposlúchali a išli by ste proti mne čelom, vtedy pôjdem i ja proti vám čelom v prudkom hneve a budem i ja vás trestať sedemnásobne pre vaše hriechy. Budete jesť telo svojich synov i telo svojich dcér budete jesť. A zahladím vaše výšiny a povytínam vaše slnečné obrazy a dám pohádzať vaše okyptené telá na kypky vašich ukýdaných bohov, a moja duša si vás bude oškliviť. Obrátim vaše mestá na rupy a spustoším vaše svätyne ani nezavoniam vašej upokojujúcej vône. A ja spustoším zem, takže sa zdesia nad ňou vaši nepriatelia, ktorí budú bývať v nej. A vás rozptýlim medzi národy a vytasím meč a pošlem ho za vami, vaša zem bude púšťou, a vaše mestá budú zrúcaninami“ (3. Mojžišova 26:13-33); a:

„Ak nebudeš ostríhať a činiť všetky slová tohto zákona, ktoré sú napísané v tejto knihe, aby si sa bál toho preslávného mena hrozného, Hospodina, svojho Boha, vtedy ťa bude biť Hospodin podivnými ranami i tvoje semeno, veľkými ranami stálymi a zlými nemocami trvanlivými. A obráti na teba všetky neduhy Egypta, ktorých sa bojíš a budú sa ťa držať. I všelijakú chorobu i všelijakú ranu, ktorá nie je napísaná v knihe tohto zákona, uvedie Hospodin na teba, a to bude tak, dokiaľ nebudeš zahladený. A zostane vás málo namiesto toho, že vás bolo ako nebeských hviezd čo do množstva, pretože si nepočúval na hlas

Hospodina, svojho Boha. A stane sa, že ako sa radoval Hospodin nad vami, keď vám činil dobré a rozmnožoval vás, tak sa bude radovať Hospodin nad vami, keď vás bude hubiť a plieniť, a budete zahnaní zo zeme, do ktorej ideš, aby si ju zaujal do dedičstva. Hospodin ťa rozptýli medzi všetky národy od jedného konca zeme až po druhý koniec zeme, a tam budeš slúžiť iným bohom, ktorých si neznal ani ty ani tvoji otcovia, drevu a kameňu. A medzi tými národmi nebudeš mať oddychu, ani tvoja noha nebude mať miesta, kde by si odpočinula. A tam ti dá Hospodin ľakavé srdce, umdlenosť očí a trúchlivé hynutie duše. A tvoj život ti bude visieť na nitke pred tebou, a budeš sa strachovať vodne i v noci. A nikde nebudeš istý svojho života. Ráno povieš: Keby len už bol večer! A večer povieš: Keby len už bolo ráno! pre strach svojho srdca, ktorým sa budeš strachovať, a pre to, čo budú vidieť tvoje oči, na čo sa budeš musieť dívať. A Hospodin ťa zavedie späť do Egypta na lodiach, cestou, o ktorej som ti povedal: Neuvidíš jej viacej, a tam sa budete predávať tvojim nepriateľom za sluhov a za dievky, a nebude toho, kto by kúpil“ (5. Mojžišova 28:58-68).

A tak sa im to aj stalo. Za ich neveru, neposlušnosť ich Boh rozptýlil po celej zemi medzi národy sveta. Začalo sa to očividným a veľkým asýrskym a babylonským vyhnanstvom. K rozptýleniu izraelského ľudu dochádzalo aj v ďalších obdobiach jeho histórie. Izraelský ľud aj v dnešnej dobe, hoci už má vlastný štát, ešte žije v rozptýlení uprostred pohanských národov po celej tvári zeme.

Boh je však verný svojmu slovu. Napriek ich neposlušnosti svoj vyvolený národ neopustil a ani neopustí. Slovo,

ktoré Boh povedal skrze svojich prorokov, aj naplní. Jeremiášovi oznámil: „... bdiem nad svojím slovom, aby som ho vykonal“ (Jeremiáš 1:12; 44:27, pozri aj Žalm 89:35). Prostredníctvom svojich prorokov im oznamoval, že raz príde doba konečnej spásy Izraela – pošle im záchranu v osobe muža, svojho služobníka, vyvoleného Mesiáša a Kráľa. Príde čas, keď zhromaždí a navráti svoj ľud z rozptýlenia medzi národmi a všetky zaslúbenia, ktoré im v dobe Mojžiša a ďalších prorokov predložil, aj naplní.

Aby sme však správne porozumeli vzťahu medzi Božou vernosťou izraelskému národu a stavom nevery a odpadnutia tohto národa (Rímskym 10:21), musíme zohľadniť kľúčovú Božiu výpoveď v tejto otázke: „*A Izaiáš volá nad Izraelom: Keby bol počet synov Izraelových ako piesok mora, len zostatok bude spasený*“ (Rímskym 9:27, pozri aj Izaiáš 10:22-23). Vždy, keď Boh koná s celým izraelským národom milostivo napriek ich zatvrdenosti a nevere, činí tak kvôli ostatku a s ohľadom na ostatok, ale najmä s ohľadom na ostatok na konci vekov (Ezechiel 36:23-28 v kontexte celej kapitoly).

Platí aj to, že keď Boh koná s celým Izraelom milostivo, nie je to kvôli nim, ale kvôli jeho menu (Ezechiel 36:22 v kontexte celej kapitoly, pozri aj Danielovu modlitbu v Daniel 9. kapitole, ale najmä verše 18-19). Nie je to kvôli ich spravodlivosti (pretože tá im chýba), ale kvôli zaslúbeniam daným otcom patriarchom (pozri 5. Mojžišova 9:3-6).

Aby sme hlbšie porozumeli Božiemu konaniu s izraelským národom, musíme zohľadniť, že Izrael ako národ sa ocitol pod dvoma Božími zmluvami naraz: pod

abrahámovskou zmluvou milosti a zaslúbení a pod *mojžišovskou zmluvou skutkov zákona*. Vždy, keď Boh nakladá s izraelským národom spravodlivo podľa ich skutkového stavu, koná s nimi podľa zmluvy zákona. Vtedy dostávajú mzdu podľa zákona, ktorou je Boží hnev, časné súdy (tresty), záhuba a večné zatratenie (jedným príkladom sú tí pobití na púšti). Vždy, keď Boh nakladá s izraelským národom milostivo, koná s nimi podľa zmluvy zaslúbení. Prejavom toho je Božie zľutovanie, odpustenie hriechov, obnova, náprava a požehnanie.

Keď Boh s nimi nakladá podľa Mojžišovho zákona, nekoná s nimi ako s *deťmi Abrahámovými*, ale ako s *deťmi diabla* (Ján 8:44 v kontexte veršov 37-45), ako so *synagógou satanovou* (Zjavenie 3:9), pretože zákon nie je pre spravodlivého, ale pre bezbožného (1. Timotejovi 1:9). Keď Boh s nimi nakladá podľa abrahámovskej zmluvy, koná s nimi ako s deťmi Abrahámovými.

Sú však dva druhy detí Abrahámových: 1) potomkovia Abraháma podľa tela (biologickí potomkovia) a 2) potomkovia Abraháma podľa viery, čiže tí z izraelského národa, ktorí sú spravodliví z viery (majú vieru – pred Golgotou abrahámovskú vieru, po Golgote/Letniciach vieru v Ježiša Krista).

Telesným potomkom Abraháma sú určené zemské požehnania abrahámovskej zmluvy. Tým z Izraela (zo Židov), ktorí majú vieru, sú určené duchovné (nebeské) požehnania abrahámovskej zmluvy (po Golgote/Letniciach Novej zmluvy), ktoré sa týkajú spasenia a nebeskej vlasti (Božieho kráľovstva).

Tých, ktorí sú deťmi Abraháma podľa tela, nazýva Písmo „*milovaní pre*

otcov“ (Rímskym 11:28) vtedy, keď má Boh v pláne konať s nimi milostivo, čo v konečnom dôsledku je vždy len a len s ohľadom na zostatok Izraela (pravý Izrael) a najmä ten na konci vekov.

V izraelskom národe si Boh ponechal *ostatok (zostatok)* v každom čase, v každej generácii (Rímskym 9:29, pozri aj 11:5). To boli tí, ktorí mali abrahámovskú vieru, boli verní a Bohu poslušní (Rímskym 9:29). Po Letniciach to boli a sú všetci tí zo Židov, ktorí vierou prijali Pána Ježiša Krista (uverili v evanjelium).

To, že *Boh nezavrhol svoj ľud* (Rímskym 11:1-2), znamená, že *ostatok bude spasený*. Znamená, že *spasený bude ľud, ktorý Boh vopred poznal* (Rímskym 11:2). To sú všetci tí, ktorí sú podľa *vyvolenia milosti* (Rímskym 11:5). Týka sa to uverivších zo Židov v každom čase (v každej generácii). Týka sa to však aj všetkých uverivších z pohanov. Veľmi špecifickým (zvláštnym a dôležitým) spôsobom sa to týka zostatku Izraela posledných čias pri skonaní vekov (Rímskym 11. kapitola).

Kľúčovým v dejinách spásy izraelského národa a dokonca aj v dejinách spásy národov je zostatok Izraela na sklonku vekov, v posledných časoch. Už celé storočia je izraelský národ ako etnikum, ako celok (čo do jednotlivcov všetci tí, ktorí nie sú z viery) *zatvrdený*. Božie slovo odkrýva najvyššiu, zvrchovanú príčinu tejto zatvrdenosti – zatvrdil ich sám Boh: „*Tak čo teda? To, čo snažne hľadá Izrael, toho nedosiahol, ale vyvolenie dosiahol, a ostatní sú zatvrdení. Zrovna ako je napísané: Boh im dal ducha hlbokého spánku; oči, aby nevideli, a uši aby nepočuli, až do dnešného dňa*“ (Rímskym 11:7-8; Izaiáš 29:10; pozri aj 5. Mojžišova 29:4 v kon-

texte veršov 1-4); a „... *Dobre hovoril Svätý Duch skrze proroka Izaiáša našim otcom, keď povedal: Idi k tomuto ľudu a povedz: Počúť, áno počujete, ale neporozumejte a hľadieť, i hľadieť budete, ale nevidzte! Lebo stučnelo srdce tohto ľudu, a ušami ťažko počuli a svoje oči zažmúrili, aby snád' nejakou očami nevideli, ušami nepočuli, srdcom neporozumeli a neobrátili sa, a uzdravil by som ich*“ (Skutky 28:25-27).

Zvrchovaný Boží dôvod, prečo zatvrdil Izraela, je, aby spása prešla k pohanom: „*Nech vám je teda známe, že je pohanom poslané toto spasenie Božie, a oni aj budú počúvať*“ (Skutky 28:28). Podrobne túto skutočnosť vysvetľuje jedenásta kapitola Listu Rímskym na obraze olivy („svätý koreň“) a vetiev. Vylomené prirodzené vetvy sú telesné potomstvo Abraháma, Židia, ktorí neveria. Do dobrej olivy vštepené plané (divé) vetvy sú uverivší z pohanov. Svätý koreň olivy je Abrahám reprezentujúci Božiu zmluvu zaslúbení, ktorú Boh učinil s Abrahámom a jeho semenom po ňom. Tým semenom je Kristus (Galatským 3:16). Všetky vetvy olivy (tie nevylomené aj tie vštepené) sú preto nielen deťmi Abrahámovými podľa viery, ale sú aj deťmi Božími, pretože sú v Kristovi (Galatským 3:29).

Vylomené prirodzené vetvy sú všetci tí, ktorí sú podľa tela potomkami Abraháma, Izáka a Jakoba, avšak nie sú deťmi Abrahámovými podľa viery (nie sú z viery, čo dokazuje, že nie sú podľa vyvolenia milosti). Vylomené vetvy sú všetci tí Židia, ktorí sú duchovne slepí, ktorí sú zatvrdení (vylomené sú pre svoju neveru – Rímskym 11:20), pretože ich Boh zatvrdil.

Avšak Božie slovo nás nenecháva na pochybách: „*Lebo nechcem, bratia, aby ste nevedeli toho tajomstva, aby ste neboli sami u seba múdrymi, že zatvrdenie z čiastky stihlo Izraela dotiaľ, dokiaľ nevojde plnosť pohanov*“ (Rímskym 11:25). To, že zatvrdenie stihlo Izraela „z čiastky“ (čiasťočne), znamená, že zatvrdenie sa netýka *zostatku Izraela*. To, že zatvrdenie stihlo Izraela „dotiaľ, dokiaľ“ (dočasne), znamená, že príde čas, keď zatvrdenie Izraela pominie. Na konci vekov príde čas, keď sa zavŕši spása pohanov, dokoná sa vštepovanie divých vetví do svätej olivy. Bude to čas, keď sa naplní, že do života (do večného života, do Božieho kráľovstva) už vošla plnosť pohanov. Tento čas bude zároveň časom, keď skončí doba zatvrdenia izraelského národa. Vtedy sa stane, že Izrael (ako národ, „hromadne“, v skutočnosti veľké množstvo jednotlivcov „zostatku na konci časov“) rozpozná a vierou prijme svojho Spasiteľa, toho, ktorého ako národ pri jeho prvom príchode „prebodli“. Týmto sa zavŕši spása izraelského národa, „*a tak bude celý Izrael spasený*“ (Rímskym 11:26). Zároveň sa týmto zavŕši spása celého „pravého Izraela“, spasenie celého Božieho ľudu, uverivších zo Židov i pohanov.

Konečný návrat rozptýlených Židov späť na územie zaslúbenej krajiny a úplná duchovná obnova Izraela sa udeje podľa prorociev a zavŕši sa v budúcnosti v súvislosti s druhým príchodom Krista. To je dôvod, prečo sa Danielovmu videniu z knihy Daniel a videniu Jána z knihy Zjavenie o prichádzajúcej celosvetovej zemskej ríši v tomto článku venujeme.

Na koho sa vzťahujú starozákonné proroctvá o Izraeli

Výklad starozákonných proroctiev o návrate do zaslúbenej krajiny a o udalostiach posledných čias je náročný. Náročné je porozumieť, na koho sa (a v akom zmysle) vzťahujú starozákonné proroctvá prorokované izraelskému národu (domu Izraelovmu či domu Jakobovmu aj domu Júdovmu). Sme presvedčení, že niektoré z nich obsahujú niekoľko rovín, ktoré sa rôznym spôsobom týkajú Božieho ľudu v rôznom zmysle slova [pozri zdroj 1] stranu 25]:

Prvá rovina sa týka Božieho usporiadania zemských záležitostí (života) telesných (biologických) potomkov Abraháma, Izáka a Jakoba, čiže Izraela ako celého národa, etnika.

Druhá rovina sa týka duchovných záležitostí Izraela, čiže spásy Bohom vyvoleného a zachovaného *ostatku Izraela* v celej jeho histórii (v každom čase), najmä však zostatku v dobe druhého príchodu Krista. Táto rovina sa týka len Abrahámových detí podľa viery, ktoré sú zároveň fyzickými potomkami Izraela, čo je ale v každom pokolení vždy iba časť z národa Izrael.

Tretia rovina sa týka všetkých Abrahámových detí podľa viery, tých z Izraela i tých z pohanských národov. O prítomnosti tejto roviny v starozákonných proroctvách usudzujeme na základe toho, že proroctvá o úplnej obnove Izraela sú prepojené s naplnením zaslúbení spojených s Novou zmluvou, ktorými sú: obriezka srdca, dar nového ducha, dar Božieho Ducha, čo vedie k vnútornej poslušnosti a vernosti Bohu. A tiež podľa toho, že sa v nich objavuje prvok alebo opis

udalostí, o ktorých už s istotou vieme, že patria do novozmluvnej doby.

V starozákonných písmach (v prorokoch) sa zaslúbenia o novej zmluve javia, ako keby sa týkali len Izraela (Jakoba). Novozákonné písma (List Židom kapitoly 8 a 10) však zaslúbenia o novej zmluve a zaslúbenia novej zmluvy (obriezka srdca, dar nového ducha, dar Ducha, zapísanie zákona na srdce a myseľ) vzťahujú na uverivších zo Židov i pohanov napriek tomu, že sú tieto proroctvá vyriešené špecificky „domu Izraelovmu a domu Júdovmu“ (Židom 8:8, pozri aj 10:16). Toto vedie k výkladovému princípu, že novozákonné písma (učenie Ježiša Krista a jeho apoštolov) vykladajú starozákonné písma a nie naopak.

Boh, ako oznámil Jeremiášovi, svoje slovo aj naplní. Starozákonné proroctvá: a) sa už naplnili v starozákonnej dobe. Príkladom je Jeremiášovo proroctvo o 70-ročnom babylonskom zajatí (Jeremiáš 29:10); b) naplnili sa v novozákonnej dobe pri prvom príchode Krista. Príkladom je Zachariášovo proroctvo o príchode zaslúbeného Mesiáša do Jeruzalema, jazdiac na oslati (Zachariáš 9:9); c) naplnia sa v budúcej dobe pri druhom príchode Krista. Príkladom môžu byť Danielove proroctvá o celosvetovej Antikristovej^{A)} ríši a nebeskom kráľovstve, ktoré nebude nikdy zničené (Daniel kapitoly 2, 7, 9 a 12).

Ukazuje sa teda, že niektoré starozákonné proroctvá môžu mať až tri úrovne svojho naplnenia. Čiastočne sa mohli už naplniť v historickej dobe (v minulosti), čo predstavuje fyzický (zemský) predobraz ich neskoršieho úplného, duchovného naplnenia. Čiastočne sa mohli

naplniť pri prvom príchode Krista. Všetko, čo sa z nich ešte nenaplnilo, čaká na svoje definitívne (úplné a zavŕšené) naplnenie pri druhom príchode Krista. Starozákonné proroctvá oznamujú príchod Spasiteľa izraelskému národu. Nerozlišujú prvý a druhý príchod, pretože sú prorokované z pozície, že izraelský národ má spasiteľa prijať.

Starozákonné proroctvá o úplnej (najmä duchovnej) obnove Izraela boli zacielené na čas prvého príchodu Krista. Keďže Izrael svojho Spasiteľa pri jeho prvom príchode ako celý národ neprijal, ale naopak, ukrižoval ho („prebodol

ho“), tieto starozákonné proroctvá sa im – ako národu – pri prvom Kristovom príchode nenaplnili. Izraelu ako národu sa tieto proroctvá – o spásе, zhromaždení z rozptýlenia medzi národmi a o vnútornej duchovnej obnove k poslušnosti a vernosti Bohu – naplnia až pri Kristovom druhom príchode. Pri prvom Kristovom príchode v Spasiteľa uverili a prijali ho len niektorí jednotlivci z izraelského národa. Takto sa týmito jednotlivcami z Izraela naplnilo proroctvo o príchode Spasiteľa a jeho prijatí ako Mesiáša a Kráľa prichádzajúceho na oslāti (Zachariáš 9:9; Marek 11:1-10).¹⁾

Danielove proroctvá

Prorok Daniel a jeho proroctvá o svetových ríšach^{1a)}

Daniel (význam mena: „Boh je môj sudca“)²⁾

Daniel je považovaný za jedného zo štyroch najväčších prorokov Izraela (Izaiáš, Jeremiáš, Ezechiel a Daniel). Bol kráľovského či šľachtického pôvodu. V treťom roku kralovania Jehojakima bol Daniel a jeho traja priatelia v prvej vlne zajatcov odvedený kráľom Nabuchodonozorom do babylonského zajatia. On a jeho priatelia boli vybraní a pripravovaní pre službu kráľovi (Daniel 1:1-6). Vzhľadom na jeho múdrosť sa mu v Babylone dostalo vysokého vládneho postavenia.

Ako píšeme vo viacerých článkoch, v dejinách spásy Božieho ľudu (ľud zo Židov i pohanov), s ktorým bude Boh prebývať v novom Jeruzaleme, zohráva vyvolený zemský národ Izrael významnú a výnimočnú úlohu. Tento národ je zemským predobrazom pravého, skutočného Božieho ľudu. Preto je Boh tomuto ľudu verný a koná s ním podľa

zasľúbení abrahámovskej zmluvy, teda podľa milosti.

Presnejšie povedané, koná tak kvôli *ostatku Izraela* – lebo v každom čase, v každej generácii *má Boh v Izraeli zostatok podľa vyvolenia milosti* (Rímskym 11:5). Títo sú *synmi zasľúbenia* – to znamená, že sú vyvolení podľa milosti a nie podľa skutkov zákona. Pre nich Boh milostivo koná s celým Izraelom (ako národom, ako etnikom). Keďže Izrael je zároveň aj pod zákonom (Mojžišovým zákonom ako zmluvou skutkovej poslušnosti, ktorý bol pridaný pre prestúpenia a ako pestún vedúci ku Kristovi), tak súčasťou Božieho konania s týmto národom je aj výchova a časné Božie súdy (tresty) za neveru a neposlušnosť. Dôvodom, prečo Boh konal s izraelským národom milostivo v ére starej zmluvy, je aj to, že zasľúbený Mesiáš mal mať pôvod podľa tela z izraelského

národa, presnejšie z pokolenia Júdu. Aj preto Boh zachoval izraelský národ až do príchodu Krista.

Ďalším dôvodom pokračujúceho Božieho milostivého konania s Izraelom ako národom je zaslúbenie, že Mesiáš, Ježiš Kristus z Nazareta, znova príde a príde do Jeruzalema. Preto si môžeme byť istí, že Jeruzalem a štát Izrael budú existovať aj v dobe druhého príchodu Pána Ježiša Krista. Božie konanie s týmto národom mocne zjavuje a metaforicky (obrazne) oznamuje aj prorok Daniel.

Danielove videnia a proroctvá, počínajúce vzťahom na jeho dobu, sú kľúčom k porozumeniu budúcich udalostí. Tak je to aj s porozumením proroctiev o udalostiach súvisiacich s druhým príchodom Pána Ježiša Krista. Na Daniela sa Pán Ježiš odvolal, keď svojim apoštolom hovoril o znameniach, ktoré budú sprevádzať jeho druhý príchod a skonanie sveta (Marek 13:3; Matúš 24:15). V tejto časti sú našou ústrednou témou Danielove videnia o svetových ríšach vo vzťahu k druhému príchodu Krista – a špecificky k vychvátaniu Cirkvi.

Ide o videnie, ktoré Daniel dostal v súvislosti s výkladom Nabuchodonozorovho sna (Daniel 2. kapitola), a videnie o štyroch zvieratách (Daniel 7. kapitola). Obe videnia spolu veľmi úzko súvisia. Videnie o štyroch zvieratách zo siedmej kapitoly dopĺňa, rozširuje, upresňuje a konkretizuje videnie z druhej kapitoly. Pritom videnie zo siedmej kapitoly priamo a úzko súvisí s Antikristom a jeho celosvetovou ríšou, s príchodom Pána Ježiša Krista po svoju Cirkev a celkovo s jeho druhým príchodom a jeho kráľovstvom. V článku sú použité texty zo zdroja 1).

A) Danielovo videnie z 2. kapitoly

Ty, kráľu, si videl a hľa, nejaký veľký obraz, a ten veľkolepý obraz, ktorého blesk bol náramný, stál pred tebou a bol na pohľad strašný... (Daniel 2:31-36)

Nabuchodonozorov sen

V druhom roku kralovania Nabuchodonozora sa babylonskému kráľovi sníval sen, ktorý mu nevedeli oznámiť a vyložiť jeho učenci a veštcí. Sen kráľovi oznámil a vyložil Daniel, ktorému sen a jeho výklad zjavil Boh nebies, Boh Izraela (2:28-30). Preto o Nabuchodonozorovom sne o štyroch ríšach môžeme hovoriť aj ako o Danielovom videní o štyroch ríšach.

Nabuchodonozor videl vo svojom sne obraz, ľudskú postavu, ktorej hlava bola zo zlata, ramená a hrud' zo striebra, brucho a bedrá z medi, hnáty zo železa a nohy zo železa a hliny (2:31-43). Jednotlivé časti postavy predstavujú kráľovstvá celosvetového rozsahu či celosvetové ríše. Tieto kráľovstvá podľa Danielovho výkladu prichádzali jedno po druhom (verše 37-40). Nasledujúce kráľovstvo ukončilo (pohltilo) to predchádzajúce.

Nabuchodonozor vo svojom videní videl, že sa odtrhol kameň, ktorý nebol v rukách, a **uderil obraz do nôh, ktoré boli zo železa a z hliny**, a razom boli na prach rozdrvené železo, hlina, meď, striebro i zlato. Kameň, ktorý uderil obraz, sa stal veľkým vrchom a naplnil celú zem (verše 34-35, 45). „A za dní tých kráľov ustanoví Boh nebies kráľovstvo, ktoré nebude skazené nikdy až na veky...“ (verš 44). Účelom videnia, ktoré kráľ dostal vo sne, a Danielovho výkladu tohto sna bolo Božie oznámenie budúcich udalostí (Daniel 2:29).

Proroctvo opisuje štyri celosvetové ríše (kráľovstvá), ktoré sú predstavené obrazne cez zlato, striebro, meď, železo a hlinu a jednotlivé časti ľudského tela (verše 32-33). Ide o nasledovné ríše:

Hlava zo zlata je Babylonská ríša (verše 37-38).

Ramená a hrud' zo striebra je Médsko-Perzská (Perzská) ríša (verš 39).

Brucho a bedrá z medi je Macedónsko-Grécka (Grécka) ríša (verš 39).

Hnáty zo železa a nohy zo železa a hliny je Rímska ríša (verš 40). Hnátmi sa tu rozumejú časti dolných končatín s dlhými kosťami, teda časti ľudského tela od bedrového kĺbu po členok. Nohy sú ostávajúca spodná časť dolných končatín (členok a prsty).

Obraz, ktorý kráľ videl vo svojom sne, bol veľký, na pohľad veľkolepý, nádherný, jagavý, jeho jas náramný (náramnej slávy) a súčasne aj strašný – budil úžas a strach (verš 31). V tomto videní je veľmi výstižne opísaný vonkajší vzhľad týchto svetových ríš. Na vrchole svojej moci a slávy všetky budili obdiv svojím bohatstvom, leskom, mocou a rešpekt celosvetovou nekompromisnou nadvládou.

Všetky štyri boli zemské ríše. Zemské ríše sa historicky správali tak, že nasledujúca ríša odstránila predchádzajúcu vojenskou silou a mocou. Podľa kráľovho sna a jeho výkladu Danielom (verše 37 až 45) kameň uderí do nôh, do štvrtého kráľovstva (do Rímskej ríše), a razom – teda súčasne – železo, hlina, meď, striebro i zlato budú zničené. Všetky tieto zemské celosvetové ríše zaniknú a budú nahradené nebeským kráľovstvom.

Éra zemských svetovlád skončí rozdrvením štvrtej ríše z videnia a nástupom nebeského kráľovstva. Štvrtú ríšu rozdrví

„kameň, ktorý nebol v rukách človeka“. Štvrtá ríša, ktorá je kráľovstvo Rímskej ríše, bude akousi zmesou viacerých spojených kráľovstiev (nohy; desať prstov; nohy ako železo a hlina a spojené s hnátmi), aké na zemi ešte nebolo a nie je ani dnes. Rímska ríša vládla svetu na zemi v čase prvého Kristovho príchodu. S prvým Kristovým príchodom prišlo aj nebeské kráľovstvo, avšak ešte nie v moci a sláve, nie vo viditeľnej podobe. Toto kráľovstvo sa na zemi usídlilo v srdciach Božích detí (Matúš 12:28; Lukáš 17:21; Rímskym 14:17). Rímska ríša v čase prvého príchodu Krista je predobrazom celosvetovej ríše, ktorá bude na spôsob Rímskej ríše a bude vládnuť svetu v čase druhého Kristovho príchodu.

Podľa Danielovho výkladu videnia z tejto kapitoly uderí kameň do nôh, uderí do ríše, ktorá bude existovať až dovtedy, kým nebude nahradená nebeským kráľovstvom. To ale znamená, že štvrté kráľovstvo je v Danielových proroctvách chápané (zjavené) v dvojakom zmysle: jednak ako zemská Rímska ríša (ktorá bola a už nie je) a jednak ako duchovná ríša, ktorá v súčasnosti už existuje neviditeľne, ale ešte nevstúpila na scénu ľudských dejín, ešte nie je zviditeľnená.

To, že kameň uderí do nôh a razom na prah rozdrví železo, hlinu, meď, striebro i zlato a vznikne kráľovstvo, ktoré nebude zničené nikdy (Daniel 2:44), znamená, že vtedy razom zaniknú všetky zemské kráľovstvá (verše 34-35 a 44), nad ktorými má duchovnú vládu Satan.

Pripomeňme si, že vládu nad kráľovstvami sveta má Satan preto, lebo mu bola daná (Lukáš 4:6). Vládu nad svetom mu odovzdal Adam, keď podľahol jeho pokušeniu a zhrešil. To, že

táto vláda bola daná Satanovi, však podlieha zvrchovanej Božej vôli. Boh vo svojej zvrchovanosti túto vládu aj ukončí. Satan má vládu nad kráľovstvami sveta, a komu chce, tomu ju dá, tomu, kto sa mu podriadi, a kto ho poslúcha (Lukáš 4:6). Napriek tomu, že Satan má vládu nad kráľovstvami sveta, jeho vláde, ako aj vláde ktoréhokolvek kráľa, je nadradená zvrchovaná Božia vláda: „*Najvyšší panuje nad kráľovstvom ľudí, a komu len chce, tomu ho dá*“ (Daniel 4:14, pozri aj verše 29, 31-32). Je to Boh, kto dosadzuje kráľov a zosadzuje kráľov (pozri napríklad Daniel 5:18-31). Dokonca ešte aj srdce kráľovo je v ruke Hospodina: „*Srdce kráľovo v ruke Hospodinej ako potôčky vody: kamkoľvek chce, ta ho nakloní*“ (Príslovia 21:1). Aj Nabuchodonozora ako celosvetového panovníka, kráľa kráľov, ustanovil za kráľa Boh (Daniel 2:37-38). Aj to, že to bude kráľ Nabuchodonozor, kto zavlečie Júdu do vyhnanstva, bolo Božie rozhodnutie. Preto Hospodin aj ponížil Nabuchodonozora, aby kráľ kráľov spoznal, že je to Boh, kto má najvyššiu vládu. Kráľ Balsazár, panujúci po Nabuchodonozorovi, sa pred Bohom neponížil, a tak Boh ukončil jeho kralovanie i jeho ríšu (Daniel 5:28, 30-31).

Keď dôjde k nastoleniu celosvetovej Antikristovej ríše v posledných časoch, keď Satan dá vládu nad svetom Antikristovi, bude to tiež z Božieho dopustenia, podľa zvrchovanej Božej vôle. Boh sám však vládu Antikrista aj ukončí a Antikrista potrestá, podobne ako to bolo v prípade kralovania Balsazára a so zánikom Babylonskej (Chaldejskej) ríše. Satanovej vláde nad svetom vždy kladie hranice Boh. Sa-

tanova vláda je obmedzená Bohom čo do svojho trvania, ale aj čo do svojho rozsahu. Zreteľne to môžeme vidieť v knihe Jób. Keď bol Jób podrobený skúške z Božieho dopustenia, Satan mohol Jóbovi uškodiť iba toľko, koľko Boh dovolil. Nemohol prekročiť Bohom stanovené hranice. Podobne to bude na konci vekov. Z Božieho dopustenia bude prenasledovanie svätých Antikristom. Trvanie tohto prenasledovania skráti Boh kvôli vyvoleným, aby mohli obstáť (Matúš 24:22; Marek 13:20).

Rímska ríša vládla na zemi najdlhšie zo všetkých predchádzajúcich troch. Počiatok Ríma ako štátneho útvaru (zoskupenia) siaha do 8. storočia pred Kristom, keď na Apeninskom polostrove na území dnešného mesta Rím vznikol mestský štát. Za počiatok celosvetovej vlády Rímskej ríše sa však považuje až rok 31 pred Kristom. V tomto roku porazil rímsky cisár Augustus (Julius Octavianus Augustus) ptolemaiovský grécky Egypt, poslednú zo štyroch nástupníckych ríš Alexandra Veľkého. Egypt sa stal rímskou provinciou. Tým padol aj posledný zvyšok gréckej Alexandrovej ríše a Rím sa stal neobmedzenou celosvetovou ríšou vtedajších čias (pozri zdroj 3).

Rímska ríša (rímske cisárstvo) si udržala jednotu a svetovládu až do roka 395 po Kristovi, keď sa rozpadla na dve ríše (dve časti): na Západorímsku, ktorej ústredím bol Rím, a Východorímsku s hlavným mestom Konštantínopolom (slovenský názov Carihrad, dnešný Istanbul). Rímsky cisár Konštantín (vládol v rokoch 306-337 po Kristovi) zaviedol v ríši kresťanstvo ako štátne náboženstvo.

Vnútorňa slabosť spojená s barbar-skými vpádmi germánskych kmeňov

prichádzajúcimi z východu spôsobilá zánik Západorímskej ríše. K tomu došlo v roku 476 po Kristovi. Tento rok sa tiež tradične považuje za koniec staroveku.

Východorímska ríša, čiže Byzancia, prežila ďalších tisíc rokov – Konštantínopol padol do rúk osmanským Turkom až v roku 1453 po Kristovi. Traduje sa, že Byzantská ríša (Byzancia) trvala v období rokov 395 až 1453 po Kristovi a sama seba považovala za neprerušeného pokračovateľa Rímskej ríše.

Všetky spomínané štyri svetové ríše sú dnes dejinami. Vnikli tak, ako bolo o nich predpovedané, prežili nádherný vzostup v lesku a sláve a zanikli. Zanikla aj Rímska ríša, ktorá bola celosvetovou ríšou v rokoch 31 pred Kristom až 395 po Kristovi. Čo však nesmieme prehliadnuť, je, že Rímska ríša (noha) existujúca zatiaľ vo svojej neviditeľnej forme podľa Danielovho videnia a výkladu zanikne v skutočnosti až nástupom nebeského kráľovstva. Kameň, ktorý videl Nabuchodonozor vo svojom sne a ktorý podľa Danielovho videnia a výkladu uderil do nôh (železo a hlina – verše Daniel 2:40-44), je večné nebeské kráľovstvo, ktoré nikdy nezanikne.

Vráťme sa ešte k Rímskej ríši predstavenej ako dolné končatiny. Vo verši 2:33 sa hovorí o dolných končatinách ako o hnátoch a nohách. Hnáty a nohy sú tu dve pomenovania dvoch odlišných častí dolných končatín. My dnes pod nohou obyčajne rozumieme celú dolnú končatinu, ale Danielovo videnie a výklad dolnú končatinu rozdeľuje na hnáty a nohy. Daniel vykladá, že zatiaľ čo hnáty sú monolitom z jedného materiálu (železa), nohy (spodné časti dolných končatín) sú zmiešané z dvoch

rozličných materiálov – sú čiastočne zo železa a čiastočne z hlíny (zeminy, verš 33). Podľa verša 41 to bude vnútorne rozdelené kráľovstvo, čo sa nedá povedať o predchádzajúcich štyroch zemských ríšach, ktoré sú aj predstavené len jedným druhom materiálu. Pritom jedna časť Rímskej ríše je monolit, je iba zo železa (hnáty) – táto už existovala, a druhá časť (nohy) je zo železa a hlíny (zeminy) – táto ešte len príde. V nasledujúcich troch odsekoch venujeme nohám trochu viac pozornosti.

Danielov výklad videnia o nohe a kameni má eschatologický význam (týka sa budúcich vecí v súvislosti s druhým príchodom Krista). Táto časť Rímskej ríše zo železa a hlíny je čiastočne silná a čiastočne krehká (verš 41-42): „*A prsty na nohách čiastočne zo železa a čiastočne z hlíny znamenajú, že kráľovstvo bude z čiastky silné a z čiastky krehké*“ (verš 42). Noha vo videní, druhá časť ríše (zatiaľ neviditeľná), je predstavená ako ríša, ktorá vznikne na spôsob spojenectva, t. j. cez uzavreté zmluvy (zmluvné spojenectvo). Všetky doterajšie štyri zemské ríše vznikli tak, že si podmanili okolité národy vojensky a zriadili nad nimi svoju vládu. Na spôsob spojenectva by v budúcnosti mala vzniknúť Antikristova ríša: „*A uzavrie pevnú zmluvu s mnohými za jeden týždeň...*“ (Daniel 9:27). Aj Antikrist povedie vojny, ale budúca celosvetová ríša pod Antikristovým vedením vznikne cez zmluvné spojenectvá. Táto ríša však bude „rozdelným kráľovstvom“ (Daniel 2:41). Táto ríša bude sčiasťky silná a sčiasťky krehká (verš 42). Bude pozostávať z celkov („kráľovstiev“), ktorých spojenectvo „*bude na spôsob*

semena človeka; ale nebudú pevne ľnúť jeden k druhému, tak, ako sa železo nespojí s hlinou“ (verš 43).

Všetko nasvedčuje tomu, že k zániku dnes ešte neviditeľnej súčasti Rímskej ríše (nohy zo železa a hlíny, 2:34), a tým aj k zániku všetkých štyroch ríš súčasne (2:35) v zmysle Danielovho výkladu videnia sna, nedošlo rozdelením Rímskej ríše v roku 395 po Kristovi. Netýka sa to ani zániku západnej časti v roku 476 po Kristovi, ani zániku východnej časti v roku 1 453 po Kristovi. Dôvod je zrejmý. Podľa Daniela 2:35 zaniknú všetky štyri ríše odrazu, spoločne (*vtedy bolo razom rozdrvené železo, hlina, meď, striebro i zlato – verš 35*). Z histórie však vieme, že tieto štyri zemské ríše vznikali jedna po druhej, a tak postupne aj zanikali.

Ich súčasný zánik v Danielovom prorocte môžeme chápať ako zánik celosvetového poriadku (systému) vlád zemských kráľovstiev. My dnes žijeme v západnej civilizácii v štátoch, v ktorých sa vláda (moc) realizuje prostredníctvom parlamentnej demokracie, vlád a prezidentov. To ale neznamená, že tomuto svetu nevládnú (i keď skryte) vládcovia pod duchovnou nadvládou Satana. Navyše, systém vlády v západnej civilizácii sa považuje za rímsky, za dedičstvo Rímskej ríše. Podľa Danielovho videnia vzniká na zemi okamžite po zániku týchto štyroch kráľovstiev nebeské kráľovstvo: „*A za dní tých kráľov ustanoví Boh nebies kráľovstvo, ktoré nebude skazené nikdy až na veky. A to kráľovstvo nebude ponechané inému ľudu. Rozbije všetky tie kráľovstvá na prach a učiní im koniec, ale ono bude stáť až na veky“ (Daniel 2:44); „a kameň,*

ktorý uderil obraz, stal sa veľkým vrchom a naplnil celú zem“ (verš 35), k čomu ale ešte stále nedošlo.

Môžeme teda povedať, že v Danielovom videní má predstavená Rímska ríša dva spôsoby existencie. Jeden je ako viditeľná ríša, ktorá už zanikla v roku 395 po Kristovi. Druhý je ako stále aj v prítomnosti pretrvávajúca neviditeľná ríša, ktorá sa na scéne dejín opäť ešte len objaví v budúcnosti. V nej sú (a aj budú) obsiahnuté svojím charakterom (spôsobom vládnutia) aj predchádzajúce tri celosvetové ríše.

Po nej príde čas, keď Boh ustanoví kráľovstvo, ktoré nebude skazené nikdy až naveky (2:44). Danielovi je to vo videní oznámené spôsobom, že prišiel kameň, ktorý sa odtrhol od vrchu a ktorý *nebol v rukách* (prišiel zhora, z nebies a nebolo to ľudské dielo), uderil obraz do nôh, ktoré boli zo železa a hlíny, a rozbil ich (nohy) na prach (verš 34). Týmto kameňom boli na prach rozbité železo, meď, hlina, striebro i zlato (verš 45). To, že kameň po tom, ako uderil obraz do **nôh** celosvetovej zemskej ríše, všetko (železo, meď, hlinu, striebro i zlato) rozbil na prach, znamená, že Bohom budú definitívne zrušené všetky zemské kráľovstvá (celý systém zemských ríš). Žiadne zemské kráľovstvo, ktoré je pod vládou panovníka, ktorý podlieha vláde satana, viac nebude existovať. Boh ustanoví kráľovstvo, ktoré nebude nikdy skazené až na veky (verš 44). Toto kráľovstvo bude nebeské kráľovstvo a už nebude nikdy ponechané inému ľudu. Bude v ňom vládnuť len Boží ľud. Toto kráľovstvo bude na zemi, ale nebude zemské.

Všimnime si, že kameň prišiel zhora na zem. Bude to nebeské kráľovstvo, ktoré bude ustanovené na tejto starej zemi. Z Danielovho výkladu kráľovho sna v spojení s inými proroctvami môžeme rozumieť, že ide o tisícročné kráľovstvo. Božie (nebeské) kráľovstvo bude najprv na zemi v podobe tisícročného kráľovstva, ale pokračovať na večné veky bude vo svete, ktorý poznáme z Písma ako „nové nebo a nová zem“.

V starozákonných proroctvách sa toto kráľovstvo javí ako primárne zaslúbené Izraelu. Preto aj učenici, rozumejúci tomu, že Ježiš je zaslúbený Mesiáš a syn Dávidov, ktorý sa má posadiť na Dávidov trón (Lukáš 1:32), sa pýtajú Pána Ježiša, kedy obnoví Izraelovi kráľovstvo (Skutky 1:6). Pán Ježiš im však už skôr vysvetlil, aj keď oni to pred Letnicami ešte nechápali, že kráľovstvo je určené iba spaseným Božím deťom („malému stádočku“ – Lukáš 12:32). V novozákonných písmach je Božie kráľovstvo, nebeské kráľovstvo, vždy spájané s učeníkmi, s uverivšími zo Židov i pohanov, teda s pravým Božím ľudom, ktorý neskôr po Letniciach Písmo nazýva Cirkev zo Židov i pohanov.

Podľa novozákonného zjavenia zmáří Kristus pri svojom druhom príchode sem na zem všetky existujúce kráľovstvá a vlády a nastolí svoje tisícročné kráľovstvo (Zjavenie 5:10, 20:4). Spolu s ním v tomto kráľovstve bude vládnuť aj jeho ľud (Zjavenie 1:6, 5:10, 20:4). V Danielovom videní v 2. kapitole ide práve o toto tisícročné kráľovstvo Krista na (starej) zemi a jeho pokračovanie vo večnosti v novom nebi, na novej zemi a v novom Jeruzaleme.

Z Danielovho výkladu sna sa dozvedáme, že kameň uderí do kráľovstva, ktoré bude spojenectvom – vytvorené spojením železa a hlíny. Železo je jednoznačne pevný materiál, ale hlina („blato“ na spôsob hrncárskej hlíny) je krehkým materiálom. Bude to teda kráľovstvo, ktoré bude zväzkom (úniou) viacerých rozličných kráľovstiev (či štátov). Pri tomto spojení bude na spôsob semena človeka, ale jeho časti nebudú pevne ľnúť jeden k druhému (verš 43). Štáty, ktoré vytvoria tento zväzok, nedokážu vytvoriť pevnú jednotu, pevné spojenectvo.

Z ďalších Danielových videní, kapitoly 7, 9 a 12 a čiastočne i 11 (11:31-45), a novozákonných zjavení (2. Tesalonickým 2:1-4; 1. Jánov 2:18 a kniha Zjavenie) usudzujeme, že to bude celosvetová Antikristova ríša. Antikrista Pán Ježiš Kristus pri svojom druhom príchode zabije dychom svojich úst a jeho pôsobenie skazí zjavením svojho príchodu (2. Tesalonickým 2:8). Z Danielových proroctiev siedmej, deviatej a jedenástej kapitoly vyplýva, že Antikristova ríša bude zväzok, združenie či únia viacerých kráľovstiev a kráľov (alebo kráľovstiev a štátov v ponímaní dnešných dní). Bude to Antikrist, kto uzavrie pevnú zmluvu s mnohými za jeden týždeň (Daniel 9:27) – bude to však krehké spojenectvo (11:43-44). Bude mu daná moc na krátku dobu. Bude pôsobiť a vládnuť v rámci sedemdesiateho Danielovho týždeň-roka a potom bude odstránený on i jeho ríša. Prorocká predpoveď (Nabuchodonozor sen a Danielovo videnie) o svetových ríšach a ukončení ich vlády sa opakuje, rozvíja a upresňuje v nasledujúcom

Danielovom videní o štyroch zvieratách v kapitole 7.

B) Danielovo videnie zo siedmej kapitoly

V prvom roku Balsazára, babylonského kráľa, videl Daniel sen a videnia svojej hlavy na svojej posteli. Vtedy napísal sen a povedal z neho hlavné veci (Daniel 7:1)

a) Danielovo videnie o štyroch ríšach⁴⁶⁾

V prvom roku kralovania Balsazára, babylonského kráľa (čo bolo asi v roku 550 pred Kristom), mal Daniel videnie vo sne a v siedmej kapitole sú z neho zapísané hlavné veci (Daniel 7:1). Toto videnie sa podobne ako to prvé týka svetových ríš. Vystupujú v ňom štyri veľké zvieratá (7:2-3), ktoré predstavujú štyri kráľovstvá či ríše a ich kráľov (7:17).

V oboch Danielových videniach (2:19 a 7:1) sú menované tie isté štyri svetové ríše predstavené z dvoch rozličných uhlov pohľadu. V druhej kapitole sú ríše predstavené v ich vonkajšom vzhlade, v ich pozemskej nádhere. V siedmej kapitole sa cez obraz štyroch zvierat ukazuje ich skutočná tvár, skutočná vnútorná podstata a charakter týchto navonok nádherných a mocných impérií.

Danielovo videnie z tejto kapitoly je náročné na pochopenie a výklad. Ríše, udalosti a osobnosti v ňom sú oznamované obrazne (metaforicky) cez zvieratá a ich krídla, hlavy, zuby, nohy a rohy. Uchopiť videnie a jeho význam je však veľmi dôležité pre porozumenie charakteru prichádzajúcej zemskej celosvetovej ríše, druhého príchodu Krista, vychvátenia Cirkvi a ich relatívneho datovania. Predovšetkým chceme po-

rozumieť, koho a čo predstavuje štvrté hrozné a strašné zviera s desiatimi rohmi, veľmi odlišné od predchádzajúcich troch. Toto je predmetom úvah a výkladu v ďalšom texte.

b) Videnie štyroch zvierat a jeho výklad

Kráľovstvá reprezentované zvieratami a králi týchto kráľovstiev povstanú zo zeme, „z Veľkého mora“, čiže z národov (7:2-3, 7:17). Zvieratá z mora vystupovali postupne, jedno po druhom. Ide o tie isté štyri svetové ríše predstavené v Danielovom videní v druhej kapitole, ktoré vznikali a na celosvetovú scénu prichádzali jedna po druhej. Sme si v tomto istí, lebo dejiny ľudstva doteraz poznajú len tieto štyri svetom vládnuce zemské ríše.

Medzi videniami z 2. a 7. kapitoly je však istý rozdiel. Rozdiel je v tom, že štvrté zviera, ako ukážeme ďalej v texte, nereprezentuje štvrtú celosvetovú ríšu, Rímsku ríšu, ako celú dolnú končatinu (ako vo videní v druhej kapitole), ale ako ríšu reprezentovanú už len nohami (spodnou časťou dolných končatín – 10 prstov, tu 10 rohov). Zemská Rímska ríša (hnáty) už zanikla. Jej neviditeľná časť (nohy) sa na scéne dejín ešte len objaví v budúcnosti – príde čas, keď sa stane viditeľnou.

Prvé zviera, lev, predstavuje Babylonskú ríšu. Tomuto zvieratu bolo dané srdce človeka. Druhé zviera, medveď, reprezentuje Perzskú (Médsko-Perzskú) ríšu. Tretie zviera, leopard, reprezentuje Grécku (Macedónsko-Grécku) ríšu. Štvrté zviera poukazuje na Rímsku ríšu, ale nebude to, „znovuzrodená“ či znovu nastolená Rímska ríša v jej klasickej pôvodnom historickom zemskom

charaktere, podstate a účele, vládnuca vtedajšiemu svetu v rokoch 31 pred Kristom až 395 po Kristovi. Bude to ríša, akej tu ešte nebolo. Bude to ríša, ako píšeme vyššie, ktorá už existuje, ale ešte nie je zviditeľnená. Bude to ríša, ktorá sa postaví priamo proti Bohu a jeho kráľovstvu. Je aj predstavená zvieratám, ktoré je už na pohľad iné od predchádzajúcich troch. Je hrozné a veľmi silné. Toto zviera nie je pomenované menom zvieratá, ktoré by bolo známe z prírody. Toto kráľovstvo (ríša) sa zrejme ani nedá pripodobniť k žiadnemu v prírode existujúcemu zvieratú.

Hoci sú prvé tri zvieratá pomenované menom zvierat známych z prírody, vo videní sú predstavené ako nejaké obludy či ohavy – v prírode sa v skutočnosti také zvieratá nevyskytujú:

Prvé zviera, lev, malo krídla orla (verš 4).

Druhé zviera bolo podobné medvedovi a bolo mu povedané: Nažer sa mäsa! (verš 5)

Tretie zviera bolo čo do podoby ako leopard, malo štyri vtáčie krídla na svojom chrbte a štyri hlavy (verš 6).

Štvrté zviera: *Bolo to zviera strašné, hrozné a veľmi silné. Malo veľké železné zuby. Žralo a krúšilo (lámalo) a ostatok šliapalo svojimi nohami. Malo desať rohov* (verš 7). Z verša 19 sa ešte dozvedáme, že *pazúry malo z medi*. Zviera predstavuje kráľovstvo (ríšu) a jeho rohy kráľov. Jedno kráľovstvo a desať kráľov, teda nejaký druh únie. Desať rohov (kráľov) zodpovedá desiatim prstom na nohách z videnia postavy v druhej kapitole.

Daniel pozoroval rohy štvrtého zvieratá, a hľa: „*Iný roh malý vystúpil medzi*

tými desiatimi, a tri z prvých rohov boli vyvrátené pred ním od koreňa. Na tom malom rohu boli oči ako oči človeka a ústa, ktoré vraveli veľké veci“ (verš 8). Malý roh štvrtého zvieratá hovoril veľké reči. Boli to reči, rúhania proti Bohu (verše 8, 11, 20 a 25).

Daniel dostal výklad videnia

Danielov duch sa zhrozil a videnia ho predesili. Pretože nerozumel tomuto všetkému, požiadal jedného z tých vo videní, ktorí tam stáli, o jeho výklad (verše 15-16). Dostalo sa mu vysvetlenia, že: „*Tie veľké zvieratá, ktoré sú štyri, sú štyria králi, ktorí **povstanú zo zeme**. Ale kráľovstvo dostanú svätí Najvyšších, a držať budú kráľovstvo až na veky a až na veky vekov*“ (verše 17-18). Aj toto videnie je o štyroch zemských kráľovstvách, o štyroch zemských celosvetových ríšach.

Danielovi to však nepostačovalo. Chcel vedieť ešte viac o tom, čo videl. To, čo videl a na čo sa pýtal, je uvedené vo veršoch 19-22:

19) *Vtedy som chcel vedieť istotu o tom **štvrtom zvierati**, ktoré bolo rozdielne od nich od všetkých, strašné náramne, ktoré malo zuby zo železa a pazúry z medi, ktoré žralo a krúšilo a ostatok šliapalo svojimi nohami,*

20) *ako aj o desiatich rohoch, ktoré boli na jeho hlave, a o tom inom, ktorý bol vystúpil, a padli pred ním tri, o tom rohu, ktorý to mal oči a ústa, ktoré vraveli veľké veci, a bol na pohľad väčší ako jeho druhovia.*

21) *A hladiac videl som, že ten roh viedol vojnu so svätými a premáhal ich,*

22) *až prišiel Starodávny dňov, a daný bol súd svätým Najvyšších, a prišiel čas, a kráľovstvo prevzali svätí.*

Podrobnejší výklad videnia

Danielovi bolo opäť a podrobnejšie vysvetlené to, čo ho zaujímalo.

23) *Takto povedal: Štvrtým zvieraťom bude štvrté kráľovstvo na zemi, ktoré bude rozdielne od všetkých kráľovstiev a požerie celú zem a pomláti ju a rozdrví ju.*

24) *A desať rohov znamená, že z toho kráľovstva povstane desať kráľov, a po nich povstane iný, ktorý bude rozdielny od predošlých a poníži troch kráľov.*

25) *Bude vraviť slová proti Najvyššiemu a unaví svätých Najvyšších a bude pomýšľať na to, že premení časy a zákon. A budú vydaní do jeho ruky až do času a čias a do polovice času.*

26) *Ale potom zasadne súd, a odnímu jeho panstvo, aby ho vyplienili a zahubili až do konca.*

27) *A kráľovstvo, panstvo a veličenstvo kráľovstiev pod všetkými nebesami bude dané ľudu svätých Najvyšších; jeho kráľovstvo je večným kráľovstvom, a všetky panstvá budú jemu slúžiť a poslúchať ho.*

c) Pôsobenie a aktivity malého rohu

Satan je už odsúdený, všetka moc na nebi a zemi je daná Synovi človeka Ježišovi Kristovi, ale právoplatnosť tohto rozhodnutia je ešte odložená. Kráľovstvá sveta Satan zatiaľ ešte nedal Antikristovi a ani Pán Ježiš ešte neprevzal vládu nad nimi. Toto je realita našej prítomnej doby.

Satan v dobe, ktorú ešte má k dispozícii, dá vládu a moc nad kráľovstvami sveta Antikristovi, malému rohu z veršov Daniel 7:8 a 20. Antikrist sa postaví proti Bohu. Bude sa mu rúhať a prenasledovať svätých Božích. Do vzbury zvedie mnohých, ale nie všetkých, lebo *nebudú rozumieť niktorí bezbožní, ale*

rozumní budú rozumieť (Daniel 12:10, pozri aj 2. Tesalonickým 2:9-12). Bude to proti Bohu najväčšia vzbura ľudstva všetkých čias. Aj svätí Boží (spasení Božie deti) budú vydaní do jeho ruky (Daniel 7:24). Tieto Antikristove aktivity budú trvať tri a pol roka („až do času a čias a do polovice času“ – verš 24, pričom „čas“ reprezentuje rok, „časy“ dva roky a „pol času“ pol roka). K tejto dobe a k týmto udalostiam ešte nedošlo. Antikristova doba a jeho celosvetová vláda je ešte len pred nami.

Daniel mal videnie o budúcej celosvetovej ríši, vstupe Antikrista do dejín ľudstva, jeho pôsobení a zániku. Jeho videnie je prvé svedectvo o tejto dobe a je stredobodom Danielovho videnia opísaného v tejto siedmej kapitole.

d) Videnie trónov a súdu

Daniel v tomto videní okrem štyroch zvierat videl viac. Videl postavenie trónov a zasadanie súdu. Tróny boli postavené zrejme pre súdny tribunál – čiže ide o etablovanie, ustanovenie súdneho tribunálu. Ďalej videl Starodávneho dñí; súd, ktorý zasadol; knihy, ktoré sa boli otvorili (verše 9 a 10)

9) *Hľadel som, až boli postavené tróny, a posadil sa Starodávny dñov; jeho rúcho bolo biele ako sneh, a vlasy jeho hlavy ako čistá vlna; jeho trón plamene ohňa; jeho kolá horiaci oheň.*

10) *Ohnivá rieka tiekla a vychádzala spreď neho; tisíc tisícov mu slúžilo, a desaťkrát tisíc desaťtisícov stálo pred ním; zasadol súd, a boli otvorené knihy.*

Trónov bolo viac a predsedajúcim tribunálu bol zrejme Starodávny dñov, teda Hospodin. Tento súd je vyložený vo veršoch 22 a 26: „... a daný bol súd

svätým Najvyšších“ (verš 22). Spolu s Hospodinom budú súčasťou tohto súdneho tribunálu všetci svätí. To vysvetľuje, prečo tróny sú v množnom čísle. Týmto súdom je ukončená vláda Antikrista a jeho ríša (verš 26). Týmto súdom je vláda daná svätým a začína sa tisícročné kráľovstvo (verš 22). Toto korešponduje so skutočnosťami a udalosťami opísanými v Zjavení 20:1-4. Svätí, ktorí zasadnú na tróny, sú tí z prvého vzkriesenia (Zjavenie 20:5-6).

Súd (zasadenie súdneho tribunálu) vo veršoch Daniel 7:10 a 22 je ten istý súd (súdny tribunál). Na tomto súde bude odňaté panstvo Antikristovi, Antikrist zahubený a bude ukončená jeho ríša: „Ale potom zasadne súd, a odnímu jeho panstvo, aby ho vyplienili a zahubili až do konca“ (Daniel 7:26). Na tomto súde bude kráľovstvo dané svätým Božím, čiže spaseným Božím deťom (Daniel 7:22a Zjavenie 20:4). To znamená, že tam bude inaugurovaná vláda Krista a jeho svätých v tisícročnom kráľovstve. Svätí už budú po svadbe Baránkovej a budú v premenených oslávených telách (Zjavenie 19. kapitola). Súd v Danielovi 7:22 a 26 a v Zjavení 20:4 ukončuje vládu Antikrista a jeho ríšu a nastoluje vládu Krista a jeho svätých na zemi.

Súd vo veršoch Daniel 7:10, 22 a 26 je súdom nad malým rohom (Antikristom). Oznam o ňom sa opakuje, pretože Danielovi bolo jeho videnie vyložené na dvakrát. Súd je oznámený vo verši 10 a vyložený vo veršoch 22 a 26. Verdikty, súdne rozhodnutia, tohto súdu sú:

- 1) odníme sa panstvo malému rohu (verš 26);
- 2) panstvo sa odovzdá niekomu podobnému Synovi človeka (verše 13-14);

3) kráľovstvo pod všetkými nebesami bude odovzdané ľudu svätých Najvyšších (verše 22 a 27).

ad 1) V dobe celosvetovej budúcej ríše (štvrté zviera) pod vedením Antikrista (malý roh) dôjde k najväčšej vzbure ľudstva proti Bohu na zemi. Antikrist sa bude vydávať za Boha a bude chcieť, aby ho uctievali ako Boha (2. Tesalonickým 2:3-4 – tu je malý roh pomenovaný ako *človek hriechu, syn zatratenia*). Antikrist strhne do vzbury veľkú časť ľudstva. Bude vládnuť počas celého posledného Danielovho týždeň-roka, čiže sedem rokov (Daniel 9:26-27). Avšak tie najzjavnejšie a najpodstatnejšie veci, ktoré opisuje Daniel vo svojich proroctvách a tiež Zjavenie Jána, sa udejú až v druhej polovici tohto týždeň-roka, čiže počas tri a pol roka. V tejto druhej polovici svojej vlády sa Antikrist bude rúhať Bohu, bude chcieť zmeniť Boží poriadok. Bude kruto prenasledovať Boží ľud: „A bude vraviť slová proti Najvyššiemu a unaví svätých Najvyšších a bude pomýšľať na to, že premení časy a zákon. A budú vydaní do jeho ruky až do času a čias a do polovice času“ (verš 25).

Po tri a polročnej dobe prenasledovania svätých Božích bude koniec Antikristovej vlády a jeho ríše. Antikrist a jeho falošný prorok budú živí uvrhnutí do ohnivého jazera (Zjavenie 19:20). Tieto verdikty súdu nad malým rohom a jeho ríšou a ich realizácia (výkon trestu) sú uvedené vo veršoch 11 a 26 a znejú: „Vtedy som pozrel a hľadel som pre hlas veľkej reči, ktorú **hovoril roh**, a hľadel som, až bolo **zvíera** zabité a jeho telo zahubené a dané, aby ho spálil oheň (verš 11); Ale potom zasadne súd, a odnímu jeho panstvo, aby **ho** vyplienili

a zahubili až do konca (verš 26).“ Sú nad Antikristom a jeho ríšou sa usku- toční až po viditeľnom Antikristovom vstupe a pôsobení na scéne svetových dejín. Zánik Antikrista a jeho ríše sa zrealizuje až po súdnom rozhodnutí a pri druhom príchode Pána. Tieto skutočnosti sú dôležité pre pochopenie a datovanie vychvátenia Cirkvi a druhého príchodu Pána.

ad 2) *Videnie z veršov Daniel 7:13 a 14* „13) *Videl som v nočných videniach a hľa, s nebeskými oblakmi prichádzal ktosi na pohľad ako Syn človeka a prišiel až ku Starodávne mu dňov, a dali mu priblížiť sa pred neho.* 14) *A bolo jemu dané panstvo i sláva i kráľovstvo, a slúžili mu všetky národy a ľudia a jazyky; jeho panstvo je večným panstvom, ktoré nepominie, a jeho kráľovstvo je také, ktoré nebude zničené.*“

Panstvo, to znamená kralovanie v tisícročnom kráľovstve na zemi, bude dané Ježišovi Kristovi (Daniel 7:13 a 14), kde spolu s ním budú vládnuť všetci svätí (Daniel 7:22 a 27, pozri ad 3)).

ad 3) Antikrist bude počas svojej vlády viesť vojnu s *Božími svätými* (verš 21). Túto jeho aktivitu v Bohom určenom čase ukončí sám Boh (Starodávny dňov, verš 22). „21) *A hladiac videl som, že ten roh viedol vojnu so svätými a premáhal ich, až prišiel Starodávny dňov, 22) a daný bol súd svätým Najvyšších, a prišiel čas, a kráľovstvo prevzali svätí.*“ Výraz vo verši 22 znamená, že vládu dostali ľudia patriaci Bohu tak, ako je to upresnené v prvej časti verša 27.

Nad Antikristom, ako píšeme vyššie, prebehne súd a súdne mu bude odňaté panstvo nad svetom (verš 26). Na tomto súde súdnym rozhodnutím *kráľovstvo,*

panstvo a veličenstvo kráľovstiev pod všetkými nebesami bude dané ľudu svätých Najvyšších – to je prvá časť verš 27. Druhá časť tohto verša uvádza: *jeho kráľovstvo je večným kráľovstvom, a všetky panstvá budú jemu slúžiť a poslúchať ho.* Táto časť verša je v jednotnom čísle a prepája nás s veršom Daniel 7:14, podľa ktorého *panstvo i kráľovstvo* bolo dané Synovi človeka, Ježišovi Kristovi.

Zhrnutie tohto oddielu

To, čo je potrebné si všimnúť a podržať z hľadiska prichádzajúcej celosvetovej ríše, druhého príchodu Pána a vychvátenia Cirkvi, je nasledovné:

Na konci časov vznikne celosvetová ríša, ktorá bude odlišná od predchádzajúcich celosvetových ríš. V Danielovom prorocťve, v Danielovom videní vzťahujúcom sa na Nabuchodonozorov sen, je predstavená nohami postavy obrazu (Daniel 2:33-35) a štvrtým zvieraťom v Danielovom videní v siedmej kapitole (verše 7:19-21, 23-24). Bude to ríša, ktorá bude v sebe obsahovať **spôsoby a vlastnosti** všetkých štyroch predchádzajúcich celosvetových zemských ríš. Bude pôsobiť strachom, veľkou mocou, bude mať pazúry z medi a zuby zo železa. Usudzujeme, že to bude celosvetová Antikristova ríša. Antikrist je tu predstavený ako malý roh, ktorý má oči a ústa a bude hovoriť veľké veci.

Antikrist bude mať nadprirodzenú moc. Moc, vládu a kráľovstvá sveta mu dá Satan, ktorému v súčasnosti patria všetky kráľovstvá sveta (2. Tesalonickým 2:9; Zjavenie 13:2 a 4 – tu Satan je pomenovaný ako *drak* a Antikrist ako *šelma*). Bude to krutá ríša a krutý vládca, ktorý ovládne celú zem (Daniel 7:23).

Postaví sa proti Bohu, bude sa mu rúhať a bude chcieť zaviesť svoje zákony, resp. náboženstvo (*bude pomýšľať na to, že premení časy a zákon*, verše 8, 21, 25). Bude prenasledovať všetkých svätých Božích. Svätí Boží mu budú vydaní do ruky na dobu tri a pol roka (verše 21 a 25). Príde čas, keď zasadne súd (verše 9 a 26) a malému rohu (Antikristovi) bude odňaté panstvo (verš 26) a on sám a jeho ríša budú úplne zahubení (verš 26). Súdnym rozhodnutím bude: „*A kráľovstvo, panstvo a veličenstvo kráľovstiev pod všetkými nebesami bude dané ľudu svätých Najvyšších*“ (verš 27). Ešte pred týmto Daniel videl, ako s *nebeskými oblakmi prichádzal ktosi na pohľad ako Syn človeka a prišiel až ku Starodávnemu dňov* (verš 13) a *bolo jemu dané panstvo i sláva i kráľovstvo... jeho panstvo je večným panstvom, ktoré nepominie, a jeho kráľovstvo je také, ktoré nebude zničené* (verš 14). O Antikristovi a jeho ríši ešte píšeme v nasledujúcej kapitole

a v článku Post Scriptum na strane 65 tohto čísla.

Odovzdanie panstva i slávy i kráľovstva podobnému Synovi človeka (verš 13-14) a odovzdanie kráľovstiev pod všetkými nebesami ľudu svätých Najvyšších (verš 27) sa udejú **súdnym rozhodnutím!** Toto v Danielovom proctve nesmieme prehliadnuť, lebo to je pre porozumenie budúcich udalostí kľúčové! Sú to verše 9, 10, 11, 13, 14, 22, 26 a 27, ktoré predznamenávajú datovanie druhého príchodu Krista a vychvátenie Cirkvi.

Teda odňatie panstva malému rohu (Antikristovi) a odovzdanie kráľovstva svätým Najvyšším sa udeje **súdnym rozhodnutím**. Nedôjde k nim samovoľne a hocikedy, ale **súdnym rozhodnutím na zasadnutí súdu opísanom v Danielovi 7. kapitole a v Zjavení 20:4**. Verše 19-27 sú zhrňujúci opis Danielovho videnia o pôsobení a vláde Antikrista.

Kniha Zjavenie Jána o šelme vystupujúcej z mora

Čo hovorí novozákonné zjavenie o udalostiach predpovedaných v knihe Daniel v jej druhej a siedmej kapitole? Aj tieto udalosti nás zaujímajú z dôvodu, že poukazujú na prichádzajúcu (budúcu) celosvetovú ríšu, druhý príchod Pána Ježiša Krista a vychvátenie Cirkvi. Udalosti z videní Daniela sú doplnené a upresnené v Zjavení Jána – tieto udalosti sú spárované (navzájom korešpondujú). Starozákonné proroctvo je konkretizované novozákonným zjavením.

Ján žil v dobe, keď Babylonská, Perzská a Grécka ríša už boli historickou minulosťou. Žil v dobe, keď celosvetovú

vládu mala v rukách Rímska ríša, ktorá sa tešila plnému rozkvetu. Preto v knihe Zjavenie sa už nič neuvádza o predchádzajúcich celosvetových zemských ríšach. Tu sa opisuje len ríša, ktorá je v siedmej kapitole knihy Daniel opísaná ako štvrté hrozné a mocné zviera a v druhej kapitole ako nohy (spodná časť dolných končatín). Teda ríša, ktorá je ešte len pred nami.

Pán Ježiš Kristus dostal od Boha zjavenie, aby ukázal svojim sluhom, čo sa musí udiat' naskore (Zjavenie 1:1-2). On pošlúc ho po svojom anjelovi v znameniach, ukázal ho svojmu slu-

hovi apoštolovi Jánovi. Ján bol do tohto zjavenia takpovediac vtiahnutý (verš 2) a v listoch ho rozposlal po zboroch v Malej Ázii. V ďalšom texte prejdeme pasáže, ktoré priamo alebo nepriamo hovoria o prichádzajúcej celosvetovej ríši v Danielovom videní predstavenej ako štvrté veľké a strašné zviera vystupujúce z mora národov.

Zjavenie 13. kapitola

Apoštolovi Jánovi podobne ako prorokovi Danielovi sa dostalo videnie o prichádzajúcej celosvetovej ríši. V trinástej kapitole knihy Zjavenie je táto ríša predstavená ako šelma vystupujúca z mora. Morom sa aj tu rozumie more národov, teda videnie je o zemskej ríši a o ľudskej bytosti, ktorá bude stáť na jej čele. Šelma, ktorú videl Ján, je takmer identická s videním, ktoré uvádza Daniel vo svojej siedmej kapitole. Ján píše: „*A videl som vystupovať z mora šelmu, ktorá mala sedem hláv a desať rohov a na svojich rohoch mala desať diadémov a na svojich hlavách mená rúhania*“ (Zjavenie 13:1).

Z Jánovho opisu šelmy je už očividné, že ide o ríšu, ktorá je akousi „zlúčeninou“, úniou všetkých doterajších už zaniknutých zemských ríš (Daniel 2: 38-43, 7:3-7). Má desať rohov a na nich rúhania (Rímska ríša, štvrté zviera z Daniela 7. kapitoly). Je podobná leopardovi (Grécka ríša, tretie zviera). Má nohy medveďa (Perzská ríša, druhé zviera). Ústa leva (Babylonská ríša, prvé zviera). To je v zhode s Danielovým videním z 2. a zo 7. kapitoly.

Okrem toho Ján videl, že šelma má sedem hláv, a to by tiež mohlo predstavovať predchádzajúce celosvetové ríše, a to takto: Babylonská ríša – 1 hlava; Perzská ríša – 1 hlava; Grécka ríša – 4

hlavy (štyri diodochie);^{B)} Rímska ríša – 1 hlava. To je spolu sedem hláv.

Opis tejto šelmy (1:1) je preto opisom Antikrista a jeho celosvetovej, poslednej zemskej ríše. Šelma bola obdarená nadprirodzenou mocou a celosvetovou vládou. Nadprirodzenú vládu a moc jej dá Satan (drak): „*A klaňali sa drakovi, ktorý dal šelme takú moc, a klaňali sa i šelme a hovorili: Kto je podobný šelme, a kto môže bojovať s ňou?!*“ (verš 4) Celá zem sa bude klaňať šelme a drakovi – okrem tých, ktorí sú zapísaní v knihe života Baránka (verše 8-9).

„*A boli jej dané ústa, ktoré hovorili veľké veci a rúhania, a bola jej daná moc, aby trvala štyridsaťdva mesiacov*“ (verš 5). Rúhala sa Bohu a všetkým, ktorí bývajú na nebi (verš 6). Moc a vláda nad celým svetom bude daná šelme (Antikristovi) a šelma bude nad svetom vládnuť sedem rokov a z toho sa bude rúhať Bohu a prenasledovať Boží ľud *štyridsaťdva mesiacov*, čo je *tri a pol roka*, čiže čas, *dva časy a pol času* (ako v Daniel 7:25). Mnohí budú trýznení a zabíjaní.

Ján videl ešte jednu šelmu, ktorá vystupovala zo zeme, ktorá *mala dva rohy podobné Baránkovým, ale hovorila ako drak* (Zjavenie 13:11). Táto druhá šelma robí veľké divy pred prvou šelmou. Je to falošný Antikristov prorok, ktorý dá spraviť obraz prvej šelme. Obraz prehovorí a falošný prorok bude nútiť obyvateľov zeme, aby sa klaňali obrazu prvej šelmy. Spôsobí, aby všetci, ktorí sa neklaňajú šelme, boli pobití a všetkým bolo dané ryté znamenie prvej šelmy na čelo alebo pravú ruku (13:11-18).

V tejto kapitole je spomenutý drak (13:4). Je to obraz a pomenovanie Satana (Zjavenie 12:9).

Cirkev pred vychátením

V posledných časoch na konci vekov bude eskalovať (vystupňuje sa) vláda Satana nad týmto svetom v podobe celosvetovej ríše Antikrista. V tom čase dôjde k ukrutnému prenasledovaniu svätých Božích, Božieho ľudu, všetkých uverivších zo Židov i pohanov, ktorí budú v tom čase žiť. Všetci, ktorí na svoju ruku alebo čelo neprijmú znamenie Antikrista alebo sa nebudú klaňať jeho obrazu, budú zabití (Zjavenie 13:15, 20:4).

Prenasledovanie bude také kruté, že keby ho Boh zvrchovane neskrátil, ani svätí (vyvolení podľa vyvolenia milosti) by neobstáli. Avšak pre vyvolených bude táto doba súženia skrátená (Matúš 24:22; Marek 13:20). Svätí ponechaní živí v tomto čase budú vychvátení. Pred vychvátením však prejdú týmto prenasledovaním, ktoré im bude skúškou viery. Skôr ako dôjde k vychváteniu za druhého príchodu Pána Ježiša Krista, musí najprv prísť odpadnutie a byť zjavený Antikrist a jeho vláda (2. Tesalonickým 2:3-4).

V súčasnosti je rozšírené presvedčenie, že Cirkev súžením neprejde, že bude vychvátená pred súžením. Ak by to tak naozaj malo byť, potom by výpoveď Písma, priama reč Pána Ježiša Krista, že kvôli vyvoleným (svätým Božím, spaseným Božím deťom patriacim do Cirkvi) bude čas súženia skrátený, nedávala žiaden zmysel. Aký zmysel by malo skracovať súženie kvôli svätým, ak svätí budú vychvátení ešte pred súžením?

To, že deti Božie prechádzajú vo svojom živote utrpením či súžením, je prirodzené. Môže to mať rôzne príčiny. Buď ide o prenasledovanie kvôli svedectvu Ježiša Krista, alebo ide o nenávisť sveta, pretože už nie sme zo sveta.

Alebo ide o skúšku viery, čiže o utrpenie spravodlivého, alebo dokonca môže ísť o časné Božie tresty (palica Božia na Božie deti), ak potrebujeme výchovno-nápravné káznenie pre prítomný hriech či neposlušnosť.

Špecifickým je súženie v zmysle utrpenia spravodlivého. Najmarkantnejším príkladom takéhoto súženia je Jób. O súžení spravodlivého píše veľa a podrobne aj apoštol Peter vo svojich listoch. Súženie spravodlivého slúži na prečistenie a upevnenie viery. Výdrž a vytrvalosť, vytrvanie až do konca je na našej strane motivované konečným východiskom (novým osláveným nebeským telom) a odmenou: *„Lebo terajšie kratučké ľahké nášho súženia nám pôsobia prenesmierne veľkú večnú tiaž slávy, keď nehľadáme na veci, ktoré sa vidia, ale na veci, ktoré sa nevidia. Lebo veci, ktoré sa vidia, sú dočasné; ale tie, ktoré sa nevidia, sú večné“* (2. Korinským 4:17-18).

Ak sme Kristovi, sme spoludedičmi Krista. Ak on trpel, bola by to nejaká divná vec, že by sme aj my mali prejsť utrpením či súžením? *„A ak deťmi, teda aj dedičmi, dedičmi Božími a spoludedičmi Kristovými; akže spolu trpíme, aby sme aj spolu boli oslávení. Lebo tak súdím, že utrpenia terajšieho času nie sú hodny, aby boli prirovnané k budúcej sláve, ktorá má byť zjavená na nás“* (Rímskym 8:17-18).

Súženie, ktoré bude na zemi počas vlády Antikrista, však bude také kruté, akého doteraz nikdy nebolo a ani už viac nebude: *„Lebo vtedy bude veľké súženie, akého nebolo od počiatku sveta až doteraz, ani už nikdy viac nebude“* (Matúš 24:21, rovnako aj Marek 13:19, pozri aj Daniel 12:1).

Toto súženie je v Danielových proctvách opísané spôsobom, že: Antikrist viedol vojnu so svätými a premáhal ich (Daniel 7:21); Antikrist unaví svätých (Daniel 7:25), svätí budú vydaní do ruky Antikrista (Daniel 7:25); zahubí ľud svätých (Daniel 8:24), bude rozmetávať silu svätého ľudu (Daniel 12:7). Výraz „zahubí ľud svätých“ odkazuje na fyzickú likvidáciu (zabíjanie) tých, ktorí sa odmietnu klaňať obrazu Antikrista.

Celé toto súženie je sumárne opísané takto: „*Mnohí budú čistení a bielení a skúšaní ako v ohni*“ (Daniel 12:10). Tým je zreteľne vyjadrené, že charakter tohto súženia je utrpenie spravodlivého, „*aby dokázanie sa vašej viery, o mnoho cennejšie nad zlato, ktoré hynie, ale sa ohňom skúša, bolo vám nájsené na chválu, na česť a na slávu pri zjavení Ježiša Krista*“ (1. Petrov 1:7).

Završenie spasenia a život v Božom kráľovstve

Pán Ježiš Kristus na kríži porazil smrť a porazil aj Satana s jeho mocou a vládou nad svetom. Ak sme živou a trvácnuou vierou uverili evanjeliu ukrižova-

ného a vzkrieseného Krista, tak už teraz sme Božie deti a patríme do Božieho kráľovstva. Božie kráľovstvo však ešte neprišlo v moci a v sláve. Pán Ježiš Kristus je v súčasnosti Kráľom a Pánom svojej Cirkvi. My patriaci Pánovi tu na zemi žijeme uprostred Satanovho kráľovstva, takpovediac na ambasáde Božieho kráľovstva.

Aj keď sme už s Kristom vstali z mŕtvych, ešte stále žijeme v smrteľných nevykúpených telách a očakávame vzkriesenie do osláveného nebeského tela. Skôr ako k tomu dôjde, buď ešte budeme musieť prejsť údolím smrti (zomrieť v časoch mieru a relatívneho pokoja alebo zomrieť či byť zabití v súžení), alebo budeme za živa vychvátení k Pánovi a premenení do nového osláveného nebeského tela.

Za tým nás čaká už len súdna stolica Kristova, večera svadby Baránkovej, vládnutie s Kristom na zemi v tisícročnom kráľovstve a za tým večný život na novej zemi a v novom nebi, v nebeskom Jeruzaleme.

Drahoslav Vajda a Peter Vajda

Zdroj

- 1) *Izrael v dejinách spásy – 8. časť, Solas číslo 63, leto 2024, str. 18-40*
  - a) *Danielove prorocktvá, str. 35*
  - b) *Videnie o štyroch svetových ríšach, str. 36*
  - c) *Videnie o štyroch zvieratách, str. 37*
- 2) V zajatí Daniel dostal meno Baltazár [babylonské meno, ktorého význam je: „(boh) Baal ochraňuj kráľa“].
- 3) *Izrael v dejinách spásy – 9. časť, Solas číslo 64, jeseň 2024, oddiel *Nástup Rímskej ríše*, str. 29*

Poznámky

- A) *Antikrist*, v gréčtine *Anti-Christos*. „Anti“ znamená „namiesto“ alebo „proti“. „Christos“ je grécke slovo pre „pomazaný“. Aj hebrejské slovo „mesiáš“ znamená „pomazaný“.

B) Grécka celosvetová vláda Alexandra Veľkého sa datuje do rokov 330 – 323 pred Kristom. Počiatok Alexandrových výbojov proti vtedy celosvetovo vládnucej Perzskej ríši sa datuje do roku 334 pred Kristom, ale za počiatok celosvetovej vlády Grécka sa považuje až rok 330 pred Kristom, keď bola dobytá a ovládnutá celá Perzská ríša. V januári 330 padlo hlavné mesto Perzskej ríše Persepolis. Dareios, kráľ Perzie, utiekol, ale v júli toho roka bol svojím príbuzným zabitý. Smrť kráľa Dareia sa považuje za koniec Perzskej ríše a počiatok Gréckej ríše Alexandra Veľkého. Alexander Veľký zomrel v roku 323 a jeho ríša, Grécka ríša, sa rozpadla na štyri diodochie, štyri následnícke ríše, ale v podstate to bola stále nadvláda Grécka nad svetom. Až potom, keď v roku 31 pred Kristom zanikla posledná diodochia (grécky Ptolemaiovský Egypt), zanikla tým aj celosvetová vláda Grécka a začala celosvetová vláda Rímskej ríše.

Post Scriptum:

Pohľad na dejiny sveta, ľudstva a Božieho ľudu

Dejiny sveta a ľudstva

Tento článok uzatvára službu časopisu *Solás*. Preto názov Post Scriptum.^{A)} Rámčovo v ňom zhrňame dejiny sveta, ľudstva a spasenia.

Stvorenie sveta

Dejiny sveta začínajú postupným Božím tvorením v šiestich dňoch stvoriteľského týždňa, počas ktorých bolo stvorené nebo a zem a všetko, čo je na nich – živé aj neživé. Všetko stvorené bolo dokonalé – dokonalý Stvoriteľ, Boh, stvoril dokonalé dielo. Na konci šiesteho dňa uvidel a konštatoval, že všetko bolo *veľmi dobré* (1. Mojžišova 1:1-31). Nič nebolo potrebné opakovať, opravovať, dopĺňať alebo meniť. V siedmom dni Boh odpočíval od všetkého svojho diela, ktoré stvoril, a tento deň ustanovil za odpočinok bez konca, za večný odpočinok – čítaj 1. Mojžišovu 1:31-2:3, Židom 4:3 a poznámku.^{B)}

Stvorenie ľudstva a jeho dejiny

Ľudstvo začína stvorením Adama, človeka, ktorý bol stvorený tak, že *Hospodin Boh vezmúc prach zo zeme, vdýchol do jeho nozdier dych života a človek sa stal živou dušou* (1. Mojžišova 2:7). Človek bol stvorený na konci stvoriteľského týždňa v šiestom dni na Boží obraz (1. Mojžišova 1:27; Žalm 8:4-7).

Boh videl, že nie je dobré, aby bol človek (Adam) sám. Dal mu pomoc jemu rovnú – z jeho rebra vybudoval ženu Evu a priviedol ju k Adamovi (1. Mojžišova 2:18, 21-22). Adam a Eva, ako aj všetko stvorenstvo, boli dokonalí a svätí. Mali spoločenstvo so svojím Stvoriteľom, ktorý k nim prichádzal do rajskej záhrady. Boli morálne čistí – boli nahí a nehanbili sa (verš 25).

Za pokrm človek dostal *„každú bylinu, ktorá plodí semä a ktorá je na tvári celej zeme, i každý strom, na ktorom je ovocie stromu, ktorý plodí semä. To všet-*

ko vám bude za pokrm“ (1. Mojžišova 1:29). Boh zaopatril potravou aj všetko stvorenstvo, v ktorom je živá duša: „A všetkým zvieratám zemským a všetkému vtáctvu nebeskému a všetkému, čo sa plazí na zemi, v čom je živá duša, dal som za pokrm všetko zelené byliny. A bolo tak“ (verš 30).

Ako všetko ostatné stvorenstvo aj zem (pevnina) bola stvorená dokonale. Na povrchu Zeme sa objavila v treťom dni potom, ako Boh zhromaždil vody pod nebom na jedno miesto (1. Mojžišova 1:10). Bola úrodná a bola stvorená tak, že vydávala sama od seba bylinu a semä na pokrm a rástli na nej aj ovocné stromy vydávajúce ovocie vhodné na jedenie: „A zem vydala sviežu trávu, bylinu, vydávajúcu semä podľa svojho druhu, a všelijaký strom, rodiaci ovocie, v ktorom bolo jeho semä, podľa svojho druhu“ (verš 12).

Všimnime si, že v týchto veršoch je uvedené, že ľudia za pokrm dostali *každú bylinu, ktorá je na celej tvári zeme i každý strom*. Teda zem už odvtedy rodila byliny a stromy a už odvtedy prinášali úrodu a ovocie, ktoré bolo k dispozícii všetkému stvorenstvu za potravu. Nebolo potrebné dorábať si potravu. Nebolo potrebné orať, sadiť, pestovať atď. Zem bola požehnaná a už hneď sama plodila užitočné byliny ako pokrm a už hneď na nej rástli stromy prinášajúce ovocie na jedenie – tak to pre človeka a ostatné stvorenstvo bolo pripravené už pri stvorení a pripravil a zariadil to Stvoriteľ – a tak to malo zostať navždy.^{1); 2b)}

Rajská záhrada

Boh Stvoriteľ umiestnil Adama do záhrady v krajine Éden – do prostredia,

ktoré pre človeka vopred pripravil, aby tam prebýval (1. Mojžišova 2:8): „A Hospodin Boh vysadil záhradu čiže raj v Édene, od východu, a tam postavil človeka, ktorého utvoril.“

Rajská záhrada so svojimi stromami prinášajúcimi ovocie dobré na jedenie bola prostredím špeciálne pripraveným pre človeka (verš 16). Boh ho ustanovil za správcu sveta pod svojím vedením, dal mu právo a moc, aby spravoval a podriadil si svet a vládol celému stvorenstvu (1. Mojžišova 1:27-2:3; Žalm 8:4-9). Úlohou človeka bolo zodpovedne vládnuť zemi pod Božou zvrchovanosťou (2:15) a poslúchať svojho Stvoriteľa. Všetko potrebné k životu mal zabezpečené v rajskej záhrade. Dostal len príkaz nejest' zo stromu poznania dobrého a zlého (verš 17). Stromy rajskej záhrady prinášali ovocie na pokrm a zem sama plodila užitočnú bylinu pre všetko stvorenstvo. Človek a ostatné stvorenstvo s ním žili v plnom Božom zaopatrení.

Pád do hriechu

Prišiel ale okamih, keď padlý anjel Satan (Lucifer) skrze hada zvedol Evu, aby vzala ovocie zo stromu poznania dobrého a zlého a jedla. Eva hada poslúchla a jedol aj Adam, čím sa dopustil prestúpenia, zhrešil proti Bohu (3:1-7, 17; 1. Timotejovi 2:13-14). Týmto skutkom neposlušnosti sa Adam s Evou, a skrze nich celé ľudstvo, odvrátili od Boha a všetko to dobré a dokonalé – pripravené pre človeka a ostatné stvorenstvo – sa následne porušilo v dôsledku Božieho zlorečnenstva ako trestu za Adamov hriech. Takto skrze jedného človeka vošiel hriech do celej ľudskej rasy a skrze hriech smrť (Rímskym 5:12). Všetci

traja, Adam, žena (Eva) a had, boli už v rajskej záhrade súdení a stihol ich trest (3:9-19). Had a zem boli prekliati, boli zlorečení (verše 14 a 17).

Od tohto okamihu sa dejiny ľudstva odvíjajú v dvoch líniách. Jednu líniu tvoria dejiny padlého ľudstva a porušeného sveta. Druhú líniu tvoria dejiny Bohom spasených ľudí, vykúpeného Božieho ľudu na zemi. Obe skupiny ľudstva však žijú na tom istom jednom svete. Prelínajú sa a vzájomne sa ovplyvňujú.

V dôsledku neposlušnosti boli Adam s Evou (človek) vyhnaní z rajskej záhrady, v ktorej sa dovtedy tešili plnému zaopatreniu (1. Mojžišova 1:29). V záhrade ich pokrmom bolo ovocie stromu poznania dobrého a zlého) a byliny, ktoré im a celému stvorenstvu sama od seba rodila požehnaná zem.

Adam a všetko jeho potomstvo (ľudstvo) si od vyhnania z rajskej záhrady musí potravu a všetky svoje životné potreby obstarávať (dorábať) samo. Boh Adamovi povedal: „... *zlorečená bude zem pre teba; s bolesťou budeš z nej jesť po všetky dni svojho života*“ (verš 17). Za pokrm mu bola daná (určená) poľná bylina, ktorú si už ale musí sám dopesťovať v pote svojej tváre, lebo zem je pre Adamov hriech, pre Adama už v stave prekliatia a sama od seba rodí už len trnie a bodľacie (1. Mojžišova 3:17-19). Teraz človek má už len toľko, koľko si sám v pote svojej tváre dopestuje na zemi, ktorá je pod zlorečením (prekliatím).

Pádom do hriechu sa zmenila aj prirodzenosť človeka. V dôsledku Božieho zlorečenia pre Adama vošla smrť do života človeka (celého ľudstva). Človek sa porušil (duchovne zomrel) a stal sa

smrteľným. Je mu uložené raz zomrieť a potom súd a večné zahynutie (druhá smrť). Z bezhriešneho a morálne čistého sa stal hriešnik, ktorý nehľadá Boha, ale sa snaží pred ním utiecť a skryť. Takým sa rodí každý Adamov potomok. Rodí sa s hriešnou prirodzenosťou, je hriešnik a pácha hriechy. Žije v márnosti svojich zlých žiadostí a túžob. Je vo vzbure voči Bohu. Boha neposlúcha ani sa o neho nezaujíma, ale si ide svojou cestou podľa umiernenosti svojho zatvrdeného nešľachetného srdca. Odplatou za to mu je smrť, lebo odplatou za hriech je smrť. Ako hriešnik bude večnosť tráviť vo večnom odlúčení od Boha na mieste nazývanom ohnivý jazero. To je údil človeka žijúceho bez Boha.

Noachova (Noeho) potopa

Po vyhnaní z rajskej záhrady sa ľudia množili a osídlili zem. Spolu s tým sa ale rozmnožil i ľudský hriech, ľudská zloba a vzbura. Dosiahli takých rozmerov, že sa Boh rozhodol zahľadiť človeka, ktorého stvoril, z tváre zeme a spolu s ním aj všetko stvorenstvo – od zemeplazu až po nebeské vtáctvo. Súd sa skutočne aj udial. Všetko, celú zem a všetko, čo bolo na nej, zahľadil Boh vodami potopy (1. Mojžišova 6:7, 7:10-12). Zahynul celý dovtedajší svet. Len Noach a jeho rodina, spolu osem duší (štyri manželské páry), a páry zvierat každého druhu našli milosť v očiach Hospodina a boli zachránení (6:8, 7:21-23). Celý vtedajší svet zahynul vodou. Do sveta po potope vošiel len Noach a všetko, čo bolo s ním v korábe (7:23).

Vtedajší svet zahynul, ale tvorstvo, ktoré zostalo po potope, dostalo novú príležitosť, nový začiatok vďaka zmluve

s Noachom: „*A Boh požehnal Noacha a jeho synov a riekol im: Plod'te sa a množte sa a naplňte zem*“ (9:1). Od troch Noachových synov bola zem znovu zaľudnená (9:19) a celá zem bola jedného jazyka.

Ludia sa však opäť vydali cestou neposlušnosti. Namiesto toho, aby sa rozptýlili po tvári celej zeme a osídlili ju, sústredili sa na jedno miesto, na rovinu v zemi Sineár. Namiesto poslušnosti a oslavy Boha sa rozhodli osláviť seba. Rozhodli sa vystavať mesto a vežu, ktorá by siahala až do neba, a urobiť si meno, aby neboli rozptýlení po celej tvári zeme (11:4). Tým chceli vstúpiť vo svojej vlastnej sile a schopnosti do sféry prebývania Boha. Chceli dosiahnuť to, čo im nepatrilo, lebo: „*Nebesia sú nebesia Hospodinove, a zem dal synom človeka*“ (Žalm 115:16). A tak opäť prišiel na ľudstvo trest. Tento raz vo forme zmätenia jazykov a vzniku národov. Vďaka tomuto Božiemu zásahu a rôznorodosti jazykov, ktorým si navzájom nerozumeli, sa ľudia rozptýlili po tvári celej Zeme (11:7-9).

Nad svetom vládne Satan

V rajskej záhrade poslúchli Adam s Evou Satana (diabla), toho *starého hada* (Zjavenie 12:9, 20:2). Týmto aktom, poslúchnutím Satana, stratil človek (prostredníctvom Adama) všetku svoju vládu nad svetom, a vládu získal Satan. Človek (Adam) a následne i celé ľudstvo sa stalo sluhom (poddanými) Satana.

To, že Satan je vládcom sveta, potvrdzuje aj novozákonné Písmo: „*A diabol mu povedal: Tebe dám všetku túto moc aj ich slávu, lebo je mne daná, a komu chcem, tomu ju dám*“ (Lukáš 4:6). Tak sa to stalo pre Adamov hriech. Písmo

oznamuje: „*Koho poslúchate, toho ste sluhami*“ (Rímskym 6:16) – a to je univerzálny princíp, od ktorého sa odvíja všetko dianie na nebi aj na zemi. Adam podľahol Satanovmu pokušeniu (v rajskej záhrade) a Satana poslúchol, čím dostal celé ľudstvo pod Satanovu vládu.

Keď prišiel Ježiš Kristus, Boží Syn, na svet ako človek, prišiel v úlohe druhého a posledného Adama. To znamená, že podobne ako prvý Adam reprezentoval svoj ľud. Pán Ježiš, aj keď bol človekom, nebol pod Satanovou vládou, ako boli všetci Adamovi potomkovia, pretože bol zhora, jeho otcom nebol Adam, lebo bol splodený zo Svätého Ducha. Preto ho Satan na púšti pokúšal, aby ho zvedol tak, ako zvedol prvého Adama. V tom pokúšaní išlo o to, aby sa Pán Ježiš podriadil Satanovi a ponechal mu vládu nad svetom a ľudstvom. Keby Pán Ježiš v tejto skúške zlyhal, rovnako ako zlyhal prvý Adam na počiatku, spasenie by nebolo možné. Pán Ježiš však v tejto skúške obstál, nezlyhal tak ako prvý Adam.

Toto je kľúčové pre porozumenie, kam ľudstvo od vyhnania z rajskej záhrady smeruje: je pod vládou Satana. Všetci, každý jeden človek, sa rodia porušením hriechom, rodia sa do Satanovho kráľovstva (Lukáš 4:5-6). Vládne im Satan a sily temnoty (Kolosenským 1:13). Satan je vládcom sveta (ešte aj v prítomnosti) a *svoju vládu, kráľovstvá sveta a ich slávu, komu chce, tomu môže dať* (Lukáš 4:6; Matúš 4:8-9). To v budúcnosti aj urobí.

Celosvetové ríše

Po zmätení jazykov v Bábeli a následnom rozptýlení ľudstva sa dejiny ľudstva odvíjajú v podobe štátov (mestské

štáty), kráľovstiev či ríš. História doteraz pozná štyri svetové ríše: Babylonskú, Perzskú, Grécku a Rímsku ríšu.

Príde čas, keď vznikne ďalšia celosvetová ríša a na jej čele bude stáť silný a krutý vládca obdarovaný nadprirodzenou silou a mocou (Daniel 7:17, 23). Vieme to z Písma a poznáme ho pod pomenovaním Antikrist (1. Jánov 2:18). Jemu dá Satan vládu a veľkú právomoc nad kráľovstvami sveta (2. Tesalonickým 2:9; Zjavenie 13:2, 4). Antikrist bude zvädzať do vzbury proti Bohu celý svet. Zvedie mnohých, ale nie všetkých. Antikrist spolu so svojím pomocníkom falošným prorokom bude odstránený a jeho ríša zanikne. Stane sa to pri druhom príchode Pána Ježiša Krista. Po tomto na celej zemi nastúpi vláda Kristovho kráľovstva.

Skonanie sveta

Antikristova ríša zanikne. Satan bude uväznený v podzemnom žalári. Kristovo kráľovstvo na zemi bude trvať tisíc rokov. Na konci tohto obdobia Satan bude prepustený a zvedie národy do vzbury proti Bohu a jeho ľudu (Zjavenie 20:7-8). Z neba však zostúpi oheň a všetkých nepriateľov zničí. Satan bude uvrhnutý do ohnivého jazera, kde sa už bude nachádzať Antikrist a jeho prorok. Po týchto udalostiach dôjde k súdu pred Božím trónom. Kto nebude nájdený zapísaný v knihe života, bude uvrhnutý do ohnivého jazera (Zjavenie 20:11-15).

Týmto skončia dejiny tohto sveta a bezbožného ľudstva. Stará zem a nebo zaniknú, miesta sa im nenájde (verš 11) a bezbožní jednotlivci skončia v ohnivom jazere. Po týchto udalostiach Boh stvorí nové nebo a novú zem (Zjavenie 21:1),

na ktorých už bude prebývať len Boh so svojím vyvoleným a spaseným ľuďom – nebude tam žiadneho bezbožníka.

Dejiny Božieho ľudu

V rajskej záhrade Adam a Eva neposlúchli Boží príkaz a za to ich stihol trest a s nimi následne aj všetkých ich potomkov. Všetci sa rodíme ako hriešnici a odlúčení od Boha. Boh však od svojho zámeru, kvôli ktorému stvoril svet, mať svoj ľud, s ktorým bude prebývať, ktorému bude Bohom a ktorý bude jeho ľuďom, neupustil ani po páde človeka (Adama) do hriechu. Hneď v rajskej záhrade dal zaslúbenie o porážke Satana a víťazstve Spasiteľa, *semena pošliého zo ženy* (1. Mojžišova 3:15). Už tam sa začali písať aj dejiny spásy, dejiny Božieho ľudu.

Ako napredovali dejiny padlého ľudstva, množil sa hriech. Aj v týchto časoch však Boh prejavoval svoju milosť. Žili tu ľudia, ktorí boli vierou spasení a patrili Bohu (Židom 11:1-7). Bezbožnosť sveta vyvrcholila natolko, že prišiel Boží súd a ako odpoveď trest: celý vtedajší svet bol odsúdený, zahynul zatopený vodou. Ale Noach a jeho rodina (štyri manželské páry) a páry zvierat, ktoré boli s nimi v korábe, našli milosť v Božích očiach a boli zachránení. Ľudstvo aj tvorstvo dostali novú šancu skrze zmluvu, ktorú Boh s nimi uzavrel (1. Mojžišova 9:8-10).

Čas plynul a po Noachovej potope sa ľudstvo znova odvrátilo od Boha. On však svoj úmysel mať svoj ľud ani teraz nezmenil. Spomedzi všetkých ľudí si vybral Abraháma a oddelil ho pre svoje ciele. Dal mu zaslúbenie, že v ňom budú požehnané všetky čelade zeme. Toto

zasľúbenie sa týka spasenia ľudí zo všetkých národov, kmeňov a jazykov. Keď Boh toto zasľúbenie pred mnohými storočiami dával Abrahámovi, mal na mysli aj nás, ktorí sme uverili z nášho národa.

Zapísané Božie slovo oznamuje, ako Boh postupne zjavuje a realizuje svoj plán spasenia svojho ľudu. Zasľúbenia dané Abrahámovi a zmluva, ktorú s ním uzavrel, sú kľúčové pre spasenie Božieho ľudu zo všetkých národov sveta.ñ

Abrahám a národ Izrael

Abrahám pôvodne býval v krajine Chaldejov v meste Úr. Pôvodne sa volal Abram. Až neskôr ho Hospodin premenoval na Abraháma (1. Mojžišova 11:25-28, 17:5).

Boh dal Abrahámovi, po ňom aj Izákovi a po ňom aj Jakobovi (Izraelovi) zasľúbenia, ktoré sa špecificky týkajú izraelského národa. Tým do Božieho plánu spásy ľudstva pozoruhodne vošiel jeden zvláštny národ. Je to izraelský národ, Abrahámovo, Izákovo a Jakobovo fyzické (biologické) potomstvo. Izraelský národ bol Abrahámovi zasľúbeným semenom (špecifickým fyzickým potomstvom, špecifickým fyzickým semenom v množnom čísle). Mal splniť úlohu „Božieho syna“, prostredníka spásy pre všetky národy. V tejto úlohe však zlyhal pre svoju neposlušnosť a tvrdé srdce. Preto muselo prísť skutočné, pravé zasľúbené semeno Abrahámovo (zasľúbený potomok v jednotnom čísle), Ježiš Kristus, skutočný Boží Syn, aby naplnil všetky zasľúbenia zmluvy, ktorú Boh uzavrel s Abrahámom.

Zasľúbenia a zmluva s Abrahámom³⁾

Abrahám poslúchol – poslúchol vo viere. Opustil svoju otcinu a putoval tam, kam

ho Boh viedol. Dôveroval Bohu, a preto urobil všetko, čo mu Boh prikázal. Boh priviedol Abraháma do krajiny Kanaán.

Keď dal Boh Abramovi príkaz opustiť jeho otcinu (1. Mojžišova 12:1), dal mu ho spolu so zasľúbeniami (1. Mojžišova 12:2-3): „*A učiním ťa veľkým národom a požehnám ťa a zvelebím tvoje meno, a budeš požehnaním... a budú požehnané v tebe všetky čelade zeme.*“ V týchto zasľúbeniach je uvedené, že nielenže sa má Abrahám prenáramne rozmnožiť, takže bude z neho veľký národ, ale dokonca v ňom budú požehnané všetky čelade zeme.

Abrahám uveril Hospodinovi. Uveril, aj keď okolnosti jeho života a života Sárari, jeho manželky, tomu nenasvedčovali. Toto je kľúčová udalosť a skutočnosť, na ktorej novozmluvné zjavenie vysvetľuje ospravedlnenie z milosti skrze samotnú vieru – Boh Abrahámovi *počítal vieru za spravodlivosť* (1. Mojžišova 15:6). Rovnako je ospravedlnený aj každý, kto uveril evanjeliu Ježiša Krista (Rímskym 4. kapitola).

Hneď po tom, ako Abrahám uveril a ako mu Boh započítal vieru za spravodlivosť, svoje zasľúbenia následne spečatil tým, že uzavrel s Abrahámom zmluvu (1. Mojžišova 15:9-21). Obsah zmluvy s Abramom (verš 18) je takýto: „*Tvojmu semenu som dal túto zem...*“, pričom zem je presne definovaná zemepisne (verše 18-21). Je to krajina Kanaán.

Predmetom zmluvy s Abrahámom je, že Abrahámovo semeno (potomok alebo potomstvo) zdedí zem. Abrahámovi je teda zmluvne garantovaná nielen zasľúbená zem, ale aj potomok/potomstvo (semeno). Od tohto okamihu sú zasľúbenia nielen zasľúbené, ale na-

vyše aj potvrdené zmluvou. Táto zmluva je postavená na zaslúbeniach. Nie je podmienená ničím zo strany Abraháma. Boh v tejto zmluve zaväzuje sám seba, že Abrahámovi vyplní jemu dané zaslúbenia. Tým, že vyplnenie zaslúbení nie je podmienené žiadnou zmluvnou poslušnosťou na strane Abraháma, je táto zmluva zmluvou *povahy* (charakteru, podstaty) *milosti*. Táto zmluva sa týka vyplnenia Božích zaslúbení, je na nich postavená, preto ju môžeme nazvať aj „zmluvou zaslúbení“ – a presne takto ju nazývajú novozákonné písma (Efezským 2:12). A kvôli okolnostiam pôvodu tejto zmluvy ju budeme nazývať aj „abrahámovskou zmluvou“.

Súčasťou zaslúbení je aj to, že Abrahám bude mať – zo svojej vlastnej rodovej línie – potomka alebo potomstvo (alebo aj oboje, čo však odkrývajú až novozákonné písma), ktorý/ktoré bude dedičom zaslúbení abrahámovskej zmluvy (1. Mojžišova 15:4). Neskôr (1. Mojžišova 17. kapitola) Boh túto zmluvu opätovne potvrdí a rozšíri aj na Abrahámovu semeno (potomka/potomstvo) v nasledujúcich Abrahámových pokoleniach. Zdôraznime ešte raz, že abrahámovská zmluva je *zmluva charakteru milosti a je postavená na zaslúbeniach*. Pritom následné Božie konanie s Abrahámom, jeho synmi a jeho vnukmi poodhalí a novozákonné písma nakoniec vyložia, že tieto zaslúbenia a táto zmluva sa týkajú inak zaslúbeného semena ako potomka v jednotnom čísle a inak zaslúbeného semena ako potomstva, čiže potomkov v množnom čísle.

Boh svoju zmluvu uzavretú s Abrahámom postupne vzťahol (zúžil) aj na Izáka (nie však na Izmaela), Jakoba

(nie však na Ezava) a na Jakobových synov. Abrahámovská zmluva je potom ďalej v Písmach opísaná už ako zmluva, ktorú uzavrel Hospodin s Abrahámom, s Izákom a s Jakobom (2. Mojžišova 2:24; 3. Mojžišova 26:42; 2. kráľov 13:23).

Boh si teda zvolil celé Jakobovo telesné potomstvo a vstúpil s ním do *zvláštneho vzťahu*, odlišného od toho, v ktorom ostane s inými (pohanskými) národmi. Všetkých 12 kmeňov (pokolení) Jakobových (Izraelových) sa stáva Božou voľbou a Božím prozreteľným riadením *vyvoleným národom*.

Avšak novozmluvné zjavenie ukáže, že Boží výber (zužovanie, na koho sa bude zmluva v konečnom dôsledku vzťahovať) pokračuje (už v inom zmysle) aj v pokoleniach po Jakobovi. Novozákonné písma preto hovoria o „*Izraeli z Izraela*“ alebo o „*Izraeli v rámci Izraela*“ (o Izraeli v inom zmysle, než je Izrael ako celý národ, ako etnikum) alebo o „*ostatku z Izraela*“ (Rímskym 9:22, 11:2-5).

Boh si izraelský národ vyvolil, povolal a vykúpil. Vyvolil a povolal k špeciálnej úlohe, ktorú mal medzi národmi splniť v súvislosti s Božím plánom spasenia. Mali sa stať kráľovstvom kňazov a svätým národom (2. Mojžišova 19:5-6). Cez izraelský národ ako zvláštny národ a „kráľovstvo kňazov“ mali byť požehnané všetky čelade zeme. V Božom pláne mal izraelský národ sprostredkovať ostatným národom známost' cesty spásy a poznanie toho, ako mať s Bohom správny vzťah. Okolité národy mali spoznať, že s Izraelom je jediný pravý živý Boh.

Boh vykúpil izraelský národ fyzicky z otroctva v Egypte krvou paschálneho

baránka. Sformoval si Izrael ako zvláštny národ, ako svoj ľud vtedy, keď ich svojím pôsobením, mocami a divmi vyviedol z otroctva v Egypte, aby mu svätoslúžili a aby mu boli zvláštnym vlastníctvom. Viedol ich do zaslúbenej zeme a na Sinajskej púšti im dal cez prostredníka Mojžiša zmluvu, ktorú nedal žiadnemu inému národu. Táto zmluva, nazvime ju *mojžišovská zmluva* (niekedy sa zvykne nazývať aj *sinajská zmluva*), je zmluvou povahy (charakteru) skutkov, pretože zmluvné zaslúbenia sa zmluvnej strane (izraelskému národu) vyplnia len pod podmienkou poslušnosti podmienkam zmluvy – Mojžišovmu zákonu (2. Mojžišova 19:5-6): „*Tak teraz ak naozaj budete poslúchať môj hlas a budete ostríhať moju zmluvu, budete mi zvláštnym vlastníctvom nad všetky národy, lebo ved' moja je celá zem. A vy mi budete kráľovstvom kňazov a svätým národom...*“ Mojžišov zákon je sumárne definovaný v desatore a aplikácie rozmenený na drobné vo forme záväzných nariadení, ktoré často obsahujú aj formulácie pokuty či trestu pri ich porušení. Sú to príkazy, čo sa musí, čo sa smie, čo sa nesmie a čo a ako sa má robiť. V tomto zmysle je *mojžišovská zmluva* zásadne odlišná od *abrahámovskej zmluvy*. Aj keď sľubuje podobné zaslúbenia – zaslúbenú krajinu, požehnanie, Boh bude svojmu ľudu Bohom a oni mu budú ľuďom, *mojžišovská zmluva* na rozdiel od *abrahámovskej* vyžaduje na strane ľudu, ktorý má byť Božím ľuďom, poslušnosť a spravodlivosť v zmysle konania predpísaných skutkov (5. Mojžišova 28; pozri aj 2. Mojžišova 19:5, 5. Mojžišova 11:13, 1. Samuelova 12:13-15).

To, čo izraelskému národu ako etniku celý čas unikalo a uniká dodnes – a uniká

nielen im –, je skutočnosť, že príjemcom požehnaní abrahámovskej zmluvy sú len tí, ktorí majú abrahámovskú vieru. Teda tí, ktorí sú z viery Bohu verní a Boha milujú, ktorí sú z viery Bohu poslušní. Inak povedané tí, ktorí majú obrezané, poslušné srdcia a veria zaslúbeniam, čo sa preukazuje v ich životoch vernosťou a poslušnosťou naproti Bohu. Úlohou zákona (*mojžišovskej zmluvy* charakteru skutkov) bolo, aby odkryl, že zďaleka nejde o celý izraelský národ. Preto je napísané, že „zákon je pre bezbožného“. Preto je napísané, že „zákon bol pridaný pre prestúpenia“. Od odovzdania zákona izraelskému národu na Sinajskej púšti sa izraelský národ ocitol pod dvoma zmluvami súčasne. Je kľúčové túto skutočnosť pochopiť správne.

Zákon (*Mojžišov zákon*) ako zmluva skutkov (*mojžišovská zmluva*) však nezrušil zmluvu, ktorá bola uzatvorená už skôr, abrahámovskú zmluvu (Galatským 3:17). Funkciou zákona je odkryť hriech (neposlušnosť) a potrestať, odsúdiť ho. Zo zákona je len poznanie hriechu. Zákon nedokáže spasiť, pretože nedokáže dať život. Preto je zákon litera, ktorá zabíja, a služba zákona je službou odsúdenia. Dobrá správa pre tých z izraelského národa, ktorí mali abrahámovskú vieru a obrezané srdce, je tá, že zákon, ktorý bol pridaný pre prestúpenia, ich nemožno odsúdiť, pretože nemožno nahradiť ani zrušiť abrahámovskú zmluvu. Táto dobrá správa je nielen pre tých z izraelského národa, ale aj pre všetkých nás veriacich v evanjelium milosti Ježiša Krista. Nová zmluva vysvetľuje, že najdôležitejšou funkciou zákona je, že bol pestúnom, ktorý mal priviesť všetkých ku Kristovi.

Zaslúbená zem

Na zaslúbení krajiny najľahšie pochopíme kľúčovú pravdu o tom, aký cieľ Boh sledoval, keď dal Abrahámovi zaslúbenia a uzavrel s ním zmluvu a že tieto zaslúbenia sa rôznym spôsobom naplňajú rôznym (štyrom) Abrahámovým potomstvám.

Abrahámovi Boh zaslúbil krajinu Kanaán ako vlasť, ktorá bude jemu a jeho semenu daná do večného vlastníctva ako večné dedičstvo. Zaslúbená krajina (Kanaán) bola presne zemepisne (geograficky) definovaná. V starozákonných textoch sa zaslúbenie o zemi javí ako zaslúbenie zemskej krajiny. Nič viac sa za tým akoby nedá tušiť. Až novozákonné písma (Židom kapitola 11) vykladajú, že konečným cieľom a úplným naplnením tohto zaslúbenia je *nebeská vlasť* (večný život, nebeský Jeruzalem) a že dokonca už sám Abrahám tomuto zaslúbeniu takto rozumel a vierou si ho aj privlastnil, očakávajúc jeho naplnenie v budúcnosti. Rovnako tomu verili a rozumeli aj Izák, aj Jakob (Židom 11:8-16).

Abrahám teda rozumel a veril, že predmetom zaslúbenia o zemi zaslúbenej do večného vlastníctva (večného dedičstva) nie je fyzická krajina Kanaán (od Egyptského potoka po rieku Eufrat), ale večné prebývanie u Boha. Je ním nové nebo a nová zem a nebeský Jeruzalem – mesto, v ktorom panuje Božia vláda, nie ľudská. Zaslúbenie dané Abrahámovi má teda *duchovný, nebeský* rozmer – *týka sa spásy a večného života*. Toto zaslúbenie prechádza na Izáka, neprechádza však na Izmaela. Zaslúbenie, ktoré sa vzťahuje na Izmaela, má len *zemský* rozmer (bude z neho veľký národ s kniežatami, bude mať vlastnú

krajinu), zemskú rovinu, nemá nebeský (duchovný) rozmer či rovinu.

Zaslúbenie, ktoré dostal Abrahám, následne Izák a následne Izrael (Jakob), má primárne *duchovný (nebeský)* rozmer. Avšak nesie v sebe aj *zemský* rozmer, ktorý plní funkciu *predobrazu, fyzického tieňa*, ktorý poukazuje na jeho konečné naplnenie. Kanaán ako zaslúbená vlasť nie je konečným naplnením zaslúbenia, je len predobrazom vlasti, v ktorej Boží ľud vchádza do odpočinku. Pre izraelský národ mal byť Kanaán vlasťou, v ktorej si oddýchnu od otrockej nadvlády iného národa. Oddýchnu si od nepriateľov a budú žiť vo vzťahu Božieho ľudu so svojím Bohom a budú tu zažívať všetky Božie požehnania. Prečo sa tak nestalo? Respektíve, prečo sa tak stalo len čiastočne?

Z pohľadu Božej prozreteľnosti sa tak nestalo preto, aby sa ukázalo, že zemske veci sú len tieňom budúcich nebeských vecí. Bohu ide celý čas práve o nebeské veci, ktoré realizuje cez zaslúbenia dané Abrahámovi a jeho semenu. Nebeská vlasť je zaslúbenou vlasťou, kde spasení (Boží ľud) budú na večné veky v plnosti prežívať oslobodenie od otroctva a nadvlády hriechu a plnosť vzťahu medzi Bohom a jeho ľuďmi. Z pohľadu zemskeho sa tak nestalo pre neposlušnosť izraelského národa. Dostali sa aj pod zmluvu skutkov (Mojžišov zákon). Neposlúchali a zmluvu nenaplnili. Namiesto zmluvnej mzdy (odmeny) dostali zmluvnej trest. Je pozoruhodné, že mojžišovská zmluva garantovala izraelskému národu rovnaké veci ako sľubovala abrahámovská zmluva, avšak len pod podmienkou skutkovej poslušnosti,

len pod podmienkou naplnenia zmluvy dodržaním celého Mojžišovho zákona.

Zaslúbené semeno v jednotnom čísle

Zaslúbeným semenom, zaslúbeným Abrahámovým synom, je Izák. Izák však nie je konečným a úplným naplnením tohto zaslúbenia o potomkovi (seme ne v jednotnom čísle). Je len fyzickým predobrazom a tieňom budúceho konečného naplnenia – tým konečným zaslúbeným semenom je Spasiteľ Kristus: „A zaslúbenia boli povedané Abrahámovi a jeho semenu. Nehovorí: I semenám, ako keby ich bolo mnoho, ale hovorí ako o jednom: I tvojmu semenu, ktorým je Kristus“ (Galatským 3:16). A nielen to!

Nielenže je Kristus tým konečným a úplným naplnením zaslúbenia o *seme ne* danom Abrahámovi, Kristus je aj tým *semenom*, na ktoré sa vzťahuje konečné a úplné naplnenie abrahámovskej zmluvy a všetkých jej zaslúbení (2. Korintským 1:19-20; Rímskym 8:32)! Túto zmluvu Boh uzavrel s Abrahámom a jeho *semenom*, Izákom a jeho *semenom* a Jakobom a jeho *semenom*. Avšak až Kristus, Boží Syn, je tým *konečným semenom zaslúbeným patriarchom*. On je aj konečným príjemcom vyplnenia všetkých zaslúbení daných patriarchom – všetkých zaslúbení abrahámovskej zmluvy.

Zaslúbené semeno v množnom čísle

Semeno v množnom čísle (potomstvo) zaslúbené Abrahámovi (1. Mojžišova 15:13) je izraelský národ ako *zvláštne telesné potomstvo* Abraháma. Toto zvláštne telesné potomstvo je „vyvoleným, povolaným a vykúpeným Božím ľudom“ – avšak len v „prirodzenom“ (zemskom) zmysle. Vykúpení sú len

fyzicky z otroctva v Egypte. Nie sú vykúpení duchovne z otroctva hriechu. Božím ľudom sú len pod podmienkou poslušnosti mojžišovskej zmluve. Nie však bezpodmienečne, ako je to v prípade abrahámovskej zmluvy – a neskôr po Golgote aj v prípade Novej zmluvy. Vchádzajú len do fyzickej „zaslúbenej zeme“, do Kanaánu, aby tam našli odpočinok, a aj to len pod podmienkou poslušnosti mojžišovskej zmluve. Keď však neposlúchajú, namiesto odpočinku prichádzajú boje a prehry s okolitými pohanskými národmi, útlak, hlad a nakoniec exil v Babylone a rozptýlenie medzi pohanské národy sveta.

Ako národ nevchádzajú do „večného odpočinku“, čiže „nebeskej vlasti“ ako konečného naplnenia zaslúbenia o vlasti (o zaslúbenej zemi). Nenaplnili svoju úlohu ako „kráľovstvo kňazov“. Táto úloha prešla v novozmluvnej ére skrze Krista (zaslúbené semeno v jednotnom čísle) na „kráľovské kňazstvo“ – všetkých skutočne vykúpených patriacich Kristovi, na Cirkev (1. Petrov 2:9; Zjavenie 1:6, 5:10). Národ Izrael je Božím ľudom len podmienečne. *Cirkev zo Židov i pohanov* je Božím ľudom bezpodmienečne (1. Petrov 2:9; Galatským 3:29).

Novozákonné spisy teda odhaľujú, že konečným naplnením *semena poslého zo ženy* (1. Mojžišova 3:15), čiže „semena“ (potomka/potomstva) zaslúbeného Abrahámovi nebol ani Izák (ako potomok), ani Jakob (ako potomok), ani izraelský národ („Izrael“ ako potomstvo), ale bol ním len sám Pán Ježiš Kristus, Boží Syn, ako špecifický potomok v jednotnom čísle. No a skrze Spasiteľa hriešnikov Pána Ježiša Krista prichádza na svet ešte jedno výnimočné Abrahámovo potomstvo.

*Duchovné potomstvo – pravé
Abrahámove deti – pravé Božie deti*

Kristus je nielen semenom (špecifickým potomkom), ktoré bolo zaslúbené Abrahámovi, ale Kristus je aj semenom (špecifickým potomkom), ktorému sa vyplnili v plnosti a vo večnej nebeskej rovine všetky zaslúbenia dané Abrahámovi (Galatským 3:16). Najprv duchovne, pozíčne, pri jeho prvom príchode, neskôr finálne, završene, pri jeho druhom príchode.

A *skrže Krista* to platí aj o všetkých veriaciach v evanjelium: „*A ak ste vy Kristovi, teda ste semenom Abrahámovým a podľa zaslúbenia dedičmi*“ (Galatským 3:29). Všetci veriaci v evanjelium Ježiša Krista sú duchovným, nebeským *semenom* – semenom v množnom čísle (potomstvom). Platí to rovnako o uverivších v evanjelium zo Židov, ako aj o uverivších z pohanov. Nieto medzi nimi žiadneho rozdielu. V tomto *potomstve* niet medzi potomkami žiadneho rozdielu. Skrže Krista sú tým konečným naplnením zaslúbenia o potomstve. Sú konečnou realizáciou Božieho plánu z hriechov vykúpeného, očisteného, ospravedlneného Božieho ľudu, ktorý má obrezané a poslušné srdce, ktorý je Bohu verný. Týmto potomstvom je *skutočný pravý Boží ľud* – Cirkev zo Židov i pohanov, Kristovo telo, chrám Svätého Ducha: „*Lebo všetci sme synmi Božími skrže vieru v Kristu Ježišovi. Lebo všetci, ktorí ste pokrstení v Krista, Krista ste obliekli. Niet Žida ani Gréka; niet sluhu ani slobodného; niet muža ani ženy, lebo vy všetci ste jedno v Kristu Ježišovi*“ (Galatským 3:26-28). Teda ktorýkoľvek človek veriaci evanjeliu Ježiša Krista patrí do duchovného potomstva

Abraháma. Je Abrahámovým dieťaťom vo viere, dieťaťom Božím a dedičom a príjemcom zaslúbení.

*Izraelský národ – predobraz pravého
Božieho ľudu*

Izraelský národ, ako *zvláštne telesné Abrahámové potomstvo*, bol *vyvoleným Božím ľudom*. Musíme však správne porozumieť, v akom zmysle bol vyvoleným Božím ľudom. Izraelský národ je vyvolený spomedzi národov, čo však neznamená, že každý jeden Izraelita je vyvolený, aby bol spasený. Boh o tomto ľude vyhlásil, že sú tvrdej šije, že neustále blúdžia srdcom, že sú neposlušní, že sa mu zošklivili (Žalm 78). Boh izraelský národ ako celok, ako etnikum, zavrhol. Zavrhol čiastočne a dočasne. To neznamená, že zavrhol každého jedného Izraelitu. Neznamená to ani to, že izraelský národ zavrhol navždy a že sa už na nich nevzťahuje nič zo zaslúbení daných Abrahámovi a nič z abrahámovskej zmluvy. Izrael bol Boží ľud, a predsa bol Bohom zavrhnutý. Mali by sme sa obávať, že sa takéto niečo môže stať aj Božiemu ľudu, ktorým je Cirkev? Nie, v žiadnom prípade! Prečo? Pre dva dôvody.

Po prvé preto, že izraelský národ (ako celok) je Božím ľudom len podmienčne, pod podmienkou poslušnosti mojžišovskej zmluvy. Oni však neposlúchali, čím zrušili zmluvu, čo bol dôvod pre ich zavrhnutie. Novozmluvné zjavenie to vysvetľuje jasne a priamo. Zákon, zmluva skutkov podmienená poslušnosťou, nedokáže človeka spasiť. Nedokáže vyriešiť hriechnú prirodzenosť človeka. Nedokáže dať milosť, nedokáže dať život: „... *Lebo keby bol býval daný zákon, ktorý by bol mohol oživiť, vtedy*

by skutočne bola spravodlivosť bývala zo zákona“ (Galatským 3:21). Preto je zlorečený každý, kto je pod zákonom (pod zmluvou skutkov). Preto je zákon službou smrti a odsúdenia. Nakoniec sa však aj tak ukáže, že koreňom a príčinou neposlúchania je nevera a neverenie (Židom 3:8-4:11): „A na ktorýchže zanevrúc hneval sa štyridsať rokov? Či nie na tých, ktorí hrešili, a ktorých telá popadali na púšti? A ktorýmže prisahal, že nevojdú do jeho odpočinku, ak nie tým, ktorí neposlúchali? A vidíme, že nemohli vojsť pre neveru“ (Židom 3:17-19).

Poslúchať Boha spôsobom, ktorý Boh prijme, dokáže len človek s obrezaným srdcom, človek, ktorému Boh zapísal zákon na myseľ a srdce, človek, ktorý sa narodil znova a dostal Božieho Ducha. Je to tak preto, lebo Duch je, ktorý oživuje. Len tí, ktorí v čase pred Golgotou uverili abrahámovskou vierou, a tí, ktorí v čase po Golgote uverili v Ježiša Krista, sú Bohu živí, sú Božími deťmi a dedičmi zaslúbení.

Izraelský národ, ako potomstvo Abraháma, Izáka a Jakoba, bol národ jednotlivcov s obriezku tela. Obriezka tela im mala pripomínať zmluvu s Abrahámom postavenú na viere v Božie zaslúbenia, na viere, ktorú Boh počíta za spravodlivosť. Avšak len niektorí z nich mali abrahámovskú vieru. Väčšina z nich Bohu neverila, čo sa viditeľne ukázalo a poznalo podľa ich neposlúšnosti – reptali, rebelovali, pokúšali Boha, slúžili modlám po vzore okolitých pohanských národov (neobrezancov), boli tvrdej šije, blúdili srdcom a Bohu sa v nich nezaľúbilo. Prečo to tak bolo, keď mali byť Božím ľudom a chodiť pred jeho tvárou a po jeho cestách?

Preto, lebo obriezka na tele učinená ľudskou rukou nič nezmôže a nič neprospeje. Je len predobrazom obriezky srdca, o ktorú skutočne ide. Obriezka srdca je ten cieľ, o ktorý Bohu ide pri spásе človeka. Boh neustále volal izraelský ľud, aby obrezal svoje srdce (Jeremiáš 4:4): „*Obrežte sa Hospodino- vi a odstráňte všelijakú neobrezanosť svojho srdca...*“ (pozri aj 2. Mojžišova 26:41; 5. Mojžišova 10:16; Jeremiáš 9:25-26; Skutky 7:51). Obriezka tela je vonkajším znamením (znázornením) vnútornej skutočnosti, o ktorú Bohu skutočne ide vo vzťahu medzi ním a jeho ľudom – obrezané poslušné srdce, ktoré žije a chodí vierou. To, že boli obrezaní na tele, ich malo viesť k pochopeniu, že v abrahámovskej zmluve s Božím ľudom Bohu ide o ich vieru v zaslúbenia, ide o ich vernosť a poslušnosť ich Bohu.

Právemu Božiemu ľudu, Cirkvi zo Židov i pohanov, sa nemôže stať, že by ju Boh zavrhol, pretože sa na ňu vzťahuje Nová zmluva, ktorá Cirkvi garantuje z Božej strany obriezku srdca a poslušnosť vloženú do srdca skrze dar Ducha (Židom 8:6-13; Ezechiel 11:19-20).

Po druhé preto, že izraelský národ je vyvolený len ako celok, ako národ spomedzi národov. Teda v úplne inom zmysle ako sú vyvolení všetci veriaci v evanjelium, ktorí sú pre spásu a večný život vyvolení ako jednotlivci ešte pred založením sveta (Efezským 1:4). Títo sú vyvolení ako individuálne Božie a Abrahámove deti podľa viery, ako jednotlivci Božieho ľudu Novej zmluvy.

Boží ľud Novej zmluvy je ľudom viery (viery v Krista, viery v evanjelium) a ľudom verným a poslušným. Boh si tento ľud postupne formuje z jednot-

livcov, ktorí zo Židov i pohanov uveria v evanjelium Ježiša Krista a v tejto viere vytrvajú až do konca – do konca svojho fyzického života alebo ako živí do druhého príchodu Pána Ježiša Krista.

Boh zavrhol izraelský národ dočasne a pre ich nevieru (Rímskym kapitoly 9-11). Príde však čas, keď ich opäť prijme, keď uveria v Krista (Rímskym 11), keď povedia: „*Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom*“ (Matúš 23:39).

Zhrnutie o Abrahámovom potomstve a zaslúbeniach

Izraelský národ ako etnikum je predobrazom a fyzickým tieňom pravého Božieho ľudu. Vykúpenie izraelského národa z Egypta je vykúpenie fyzické, nie je rovné vykúpeniu Božieho ľudu z otroctva hriechu. Je tohto len obrazom a fyzickým znázornením. Vojsko do zaslúbenej zeme (Kanaánu) je predobrazom a fyzickým znázornením vojska do večného Božieho odpočinku (Židom 4:1-11), vojska do nebeskej vlasti. Zaslúbenie „vy mi budete ľuďom a ja vám budem Bohom“ je izraelskému národu dané len pod podmienkou ich poslušnosti. Ich neposlušnosť ich z tohto vzťahu diskvalifikuje. Zaslúbenie „vy mi budete ľuďom a ja vám budem Bohom“ je duchovnému semenu (veriacim v evanjelium Ježiša Krista) zaslúbené bez podmienky. Na tomto zaslúbení je postavená Nová zmluva, ktorej súčasťou je to, že Boh sám vkladá vernosť a poslušnosť do srdca svojmu ľudu.

Boží ľud Novej zmluvy je vykúpený spod zlorečenstva zákona skutkov, spod mojžišovskej zmluvy (Galatským 3:13; Rímskym kapitola 7). Prítom s izraelským národom to bolo naopak. Ten bol

daný pod zákon (zákon skutkov), pod mojžišovskú zmluvu, ktorá mu bola službou smrti a odsúdenia, aby jasne poukázala na ľudský hriech a na potrebu pokánia a spasenia zo samotnej viery (2. Korintským 3:7-10). Zákon mu bol pestúnom vedúcim ku Kristovi (Galatským 3:24-25).

Izraelský národ ako vyvolený ľud bol Bohu blízky, zatiaľ čo pohania boli ďalekí a bez Boha na svete. Boli bezprávnymi cudzincami, odcudzení zmluvám zaslúbenia (Efezským 2:11-19). V Božom ľude Novej zmluvy národ, ktorý nebol národom, sa stal Božím ľuďom. Vyvolení pohania sa stali spoluobčanmi svätých a domácimi Božími (Efezským 2:19).

Pozemská púť izraelského národa

Boh riadil históriu svojho vyvoleného ľudu

Jakob (a jeho synovia) býval v zemi pohostinstva Abraháma a svojho otca Izáka, v kananejskej krajine (1. Mojžišova 37:1). Jeho synovia pásli ovce a stalo sa, že svojho brata Jozefa z nenávisťi k nemu pre jeho sny predali maďiánskym kupcom, ktorí išli do Egypta (37:28). Tak sa Jozef, Jakobov milovaný syn, dostal pod Božím zvrchovaným vedením do Egypta, kde sa po čase za dramatických udalostí stal správcom nad celou faraónovou egyptskou krajinou (41:38-41).

Po celej tvári zeme nastal hlad. Hladovala aj kanaánska krajina. Jakob poslal svojich synov do Egypta po obilie. Tam sa opäť stretli všetci dvanásť Jakobovi synovia. Na pozvanie faraóna (verše 45:17-18) sa do Egypta presťahoval aj Jakob s celým svojím domom (verše 46:1-7).

Jakob zomrel a zomrel aj Jozef. Potom povstal nový kráľ nad Egyptom, ktorý nepoznal Jozefa (2. Mojžišova 1:8). Tento ich trápil a zotročil. Ale čím viacej ich Egypťania trápili, tým viac sa národ množil a rozširoval (1:12). Keď Hospodin uzatváral s Abrahámom svoju zmluvu, oznámil mu: „*Vedz istotne, že tvoje semeno bude pohostínom v zemi, ktorá nebude patriť im, a budú im, ľuďom tej zeme, slúžiť, a budú ich trápiť štyristo rokov*“ (1. Mojžišova 15:13; Skutky 7:6-7). Tak sa aj stalo.

Izrael pohostínil (býval) v Egypte celkovo štyristotridsať rokov: „*A bývania synov Izraelových, čo bývali v Egypte, bolo štyristo tridsať rokov*“ (2. Mojžišova 12:40). Prišiel však čas, že Boh prostredníctvom Mojžiša a Árona vyviedol svoj ľud z Egypta. Vyviedol Izraela z egyptskej zeme, z egyptského otroctva presne toho istého dňa, v ktorom sa dokončilo štyristotridsať rokov (verš 41). Vodil ich štyridsať rokov po púšti, až prekročili rieku Jordán a vstúpili do zaslúbenej krajiny.

Pod Jozuovým vedením si podľa pokynov Boha Izraelovho krajinu rozdelili. Tu sa usadili, množili, formovali a bojovali proti svojim nepriateľom, ktorí ich chceli zničiť a odstrániť. Izrael často upadal do modloslužby. Za to ich stihli súdy vo forme útokov a útlaku zo strany okolitých národov, medzi ktorými žili. Keď však volali k svojmu Bohu, vzbudil im vodcov (sudcov), pod vedením ktorých dosahovali slobodu, ktorá im však vydržala len dovedy, kým sa opäť nevrátili k bezbožnosti a modloslužbe, k uctievaniu božstiev okolitých pohan-ských národov.

Izrael zo začiatku žil pod vládou sudcov. Neskôr si vyžiadal kráľa. Boh im

vyhovela a ich prvým kráľom bol Saul. Po ňom bol kráľom Dávid a neskôr jeho syn Šalamún. Šalamún bol obdarený veľkou múdrosťou a bohatstvom. Za svojho kráľovania postavil v Jeruzaleme chrám Bohu Izraelovmu. Ku koncu svojho života však zlyhal – uctieval cudzích bohov a spolu s ním sa na cestu modloslužby dostal celý Izrael. Po jeho smrti bolo Šalamúnovo kráľovstvo rozdelené. Desať severných kmeňov sa spojilo a vytvorili Severné kráľovstvo, známe aj pod pomenovaním Izrael či Samária. Ostávajúce dva kmene Júda a Benjamín vytvorili Južné kráľovstvo, známe ako Judsko.

V týchto kráľovstvách striedavo panovali dobrí, Bohu oddaní králi a bezbožní modloslužobní králi. Bola to hlavne neposlušnosť a modloslužba, prečo obe kráľovstvá zanikli. Severné v roku 722 pred Kristom odvedením do asýrskeho zajatia a Južné v roku 586 pred Kristom zbúraním chrámu, Jeruzalema a odvedením do sedemdesiatročného babylonského zajatia.

Desať kmeňov Severného kráľovstva sa stratilo v rozptýlení medzi národmi sveta. Deportovaní z Južného kráľovstva sa po sedemdesiatich rokoch babylonského zajatia (vyhnanstva) vrátili na základe Kýrovho ediktu z roku 538 pred Kristom späť na svoje územie. Nevrátili sa však všetci. Späť prišla len časť z nich. Ostatní ostali rozptýlení vo svete – po celej tvári zeme. V babylonskom zajatí bol izraelský národ „*vylicený*“ z modloslužby. Od pádu Južného kráľovstva už nemá izraelský národ svoje samostatné a nezávislé kráľovstvo a kráľov. Tak tomu bude až do druhého príchodu Pána Ježiša Krista. Vládli mu králi ustanovení práve svetom vládnucich mocností. Naposle-

dy to boli králi ustanovení Rímom. Po potlačení povstania Bar Kochbu v roku 135 po Kristovi bol Izrael rozptýlený medzi národy sveta a bez vlastnej vlasti a štátnosti. V roku 1948 vznikol z Božej vôle, v zemskej rovine z rozhodnutia OSN, novodobý štát Izrael.

O histórii izraelského národa a jeho úlohe v dejinách spásy okrem zdroja³⁾ na stránkach časopisu *Solás* píšeme aj v sérii článkov *Stručná história izraelského národa*⁴⁾ a *Izrael v dejinách spásy*.⁵⁾

Udalosti, ktoré sa budú odohrávať na konci časov s národmi sveta, Cirkvou a izraelským ľudom, sa budú odohrávať na území Izraela, resp. Palestíny a v nerozlučiteľnej súvislosti s Izraelom. Preto je pre nás potrebné poznať históriu Izraela, zmluvy, ktoré Boh s ním uzavrel, a zaslúbenia, ktoré svojmu ľudu zaslúbil. Potrebujeme rozumieť aj tomu, čo sa s Izraelom a svetom deje v súčasnej dobe a vnímať prítomnosť s pohľadom do budúcnosti cez okuliare Písma.

Cirkev Pána Ježiša Krista

Boží ľud zo Židov i pohanov

Boh dodržal svoje slovo. Zaslúbený Mesiáš prišiel do Izraela. Je ním Boží Syn, ktorý prišiel v ľudskom tele. Narodil sa panne Márii a z písem ho poznáme pod menom Ježiš Kristus z Nazareta. Svoju pozemskú službu začal, keď mal asi tridsať rokov (Lukáš 3:23), a trvala asi tri roky.

Pri tretej účasti na pasche prišiel do Jeruzalema, jazdiac na oslati. Tým sa naplnilo Zachariášovo proroctvo o kráľovi prichádzajúcom na oslati (Zachariáš 9:9). Aj to bolo znamenie, že Boh svoj sľub daný Izraelu naplnil. Izrael však ako národ v Ježišovi Kristovi z Nazare-

ta nerozpoznal zaslúbeného Mesiáša a Kráľa – ukrižovali ho. V Ježiša Krista ako zaslúbeného Mesiáša a Kráľa uverili len niektorí jednotlivci z izraelského národa. Ježiš Kristus zomrel na golgotskom kríži za hriechy ľudí a bol pochovaný (1. Korinským 15:2-3).

Boh však svojho Syna Ježiša Krista vzkriesil na tretí deň z mŕtvych a na štyridsiaty deň po vzkriesení vzal k sebe do nebies (Skutky 1:9). Pán Ježiš Kristus teraz sedí po pravici Otca v nebesiach. V deň Letnic zostúpil z nebies Svätý Duch, ako to Pán svojim apoštolom zaslúbil (Skutky 1:5, 2:1-4). To bol deň vzniku Cirkvi Ježiša Krista, Kristovho tela (1. Korinským 12:13). Odvtedy sa evanjelium milosti, evanjelium Ježiša Krista zvestuje po celom svete. Ľudia zo všetkých národov po celom svete sa obracajú od modiel k živému Bohu a v Božej milosti a moci Svätého Ducha sa stávajú novým stvorením v Kristovi (2. Korinským 5:17). Dnes žijeme v čase milosti a človek sa v pokání a viere môže obrátiť k Bohu – čas milosti ešte stále trvá.

Božie rozhodnutia nad Izraelom

Okrem sedemdesiatročného babylonského zajatia (Jeremiáš 34:12-22, 25:11-12) oznámil Boh cez proroka Daniela Izraelu ešte aj to, že: „*Sedemdesiat týždňov je vymerané vzhľadom na tvoj ľud a na mesto tvojej svätosti, uzavrieť prestúpenie a zapečatiť hriech, pokryť nepravosť a priviesť spravodlivosť vekov, zapečatiť videnie i proroctvo proroka a pomazať svätýňu svätých*“ (Daniel 9:24). „Týždeň“ v tomto proroctve je obdobie siedmich rokov. V literatúre je pomenovaný aj ako „Danielov týždeň-

rok“. Ide o 70 týždeň-rokov a celkom o 490 rokov. U Daniela má jeden rok dĺžku 360 dní.

Toto proroctvo je vzťahnuté na „tvoj ľud“, čiže na izraelský národ (ktorý v tom čase reprezentoval Boží ľud na zemi) a na prvý Kristov príchod. Keďže ale izraelský národ ako celok (ako etnikum, či ľud) Spasiteľa pri jeho príchode neprijal, ale ukrižoval, toto proroctvo sa nenaplnilo úplne, ale len čiastočne (na uverivších zo Židov). Prestúpenie izraelského národa nebolo uzavreté, ich hriech nebol zapečatený, ich neprávosť nebola pokrytá (čo je obsahom tohto proroctva – verš 24).

Z tohto dôvodu sa naplnenie tohto proroctva odložilo (presunulo) na druhý Kristov príchod, keď Izrael (Židia) ako národ, ako ľud Spasiteľa rozpozná a vierou prijme (vyložené prirodzené ratolesti budú znova vštepené – Rímskym 11. kapitola). V tom čase však pojem „tvoj ľud“ bude znamenať všetci svätí (všetci spasení) zo Židov i pohanov. V konečnom dôsledku sa preto toto Danielovo proroctvo vzťahuje na druhý Kristov príchod a na pravý Boží ľud, do ktorého bude pri druhom príchode patriť aj „ostatok z Izraela“. Toto sa stáva zrejším z kontextu 20. kapitoly Zjavenia a 7. kapitoly Daniela.

Šesťdesiatdeväť Danielových prorokých týždňov uplynulo po ukrižovaní Ježiša Krista. Posledný 70. týždeň je špecifický, nezačal plynúť hneď po ukrižovaní Krista. Medzi 69. a 70. týždňom Danielovho proroctva je medzera. Je to obdobie medzi prvým a druhým Kristovým príchodom. Starozákonné proroctvá prorokovali o príchode Spasiteľa a pomazaného Kráľa. Nie je v nich zrejmé

rozlíšenie na jeho prvý a druhý príchod. Až novozákonné písma prinášajú porozumenie o prvom a druhom príchode Spasiteľa Krista. Z nich rozumieme, že udalosti z posledného (70.) Danielovho týždňa sú ešte len pred nami.

Medzi 69. a 70. týždňom plynie medzera nešpecifikovanej dĺžky. Izrael, Cirkev a národy sveta žijú v súčasnosti v tejto časovej medzere, v ktorej sa Boh so spasením obrátil aj k pohanským národom (Skutky 10:45, 11:18). Po celom svete sa zvestuje evanjelium milosti Ježiša Krista, ktorým sú všetci ľudia volaní k zmiereniu sa s Bohom skrze pokánie a vieru (Matúš 4:17; Marek 1:15; Skutky 17:30; 2. Korinským 5:20-21).

Skonanie sveta a večný život

Daniel vo svojich proroctvách zjavuje, aká bude budúcnosť Božieho ľudu. V tom čase Boží ľud reprezentuje izraelský národ. Daniel prorokuje o svetových ríšach, o budúcnosti dejín národov pre obdobie, odkedy Izrael (Júda) vyšiel zo zajatia v Babylone až po príchod pomazaného Kráľa, Krista. V tomto proroctve splýva prvý a druhý príchod Krista do jedného príchodu. Keďže Židia svojho Spasiteľa pri jeho prvom príchode odmietli, spása prešla k pohanom a pravým Božím ľuďom sa stali všetci uverivší zo Židov i pohanov. Tak svätí Boží, o ktorých Daniel prorokuje, sú všetci vierou v evanjelium spasení ľudia. Preto sa Danielov 70. týždeň týka druhého Kristovho príchodu a týka sa ako izraelského národa, tak aj Cirkvi, ale aj všetkých národov sveta. Danielovo proroctvo opisuje, čo všetko sa udeje s týmto svetom a v tomto svete v posledných časoch na sklonku vekov.

Vláda Antikrista a jej koniec

V budúcnosti vznikne celosvetová ríša. Na jej čele bude stáť Antikrist: silný a krutý vládca obdarovaný nadprirodzenou silou a mocou (Daniel 7:17, 19-21, 23-25). Jemu dá Satan vládu, moc a kráľovstvá sveta (2. Tesalonickým 2:9; Zjavenie 13:2, 4 – tu je Satan pomenovaný ako *drak* a Antikrist a jeho vláda ako *šelma*). Antikrist oklame a zvedie predovšetkým izraelský národ, ale aj ostatné národy. Bude sa vydávať za Izraelu zaslúbeného Mesiáša a kráľa. Izraelský národ mu uverí, a tak aj ostatné národy sveta. Do vzbury proti Bohu zvedie mnohých, ale nie všetkých. Všetci tí, ktorí neuverili evanjeliu Ježiša Krista, podľahnú zvodu Antikrista, uveria jeho kľamstvám.

Antikrist bude prenasledovať Boží ľud, všetkých tých, ktorí patria Bohu. Toto prenasledovanie ukončí Boh. Boh dá kráľovstvo na zemi svojmu ľudu po tom, ako na zem zostúpi Pán Ježiš Kristus a ukončí vládu Antikrista. To sa stane pri jeho druhom príchode. Na zemi vznikne tisícročné kráľovstvo Pána Ježiša Krista. Spolu s ním bude vládnuť Boží ľud.

Koniec vlády Satana a skonanie sveta

Po zániku Antikristovej ríše pred nástupom *Kristovho tisícročného kráľovstva* bude Satan zviazaný a uvrhnutý na tisíc rokov do podzemného žalára (Zjavenie 20:2-3). Na konci tisícročia bude zo žalára na krátky čas prepustený (Zjavenie 20:7). Satan je Boží nepriateľ a nepriateľ Božieho ľudu. Takým bol, je a bude počas celej svojej existencie (od svojej vzbury v nebesiach a pádu).

Po prepustení zvedie Satan do boja proti táboru svätých a proti milova-

nému mestu všetky národy, ktoré žili v tisícročnom kráľovstve pod vládou Krista a jeho svätých (pozri Daniel 7:14), ktorých bude obrovský počet ako piesku mora (Zjavenie 20:7-8). Z neba však zostúpi oheň od Boha a všetkých zahubí (20:9). Satan bude uvrhnutý do ohnivého jazera, kde sa už bude nachádzať Antikrist a jeho prorok (20:10).

Po týchto udalostiach budú všetci zostávajúci mŕtvi postavení pred veľký biely trón a budú súdení (20:5-6, 11-13). Kto nebude nájdený zapísaný v knihe života, bude uvrhnutý do ohnivého jazera (20:11-15).

Týmto skončia dejiny tohto sveta a bezbožného ľudstva. Stará zem a nebo zaniknú, miesta sa im nenájde (verš 11) a bezbožní ľudia skončia v ohnivoj jazere, čo je druhá smrť, večné zahynutie. Po týchto udalostiach Boh stvorí nové nebo a novú zem (Zjavenie 21:1), na ktorých už bude prebývať len Boh so svojím vyvoleným a spaseným ľuďom – nebude tam žiadneho bezbožníka.

Nové nebo a nová zem, nebeský Jeruzalem, večný život

Boh stvorí nové nebo a novú zem. Z neba zostúpi nový Jeruzalem, v ktorom bude prebývať Boh so svojím vyvoleným a vykúpeným ľuďom. V novom nebi, na novej zemi a v novom Jeruzaleme bude už prebývať iba Boží ľud – ľud omilostený a vykúpený zo všetkých národov, kmeňov a jazykov.

Keď sme uverili v Pána Ježiša Krista a Boh nás spasil, boli nám odpustené všetky hriechy a viny. Boh nás splodil do nového života, stali sme sa novým stvorením v Kristovi. Už viac nie sme duchovne mŕtvi (mŕtvi vo svojich hrie-

choch a previneniach), pretože nás Boh oživil, vstali sme spolu s Kristom. Aj nám je síce ešte uložené raz zomrieť, prejsť údolím smrti (ak sa Pán nevráti ešte počas nášho života), pretože telo ešte nie je vykúpené, ale druhá smrť už nad nami nemá moc. Po smrti pôjdeme k Pánovi, za čím nás čaká vzkriesenie tela a oslávenie pri jeho druhom príchode. Pretože

naše telo ešte nie je vykúpené, sme spasení v nádeji. Očakávame vykúpenie tela a tešíme sa na Pánov príchod, keď si nás vezme k sebe domov. Dostaneme nové nebeské telá. Večnosť strávime spolu s Kristom a Bohom, svojím Stvoriteľom, v novom Jeruzaleme. Vo svete, ktorého podstatu vystihuje jeho pomenovanie – nové nebesia a nová zem.

Ale ako je napísané:

*Čoho oko nevidelo a ucho nepočulo a čo na srdce človeka nevstúpilo,
čo všetko Boh prihotovil tým, ktorí ho milujú.*

1. Korintským 2:9

Drahoslav Vajda a Peter Vajda

Poznámky

- A) Význam výrazu „**Post Scriptum**“, v skratke „**P. S.**“ (čítaj: post skriptum). Výraz znamená: *dodatok* (k tomu, čo už bolo napísané). Obyčajne sa uvádza na záver listu ako odkaz či pripomenutie niečoho, čo autor ešte chce adresátovi tlmočiť alebo zdôrazniť. Výraz je zložený z dvoch slov: *post* a *scriptum*. Ich význam osobitne je nasledovný: *post-* /lat./ prvá časť zložených slov s významom *po-*, *nasledovať*, *nasledujúci za dačím*, *po dačom* (napr. postdatovať, postgraduálny a pod.) alebo *za dačím* (miestne, polohovo a pod.) (napr. postaktívny, postpozícia a pod.) *scriptum* /lat./ *písomnosť*
- B) Tvorca tvorí svoje dielo v zhode a podľa toho, akým je vo svojej podstate, vo svojom vnútri. Boh je dokonalý vo všetkých svojich vlastnostiach (atribútoch) a charaktere. Preto aj jeho dielo je po všetkých stránkach dokonalé. Nič po stvoriteľskom týždni nebolo potrebné meniť, opravovať či dopĺňať. Svedčí o tom aj Písmo vo verši Židom 4:3, podľa ktorého my, ktorí sme uverili v evanjelium, vchádzame do toho istého odpočinku, ktorý bol ustanovený (ako aj ostatné diela) pri založení sveta, a to siedmeho dňa stvoriteľského týždňa. Podrobnejšie v zdroji 1a,b) a v 2b) „Biblický pohľad na svet“, VI. oddiel a IX. oddiel kapitola E.
- C) Vychvátenie Cirkvi a tým aj prvé vzkriesenie nastane počas *veľkého súženia*. Cirkev prejde časťou súženia. Toto tvrdenie je postavené na veršoch Matúš 24:21-22; 1. Korintským 15:51-52; 2. Tesalonickým 2:1-4; Zjavenie 6:9-11; 10: 7 a 11:15-17.

Zdroje

- 1) a) *Odpocinok* – 1. časť, Solas číslo 46, jar 2020, str. 18-23
<http://casopis.solas.sk/vyucovanie/odpocinok-1-cast>

- b) *Odpočínok siedmeho dňa*, Doplnok k článku „Odpočínok siedmeho dňa – 1. časť“, *Solas* číslo 48, jeseň 2020, str. 33-37
<http://casopis.solas.sk/vyucovanie/odpocinok-siedmeho-dna>
- 2) *Materialistický a biblický pohľad na svet*, vydavateľstvo SOLAS, Žilina, 2022
- a) 1. diel *Materialistický pohľad na svet*, ISBN 978-80-971486-4-5 <http://drahoslav.solas.sk/publikacie/publikacie/materialisticky-a-biblicky-pohlad-na-svet-1-diel>
- b) 2. diel *Biblický pohľad na svet*, ISBN 978-80-971486-5-2
<http://drahoslav.solas.sk/publikacie/publikacie/materialisticky-a-biblicky-pohlad-na-svet-2-diel>
- 3) *Zmluva zaslúbení* (podnadpis: *Abrahámovo potomstvo*), vydavateľstvo SOLAS, Žilina 2017, ISBN 978-80-971486-1-4
<http://solas.sk/media/pdf/publikacie/zmluva.pdf>
- 4) *Stručná história izraelského národa*
- a) *Určovanie časov, období a kalendáre*, *Solas* 61, zima 2023, str. 26
<http://casopis.solas.sk/vyucovanie/urcovanie-casov-obdobi-a-kalendare>
- b) 1. časť, *Datovanie starozákonnej a novozákonnej doby*, *Solas* 61, zima 2023, str.28,
<http://casopis.solas.sk/vyucovanie/strucna-historia-izraelskeho-naroda-1-cast>
- c) 2. časť, *Od stvorenia po Šalamúna*, *Solas* číslo 62, jar 2024, str. 14
<http://casopis.solas.sk/vyucovanie/strucna-historia-izraelskeho-naroda-2-cast>
- d) 3. časť, *Od Rechabeáma po Kýra Veľkého*, *Solas* číslo 62, jar 2024, str. 25
<http://casopis.solas.sk/vyucovanie/strucna-historia-izraelskeho-naroda-3-cast>
- e) 4. časť, *Od Kýra Veľkého po rok 1948*, *Solas* číslo 62, jar 2024, str. 33
<http://casopis.solas.sk/vyucovanie/strucna-historia-izraelskeho-naroda-4-cast>
- 5) *Izrael v dejinách spásy*
- a) 1. časť, *Zmluva zaslúbení*, *Solas* číslo 57, zima 2022, str. 24
- b) 2. časť, *Narodenie syna zaslúbenia – Izák*, *Solas* číslo 57, zima 2022, str. 28
- c) 3. časť, *Izraelský národ – prirodzené potomstvo*, *Solas* číslo 57, zima 2022, str. 30
- d) 4. časť, *Zemská a nebeská rovina zaslúbení*, *Solas* číslo 57, zima 2022, str. 34
- e) 5. časť, *Dvojaký zmysel slova Izrael*, *Solas* číslo 57, zima 2022, str. 40
- f) 6. časť, *Izrael na konci časov*, *Solas* číslo 57, zima 2022, str. 43
- g) 7. časť, *Spasenie zostatku Izraela*, *Solas* číslo 59, leto 2023, str. 20
- h) 8. časť, *Návrat z babylonského zajatia*, *Solas* číslo 63, leto 2024, str. 18
- i) 9. časť, *Od Nehemiáša po rok 135 po Kristovi*, *Solas* 64, jeseň 2024, str. 28

Oprava v čísle 64

Prosíme čitateľov tlačenej verzie časopisu Solas, aby v čísle 64 na strane 25 urobili nasledovnú opravu:

Poslednú vetu prvého odseku v pravom stĺpci, ktorá sa začína slovami „Keďže aj vyvolení budú prechádzať súžením...“ nahradili vetou: „K vychváteniu Cirkvi dôjde počas veľkého tri a pol ročného súženia, ako o tom píšeme aj v predchádzajúcich dvoch odsekoch.“ (Odsek bol revidovaný 20. novembra 2024.) Ďakujeme.

Redakcia Solas

Milí bratia a sestry v Kristu!

Týmto číslom ukončujeme vydávanie časopisu *Solas* a v prvých mesiacoch budúceho roka aj činnosť občianskeho združenia Solas. Web stránky združenia budú nejakú dobu archivované, nebudú však na ne pridávané nové informácie. Odporúčame Vám stiahnuť si z adresy <http://casopis.solas.sk/casopis> do svojich počítačov články, ktoré považujete za dôležité alebo zaujímavé. Poprípade si z tejto adresy môžete stiahnuť celé kompletne čísla – sú vo formáte PDF. Tiež si z adresy <http://solas.sk/konferencie> môžete stiahnuť audio záznamy z konferencií „Stvorenie a súčasná veda“. Poprípade aj ďalšie dokumenty či fotografie, ktoré sa na web stránkach združenia nachádzajú.

Ďakujeme Vám, že ste počas služby o. z. Solas boli s nami a službu ste podporovali svojimi modlitbami a finančnými darmi.

Nelúčime sa, len hovoríme:
Dovidenia v novom Jeruzaleme!

Vedenie o. z. Solas
a redakčná rada časopisu *Solas*

Súčasne Vás pozývame na návštevu novovzniknutých web stránok:
<http://dsvs.solva.sk> – osobná web stránka Drahoslava Vajdu
<http://pv.solva.sk> – osobná web stránka Petra Vajdu

Solas číslo 65, 17. ročník, 2024/4 (zima)

Časopis *Solas* vydáva občianske združenie Solas, Smreková 11, 010 07 Žilina 7.
IČO: 42064619. Je evidovaný Ministerstvom kultúry SR pod číslom EV 22/08.

Vychádzal štyrikrát do roka.

Bol nepredajný. Odberateľom sme ho zasielali bezplatne.

Toto posledné číslo 65 vyšlo 2. decembra 2024 v náklade: 1 100 ks.

Tlač a distribúcia: Alfa print, s. r. o., Martin, www.alfaprint.sk

Fotografie: Redakcia *Solas*

Zodpovedný redaktor: Drahoslav Vajda

web: <http://drahoslav.solas.sk>

Tel.: +421 948 444 155

Poštová adresa redakcie: Redakcia *Solas*, P. O. Box 76, 010 07 Žilina 7, Slovensko

e-mail: redakcia.solas@solas.sk; solas@solas.sk

web stránky: www.solas.sk; casopis.solas.sk; blog.solas.sk

ISSN 1337-883X

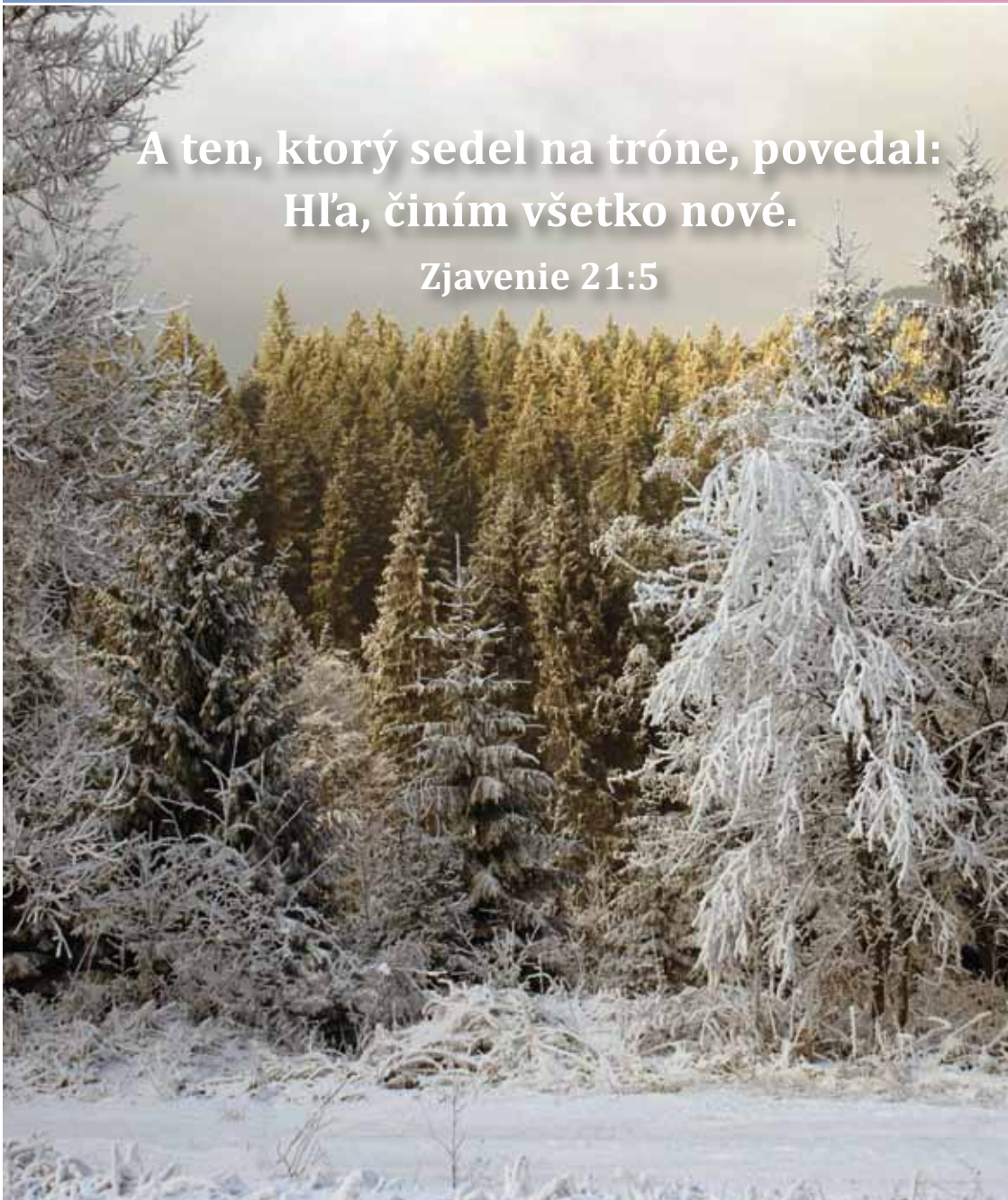
SOLA SCRIPTURA
SOLUS CHRISTUS
SOLA GRATIA
SOLA FIDE
SOLI DEO GLORIA

Solas

A ten, ktorý sedel na tróne, povedal:
Hľa, činím všetko nové.

Zjavenie 21:5

**A ja Ján som videl to sväté mesto,
nový Jeruzalem, zostupujúce
od Boha z neba, prihotovené ako
nevestu, ozdobenú jej mužovi.**

Zjavenie 21:2

**Milost' nášeho Pána Ježiša Krista
so všetkými vami. Ameň.**

